

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ**

**ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ**

**Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Ιωάννης Δανιήλ
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Πανωραία Πουλάκη**

**Αθήνα
Φεβρουάριος, 2022**

Μέλη εξεταστικής επιτροπής

A/A	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ/ΤΜΗΜΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Πανοραία Πουλάκη	ΕΔΙΠ Πανεπιστήμιο Αιγαίου	
2	Δημήτριος Λαγός	Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου	
3	Κωνσταντίνος Μαρινάκος	Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος Ιωάννης Δανιήλ του Νικόλαου, με αριθμό μητρώου 20008 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» των Τμημάτων Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Δεν επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου.

Ο Δηλών

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ.....	10
1.1. Σκοπός – Στόχοι – Σημασία Έρευνας.....	10
1.2. Ερευνητικά Ερωτήματα.....	10
1.3. Μεθοδολογία.....	10
1.4. Δομή Έρευνας.....	11
1.5. Πρωτοτυπία και χρησιμότητα έρευνας	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΕΜΤ.....	13
2.1. Εισαγωγή στην έννοια του τουρισμού	13
2.2. Μορφές τουρισμού.....	14
2.3. Ανάπτυξη και Διαχείριση – Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ.....	16
3.1. Γαλλία - Οινοτουρισμός.....	16
3.2. Ελβετία - Χειμερινός Τουρισμός	16
3.3. Καναδάς (Βανκούβερ) – Πεζοπορικός Τουρισμός.....	17
3.4. Περού (Μάτσου Πίτσου) - Πολιτιστικός Τουρισμός.....	18
3.5. Ιταλία (Τοσκάνη) – Αγροτουρισμός	18
3.6. Ιβηρική Χερσόνησος – Θρησκευτικός Τουρισμός.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ	21
4.1. Βόρεια Ελλάδα - Οινοτουρισμός.....	21
4.2. Κρήτη – Γαστρονομικός τουρισμός	22
4.3. Πάτμος και Μετέωρα - Θρησκευτικός τουρισμός	22
4.4. Μάνη - Πολιτιστικός τουρισμός	23
4.5 Κρήτη (Μηλιά Χανίων) – Οικοτουρισμός	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ.....	26
5.1. Γεωγραφικά – Διοικητικά στοιχεία	26
5.2. Ονομασία	27
5.3. Ιστορία	27
5.4. Κάτοικοι - Απασχόληση	28
5.5. Μηνιαίες θερμοκρασίες Καλύμνου (°C).....	30
5.6. Τουριστικά Δεδομένα Καλύμνου.....	31
5.7. Αφίξεις.....	34
5.8. Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κάλυμνο	36
5.9. Προσπάθειες για προβολή ΕΕΜΤ Καλύμνου	43

5.10. Πολιτικές και προγράμματα ανάπτυξης και διαχείρισης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού Καλύμνου	43
ΜΕΡΟΣ Β.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	46
6.1. Προσδιορισμός του σκοπού της έρευνας.....	46
6.2. Θεωρία για ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγια	46
6.3. Μεθοδολογικό πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	48
7.1. Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής	48
7.2. Αποτελέσματα Συσχέτισης Μεταβλητών	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	82
8.1. Συμπεράσματα Θεωρητικού Μέρους.....	82
8.2. Συμπεράσματα Εμπειρικού Μέρους	84
8.3. Προτάσεις πολιτικής	85
8.4. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	95
Ερωτηματολόγιο	95

ΠΙΝΑΚΕΣ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΧΑΡΤΕΣ

ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 1: Κάλυμνος

Χάρτης 2: Περιοχές Καλύμνου

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Ηλικιακές ομάδες πληθυσμού

Πίνακας 2: Απασχόληση Κατοίκων

Πίνακας 3: Ξενοδοχειακά Καταλύματα Καλύμνου

Πίνακας 4: Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων

Πίνακας 5: Αεροπορικές Αφίξεις 2015-2021

Πίνακας 6: Μ.Ο. Αξιολόγησής ΕΕΜΤ Καλύμνου

Πίνακας 7: Σχέση Ηλικίας – Χώρας Καταγωγής

Πίνακας 8: Σχέση Ηλικίας – Είδος τουρίστα

Πίνακας 9: Σχέση Ηλικίας – Κριτηρίων Επιλογής

Πίνακας 10: Σχέση Ηλικίας – Είδος Καταλύματος

Πίνακας 11: Σχέση Ηλικίας - Εξόδων

Πίνακας 12: Σχέση Ηλικίας – Εποχής Επίσκεψης

Πίνακας 13: Σχέση Ηλικίας – Κυριότερου Λόγου Ανάπτυξης ΕΕΜΤ

Πίνακας 14: Σχέση Βαθμίδας Εκπαίδευσης – Κριτηρίων Επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 15: Σχέση Επαγγελματικής Κατάστασης – Κριτηρίων Επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 16: Σχέση Επαγγελματικής Κατάστασης – ΕΕΜΤ Καλύμνου

Πίνακας 17: Σχέση Επαγγελματικής Κατάστασης – Χώρας Καταγωγής

Πίνακας 18: Σχέση Είδους Τουρίστα – Κριτήριο Επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 19: Σχέση Σκοπού επίσκεψης – κριτηρίου επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 20: Σχέση Φορές Επίσκεψης – Διάρκεια Επίσκεψης

Πίνακας 21: Φορές επίσκεψης – Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 22: Φορές επίσκεψης – Είδος Καταλύματος

Πίνακας 23: Σχέση Διάρκειας Διαμονής – Κριτήρια Επιλογής Καλύμνου

Πίνακας 24: Σχέση Κυριότερου Λόγου Ανάπτυξης EEMT – EEMT Καλύμνου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Πληθυσμός Καλύμνου

Διάγραμμα 2: Μηνιαίες θερμοκρασίες Καλύμνου

Διάγραμμα 3: Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2020

Διάγραμμα 4: Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων Καλύμνου

Διάγραμμα 5: Τουριστικές Επαύλεις και Κατοικίες

Διάγραμμα 6: Αεροπορικές Αφίξεις

Διάγραμμα 7: Ακτοπλοϊκές Αφίξεις

Διάγραμμα 8: Συνολικές Αφίξεις

Διάγραμμα 9: Φύλο ερωτώμενων

Διάγραμμα 10: Ηλικιακή κατανομή ερωτώμενων

Διάγραμμα 11: Βαθμίδα Εκπαίδευσης ερωτώμενων

Διάγραμμα 12: Επαγγελματική Κατάσταση ερωτώμενων

Διάγραμμα 13: Χώρα Καταγωγής ερωτώμενων

Διάγραμμα 14: Είδος τουρίστα στην Κάλυμνο

Διάγραμμα 15: Σκοπός επίσκεψης στην Κάλυμνο

Διάγραμμα 16: Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί το νησί;

Διάγραμμα 17: Διάρκεια διαμονής στην Κάλυμνο (ημέρες)

Διάγραμμα 18: Κριτήρια επιλογής Καλύμνου ως τουριστικού προορισμού

Διάγραμμα 19: Μεταφορικό μέσο άφιξης στην Κάλυμνο

Διάγραμμα 20: Είδος Καταλύματος διαμονής

Διάγραμμα 21: Έξοδα ατόμου ανά ημέρα

Διάγραμμα 22: Εποχή επίσκεψης

Διάγραμμα 23: Από που ενημερωθήκατε για την Κάλυμνο

Διάγραμμα 24: Η απόφαση για επίσκεψη στην Κάλυμνο επηρεάστηκε από τις EEMT

Διάγραμμα 25: EEMT που δραστηριοποιούνται στην Κάλυμνο

Διάγραμμα 26: Δυνατότητα Καλύμνου για EEMT

Διάγραμμα 27: Αξιολόγηση βαθμού ανάπτυξης EEMT Καλύμνου

Διάγραμμα 28: Λόγος ανάπτυξης EEMT Καλύμνου

Διάγραμμα 29:Βαθμός ικανοποίησης

Διάγραμμα 30:Θα προτείνατε το νησί για τις ΕΕΜΤ

Διάγραμμα 31: Ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη και διατήρηση του τουρισμού στην Κάλυμνο σε ετήσια βάση;

Διάγραμμα 32: Σχέση φύλου – Λόγου Ανάπτυξης ΕΕΜΤ

Διάγραμμα 33: Σχέση φύλου – Κριτηρίων επιλογής Καλύμνου

Διάγραμμα 34: Σχέση Φύλου – ΕΕΜΤ Καλύμνου

Διάγραμμα 35: Σχέση Επαγγελματικής Κατάστασης – Διάρκειας Διαμονής

Διάγραμμα 36: Σχέση Επαγγελματικής Κατάστασης – Κυριότερου λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

Διάγραμμα 37: Σχέση Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού – Είδος διαμονής

Διάγραμμα 38: Σχέση ΕΕΜΤ – Εποχή Επίσκεψης

Διάγραμμα 39: Σχέση επισκεπτών ΕΕΜΤ – ΕΕΜΤ Καλύμνου

Διάγραμμα 40: Σχέση ΕΕΜΤ – Κυριότερος Λόγος Ανάπτυξης ΕΕΜΤ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει ο βασικότερος λόγος επιλογής του προορισμού ενός επισκέπτη. Η ανάγκη των επισκεπτών για αποστροφή από τον μαζικό τουρισμό, έχει ως αποτέλεσμα την ραγδαία ανάπτυξη των βιώσιμων αυτών μορφών τουρισμού.

Ένας τέτοιος προορισμός είναι το νησί της Καλύμνου, το οποίο λόγω των φυσικών και των ανθρωπογενών ιδιαιτεροτήτων του κατατάσσεται στην κατηγορία αυτή (των ΕΕΜΤ). Το θέμα της έρευνας «Ανάπτυξη Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού Δήμου Καλύμνου» επιλέχθηκε με σκοπό την παρουσίαση της τουριστικής κατάστασης στο νησί και με έμφαση στην ανάπτυξη των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού. Η τουριστική βιωσιμότητα ενός προορισμού μέσω των ΕΕΜΤ, και στην περίπτωση μας της Καλύμνου, είναι αποτέλεσμα σωστής διαχείρισης μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης μακροχρόνιας διάρκειας και σωστής πολιτικής.

Στο πλαίσιο επίτευξης του σκοπού της παρούσας διπλωματικής εργασίας πραγματοποιήθηκε εμπειρική ποσοτική έρευνα με τη μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας με τη χρήση ευκολίας και με τη βοήθεια ερωτηματολογίου, το οποίο στάλθηκε διαδικτυακά σε επισκέπτες της Καλύμνου. Ο πληθυσμός του δείγματος ανέδειξε τις απόψεις του σχετικά με την υφιστάμενη τουριστική κατάσταση στο νησί των Δωδεκανήσων καθώς επίσης και τους προβληματισμούς του σχετικά με την ανάπτυξη των Ειδικών Και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού στη νήσο Κάλυμνο. Ο βαθμός ανάπτυξης των υφιστάμενων ΕΕΜΤ στο νησί φαίνεται να κινείται σε δύο ταχύτητες, καθώς υπάρχουν οι ανεπτυγμένες μορφές και οι αναπτυσσόμενες.

SUMMARY

Special and Alternative Forms of Tourism in recent years have become the main reason for choosing the visitor's destination. The need of visitors for moving away from mass tourism, results in the rapid development of these sustainable forms of tourism.

One such destination is the island of Kalymnos, which due to its natural and man-made peculiarities is classified in this category (of SAFT). The topic of the research "Development of Special and Alternative Forms of Tourism of the Municipality of Kalymnos" was selected in order to present the tourist situation on the island and with emphasis on the development of Special and Alternative Forms of Tourism. The tourist viability of a destination through SAFT, and in our case Kalymnos, is the result of proper management through long-term development programs and the right policy.

In the context of achieving the purpose of this dissertation, an empirical quantitative research was carried out with the method of simple random sampling using convenience and with the help of a questionnaire, which was sent online to visitors of Kalymnos. The population of the sample expressed their views on the current tourist situation on the island of Dodecanese as well as their concerns about the development of Special and Alternative Forms of Tourism on the island of Kalymnos. The degree of development of the existing SAFT on the island seems to be moving in two speeds, as there are the developed forms and the developing ones.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

1.1. Σκοπός – Στόχοι – Σημασία Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η παρουσίαση της τουριστικής κατάστασης της νήσου Καλύμνου με έμφαση στην ανάπτυξη των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού (EEMT).

Στόχοι της εργασίας είναι η προβολή της διαχείρισης των EEMT στο νησί της Καλύμνου που θα έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών και την αύξηση των ενδιαφερόμενων επισκεπτών για τις μορφές αυτές στο νησί. Παράλληλα, η παρουσίαση της άποψης των αφιχθέντων στο νησί της Καλύμνου σχετικά με τις EEMT θεωρείται ακόμη ένας στόχος της τρέχουσας έρευνας.

Η **Σημασία** της έρευνας έχει να κάνει με τα πιο κάτω: Το νησί της Καλύμνου λόγω της παρθένας φυσικής ομορφιάς πρέπει να αναπτυχθεί σε βιώσιμο επίπεδο τουριστικής ανόδου, ώστε να καθιερωθεί ως ένας σημαντικός ανταγωνιστής ολόχρονα σε επίπεδο Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού όχι μόνο πανελλαδικά αλλά και παγκόσμια. Παράλληλα, η σημασία της έρευνας έγκειται στο γεγονός της συγκέντρωσης των απόψεων που έχουν οι τουρίστες-επισκέπτες της Καλύμνου σε θέματα τουρισμού και ειδικότερα των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, όσον αφορά την εμπειρία τους στο νησί.

1.2. Ερευνητικά Ερωτήματα

Η παρούσα εργασία διακρίνει τα ερευνητικά της ερωτήματα σε τρεις άξονες με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην εμπειρική πρωτογενή μελέτη. Αρχικά, ο πρώτος άξονας σχετίζεται με την παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης του τουρισμού και των EEMT στο νησί της Καλύμνου. Ο δεύτερος άξονας της μελέτης αφορά στα προβλήματα που επικρατούν στο νησί και δυσκολεύουν την ανάπτυξη των EEMT στον βαθμό που θα μπορούσε η Κάλυμνος, βάσει φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Όσον αφορά τον τρίτο άξονα, παρουσιάζονται οι απόψεις σχετικά με τις δράσεις και τις ενέργειες που πρέπει να ληφθούν υπόψιν, ώστε οι τοπικοί φορείς να ακολουθήσουν πολιτικές για τη βελτίωση, την περαιτέρω ανάπτυξη και τη σωστή διαχείριση των EEMT.

1.3. Μεθοδολογία

Η έρευνα στο πρώτο μέρος της σχετίζεται με την καταγραφή δευτερογενών δεδομένων και την παρουσίαση αυτών με τη βοήθεια των προγραμμάτων EXCEL και QGIS. Παράλληλα, οι πληροφορίες του πρώτου μέρους αντλήθηκαν τόσο από διαδικτυακές πηγές όσο κι από βιβλιογραφικές επιστημονικές πηγές.

Ακολούθως, στο δεύτερο μέρος της εργασίας και συγκεκριμένα στην εμπειρική ποσοτική έρευνα, αυτή πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας με τη χρήση ευκολίας. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων, που στάλθηκαν διαδικτυακά σε επισκέπτες του επιλεγόμενου προορισμού, και η εξαγωγή των αποτελεσμάτων έγινε με τη βοήθεια του IBM SPSS Statistics 26, και η απεικόνιση των αποτελεσμάτων έγινε μέσω του EXCEL¹.

1.4. Δομή Έρευνας

Η εργασία δομείται σε δύο μέρη. Αρχικά, το πρώτο μέρος περιλαμβάνει όλο το θεωρητικό πλαίσιο της δευτερογενούς έρευνας, το δεύτερο μέρος καλύπτει ολόκληρη την ανάλυση της πρωτογενούς έρευνας καθώς επίσης και τα συμπεράσματα και τις προτάσεις.

Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε βασικά στοιχεία όπου στηρίζεται ολόκληρη η εργασία μεταξύ των οποίων ο σκοπός, ο στόχος, η σημασία, η μεθοδολογία της έρευνας, οι ερευνητικές υποθέσεις καθώς επίσης η πρωτοτυπία και η χρησιμότητα της.

Ακολούθως, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται εισαγωγή στην έννοια του τουρισμού και στην προσέγγιση του από διάφορους ερευνητές του κλάδου. Παράλληλα, στο κεφάλαιο αυτό σημειώνονται οι διαφορές μαζικού τουρισμού και ΕΕΜΤ με αναφορές και σε παραδείγματα από τη δεύτερη κατηγορία. Ακόμη, εστιάζει στην ανάγκη διαχείρισης και ανάπτυξης των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού.

Η παρουσίαση παραδειγμάτων με προγράμματα και σχεδιασμούς προορισμών για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο απαντούν στο τρίτο κεφάλαιο, ενώ το τέταρτο κεφάλαιο αφορά τις αντίστοιχες πρακτικές που εφαρμόζονται για τις ΕΕΜΤ εντός συνόρων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της περιοχής μελέτης που είναι το νησί της Καλύμνου. Στο κεφάλαιο αυτό αποτυπώνονται γεωγραφικά και διοικητικά στοιχεία του νησιού, ιστορικά δεδομένα, πληροφορίες για την απασχόληση και τους κατοίκους. Ακολούθως, γίνεται αναφορά σε τουριστικά δεδομένα που σχετίζονται με το νησί. Ακόμη, παρουσιάζονται οι υφιστάμενες ειδικές και εναλλακτικές δραστηριότητες της Καλύμνου, ενώ ακολουθούν πολιτικές και προγράμματα ανάπτυξης και διαχείρισης των μορφών αυτών του τουρισμού που σχετίζονται με το νησί.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας καλύπτει την πρωτογενή έρευνα. Συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο έξι προσδιορίζεται ο σκοπός της έρευνας, το μεθοδολογικό πλαίσιο εκπόνησης της μελέτης και γίνεται μία γενική θεωρητική ανασκόπηση για την ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγια.

---

¹ Γίνεται εκτενής αναφορά στο υποκεφάλαιο 6.3.

Το έβδομο κεφάλαιο περιλαμβάνει όλα τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας μέσα από ανάλυση, απεικόνιση διαγραμμάτων και πινάκων. Επιπρόσθετα, γίνεται σύγκριση μεταξύ διάφορων μεταβλητών, ώστε να αποτυπωθούν πιο ειδικά αποτελέσματα.

Στο όγδοο κεφάλαιο, το τελευταίο μέρος της εργασίας, καταγράφονται τα συμπεράσματα του πρώτου και του δεύτερου μέρους αλλά και προτάσεις πολιτικής για περαιτέρω ανάπτυξη και διαχείριση των υφιστάμενων και νέων μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού στο νησί της Καλύμνου.

1.5. Πρωτοτυπία και χρησιμότητα έρευνας

Η πρωτοτυπία της έρευνας εντοπίζεται στην επιλογή των επισκεπτών ως δείγματος, και στην άποψη που έχουν αυτοί, σχετικά με τις ΕΕΜΤ στο νησί της Καλύμνου. Όσον αφορά τη χρησιμότητα της έρευνας, αυτή βρίσκεται στο γεγονός πως η εργασία θα μπορεί να αξιοποιηθεί ως χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη και τη διαχείριση των ΕΕΜΤ από τον Δήμο, την Περιφέρεια ή οποιοδήποτε άλλο φορέα που σχετίζεται με το αντικείμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΕΜΤ

2.1. Εισαγωγή στην έννοια του τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί μία δραστηριότητα σχετιζόμενη με αρκετούς κλάδους της καθημερινότητας, ως εκ τούτου συχνά περιγράφεται ως πολύπλευρος τομέας. Η περίπλοκη φύση του τουρισμού συνεπάγεται τη συμμετοχή διάφορων ακαδημαϊκών κλάδων στη μελέτη του, όπως είναι τα οικονομικά, η κοινωνιολογία, ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η γεωγραφία και η ψυχολογία (Jayaralan, 2001, 1).

Η μορφή της τουριστικής βιομηχανίας διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά της σε κάθε περιοχή του κόσμου. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν τα στοιχεία που προσελκύουν τους επισκέπτες σε ένα μέρος (αξιοθέατα, αγορές, εστιατόρια) ή παράγοντες που σχετίζονται με τα δομικά στοιχεία του τουρισμού, όπως τα μέσα μεταφοράς και τα καταλύματα. Λόγω αυτής της αντίθεσης που επικρατεί ανά περιοχή, αποτελεί ένα δύσκολο διάβημα για την επιστημονική κοινότητα το να ορίσει ξεκάθαρα την έννοια της τουριστικής βιομηχανίας (Lickorish and Jenkins, 1997, 9).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (World Tourism Organization-WTO), η έννοια «Τουριστική Βιομηχανία» μπορεί να οριστεί ως η επιστήμη που περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ατόμων, τα οποία ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές εκτός του συνηθισμένου περιβάλλοντός τους, είτε σε εγχώριο είτε σε διεθνές επίπεδο, για χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός συνεχόμενου έτους, για αναψυχή, επαγγελματικούς ή άλλους λόγους. (Lickorish and Jenkins, 1997, 9).

Ένας από τους παλαιότερους ορισμούς προέρχεται από την «Κοινωνία των Εθνών» (1937), σύμφωνα με τον οποίο τουρίστας αποκαλείται κάθε άτομο που ταξιδεύει για μια περίοδο μεγαλύτερη από 24 ώρες σε τόπο διαφορετικό από αυτόν, όπου έχει τη μόνιμη κατοικία του (Ghanem, 2017, 11).

Σύμφωνα με τη Eurostat, τουρισμός νοείται η δραστηριότητα των επισκεπτών που ταξιδεύουν σε έναν προορισμό, έξω από το συνηθισμένο περιβάλλον τους, για λιγότερο από ένα χρόνο, για οποιοδήποτε κύριο σκοπό που περιλαμβάνει είτε επαγγελματικό λόγο, είτε ξεκούραση, είτε οποιοδήποτε άλλο προσωπικό σκοπό, εκτός απασχόλησης στον τόπο της επίσκεψης (Eurostat, 2014).

Άλλος ορισμός που δίνεται από τους ερευνητές Burkat και Medlik, ο τουρισμός είναι το φαινόμενο που εμφανίζεται, όταν πραγματοποιούνται προσωρινές επισκέψεις ή διανυκτερεύσεις εκτός της μόνιμης κατοικίας, για οποιοδήποτε λόγο εκτός από τη διεκπεραίωση αμειβόμενων εργασιών στον τόπο επίσκεψης (Lickorish and Jenkins, 1997, 10). Άλλοι δύο ερευνητές του κλάδου του τουρισμού, στα μέσα του προηγούμενου αιώνα, ο Hunziker και ο Krapf, όρισαν τον τουρισμό ως το σύνολο του φαινομένου και της σχέσης που προκύπτει από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού και τη διαμονή αλλοδαπών κατοίκων στον προορισμό αυτό, με την προϋπόθεση ότι η διαμονή δεν συνδέεται με αμειβόμενη δραστηριότητα (Jayaralan, 2001, 5).

Συνεπώς, ως εκ των ανωτέρω, τουρισμός θεωρείται η επίσκεψη σε έναν προορισμό, η οποία μπορεί να πραγματοποιείται για διάφορους λόγους, και η παραμονή του ατόμου εκεί για ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα. Όποιον, όμως, ορισμό και εάν υιοθετήσει κανείς, αποτελεί δεδομένο το γεγονός ότι σήμερα ο τουρισμός συνιστά μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες του πλανήτη, μία βιομηχανία που έχει πλέον αποκτήσει τεράστια δυναμική.

2.2. Μορφές τουρισμού

Η τουριστική δραστηριότητα διακρίνεται σε δύο κατηγορίες, τον μαζικό τουρισμό και τις ειδικές μορφές τουρισμού. Αρχικά, ο μαζικός τουρισμός ανάγεται στο χρονικό διάστημα μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση, τότε δηλαδή όπου παρατηρήθηκε και η αύξηση των εισοδημάτων. Κύριο χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης μορφής είναι η αναζήτηση από τους τουρίστες ξεκούρασης και διασκέδασης σε προορισμούς που βρίσκονται κοντά σε θάλασσα και διαθέτουν άφθονο ήλιο. Οι περισσότεροι επισκέπτες επιλέγουν κατά κύριο λόγο τη συγκεκριμένη μορφή με το τρίπτυχο κριτήριο «ήλιος-θάλασσα-παραλία». Ο μαζικός τουρισμός αποβλέπει στην ποσότητα και όχι στην ποιότητα. Η μορφή αυτή επικράτησε έως και τη δεκαετία του '70, ενώ μετέπειτα, εξαιτίας των αρνητικών συνεπειών στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον των προορισμών, φαίνεται να αντικαθίσταται αυτή από κάτι «νέο» και βιώσιμο (Λαγός, 2018, 61).

Τη θέση του μαζικού τουρισμού αρχίζουν σήμερα να καταλαμβάνουν σε αρκετούς προορισμούς παγκόσμια οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού (EEMT), οι οποίες είναι ευρύτερα γνωστές ως ειδικές μορφές τουρισμού. Με τη συγκεκριμένη έννοια αναφερόμαστε σε κάθε μορφή τουρισμού, η ανάπτυξη της οποίας συνδέεται με τη σχέση μεταξύ αφενός της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς και αφετέρου ενός βασικού ή ειδικού κινήτρου που αποτελεί το επίκεντρο για τον επισκέπτη (π.χ. αξιοθέατα, μνημεία, εμπορικές αγορές, οικονομικά δεδομένα, προσωπικές ανάγκες, πολιτισμικά στοιχεία κ.τ.λ). Ο τουρισμός των επισκεπτών που εντάσσονται στην κατηγορία των ειδικών μορφών τουρισμού (σε αντιδιαστολή με αυτούς των εναλλακτικών μορφών) σχετίζεται με ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού, οι οποίες διαμορφώνονται με βάση τα κοινά ειδικά ενδιαφέροντα των ανθρώπων που τις προτιμούν (π.χ. φυσιολατρεία, λάτρεις αθλημάτων, πολιτιστικά ενδιαφέροντα κ.τ.λ). Ο εναλλακτικός τουρισμός, αντιθέτως, σχετίζεται με πληθώρα επιμέρους μορφών τουρισμού, όπου οι άνθρωποι αναζητούν έναν εναλλακτικό τρόπο διακοπών που συνδέεται με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την αναζήτηση νέων αξιών και τρόπου ζωής (Λαγός, 2018, 61).

Οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού μπορούν να έχουν επίδραση σε πολλές συνθήκες της καθημερινότητας των τοπικών κοινωνιών, όπως οικονομικές και περιβαλλοντικές (Herms, 2005, 18-19).

Μερικά παραδείγματα ειδικών μορφών τουρισμού αποτελούν ο κοινωνικός τουρισμός, ο τουρισμός υγείας, ο εκπαιδευτικός τουρισμός, ο θρησκευτικός

τουρισμός, ο θεματικός τουρισμός και ο αστικός τουρισμός. Όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν ο αγροτουρισμός, ο τουρισμός υπαίθρου, ο αθλητικός τουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο οικοτουρισμός και ο χειμερινός τουρισμός (Λαγός, 2018, 62).

2.3. Ανάπτυξη και Διαχείριση – Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού
Πολλές περιοχές ανά τον πλανήτη παρουσιάζουν κάποια ιδιαιτερότητα χάρη στο φυσικό ή τεχνητό περιβάλλον, που οδηγεί επισκέπτες στην επιθυμία άφιξης στην εκάστοτε περιοχή, για να βιώσουν από κοντά την εμπειρία και τη συμμετοχή στις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Για να μπορέσει να είναι, όμως, βιώσιμη η τουριστική ανάπτυξη και να διαφυλαχθεί η σπουδαιότητα της κάθε τοποθεσίας, οφείλουν να πραγματοποιήσουν σωστή διαχείριση.

Αρχικά, κάθε τοποθεσία θα πρέπει να δημιουργήσει συνεργασία, με διάφορους διεθνείς και τοπικούς φορείς, ώστε να εξασφαλίσει χρηματοδοτήσεις, και να επενδύσει με τον σωστό τρόπο τη διαχείριση των ΕΕΜΤ και την αειφόρο ανάπτυξη της έκτασης της. Παράλληλα, οφείλει να δημιουργήσει οργανισμούς διαχείρισης και προώθησης προορισμού, ώστε να υπάρχει έλεγχος της κατάστασης. Θα πρέπει ακόμη κάθε τοπική κοινότητα που παρουσιάζει κάποια ιδιαιτερότητα και επιθυμεί την τουριστική βιώσιμη ανάπτυξη της, να μελετήσει τα παραδείγματα Πρότυπων Τουριστικών Προορισμών Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που έχουν πετύχει τον στόχο αυτό, που πέρα από τα οφέλη σε τοπικό βαθμό, ενισχύουν και την τουριστική εικόνα της εκάστοτε χώρας (Euro2day, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ

Η παγκόσμια τάση τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της «αποδυνάμωσης» του μαζικού τουρισμού είναι η στροφή προς τις ΕΕΜΤ. Το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον κάθε περιοχής συνδέεται με τις πολιτικές ανάπτυξης και διαχείρισης που τίθενται σε ισχύ, ώστε πλέον να μιλάμε για τη βιωσιμότητα και αειφορία των προορισμών αυτών.

3.1. Γαλλία - Οινοτουρισμός

Ο οινοτουρισμός είναι μία μορφή τουρισμού που ευδοκίμει σε μεσογειακές χώρες κυρίως, μια εκ των οποίων είναι η Γαλλία.

Το υπουργείο Γεωργίας σε συνεργασία με το Υπουργείο Τουρισμού της χώρας δημιούργησε το Ανώτατο Συμβούλιο Οινοτουρισμού, συγκεντρώνοντας τους κύριους εκπροσώπους της αμπελουργίας και του τουρισμού, που σκοπό έχει την προώθηση προϊόντων οινικής κληρονομιάς με τη μορφή του οινοτουρισμού «L'Œnotourisme: une valorisation des produits et du patrimoine vitivinicoles». Η έκθεση αυτή εγκρίθηκε το 2008 και είχε μακροχρόνια διάρκεια με την επωνυμία «Τουρισμός 2020» (Echos De Bordeaux, 2007). Η στρατηγική αυτή απέφερε σημαντικά κέρδη, αφού το 2016, 10 εκατομμύρια οινοτουρίστες επισκέφτηκαν τις γαλλικές οινοπεριοχές δημιουργώντας έσοδα 5,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Atout France (Vitisphere, 2017).

Οι σημαντικότερες οινοτουριστικές διαδρομές της Γαλλίας είναι οι ακόλουθες. Αρχικά, η διαδρομή της Αλσατίας, γνωστή και ως Vins d'Alsace, με συνολική έκταση 170 χλμ. προσελκύει το ενδιαφέρον των τουριστών «Οίνου». Ακόμη, η οινοδιαδρομή του Μπορντό με τις έξι διαφορετικές οινοπαραγωγικές περιοχές είναι ένας αξιόλογος προορισμός για τους λάτρεις του κρασιού. Η διαδρομή Οίνου Προβηγκίας, γνωστή για τα ροζέ κρασιά της, είναι μία επιλογή ακόμη. Η περιοχή σε έκταση 200 χλμ. προσφέρει στον επισκέπτη την ευκαιρία να επισκεφθεί ένα από τα 350 οινοποιία με τις οκτώ ποικιλίες που έχουν την επωνυμία ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης). Η διαδρομή της Βουργουνδρίας δεν πρέπει να αγνοείται από τους ενδιαφερομένους, καθώς χάρη στους αμπελώνες της περιοχής, παρασκευάζονται τα καλύτερα κρασιά παγκοσμίως. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε και στη διαδρομή οίνου της Καμπανίας, η οποία είναι φημισμένη για τη σαμπάνια, και διαθέτει συνολικά πέντε διαδρομές με περιοχές που έχουν προϊόντα ονομασίας ΠΟΠ (Oinos, 2019).

3.2. Ελβετία - Χειμερινός Τουρισμός

Με την έννοια χειμερινός τουρισμός ορίζονται οι τουριστικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται κατά τους χειμερινούς μήνες σε χειμερινούς τουριστικούς προορισμούς για τη συμμετοχή σε δραστηριότητες όπως σκι, πατινάζ στον πάγο, σνόουμπορντ κ.α., παρακολούθηση αθλητικών διοργανώσεων στο χιόνι (Haider, Richins and Turk, 2019, 1-2.).

Στο πλαίσιο του χειμερινού τουρισμού δεν θα μπορούσε να μην παραλειφθεί το παράδειγμα της Ελβετίας, που είναι μία χώρα με σωστή διαχείριση και αιφόρο ανάπτυξη της συγκεκριμένης ειδικής και εναλλακτικής μορφής τουρισμού, δημιουργώντας ένα πλάνο με μέτρα που έχουν διάρκεια έως και το 2030. Αρχικά, προτείνει την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, ώστε να επιτευχθεί η διαφοροποίηση των τουριστικών προσφορών και η ανάπτυξη νέων τουριστικών δραστηριοτήτων. Περαιτέρω, προτείνει την ανάπτυξη και τη διασφάλιση αθλητικών δραστηριοτήτων στο χιόνι, που θα πραγματοποιηθεί με την επεξεργασία γενικής ιδέας για τεχνητή χιονοπαραγωγή, με σκοπό τη βελτιστοποίηση του σχεδιασμού με την ανοδική χωρική ανάπτυξη των χιονοδρομικών κέντρων, με τη δημιουργία λιμνών συσσώρευσης και στοχευμένη τεχνητή χιονόπτωση, με τις επενδύσεις στην ασφάλεια των υδάτων και με την επέκταση λιμνών κατακράτησης για αποθήκευση νερού. Παράλληλα, στόχο έχει τη βελτίωση της διαχείρισης φυσικών κινδύνων μέσω συστηματικής παρακολούθησης των περιοχών που βρίσκονται σε κίνδυνο εξαιτίας και της κλιματικής αλλαγής. Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει ήδη τις στρατηγικές και τα σχέδια των θερέτρων χειμερινών σπορ σήμερα. Η κλιματική αλλαγή και η υπερθέρμανση του πλανήτη μαζί με τον διεθνή ανταγωνισμό έχουν χρησιμοποιηθεί ως βασικά επιχειρήματα για την κατασκευή εγκαταστάσεων τεχνητού χιονιού καθώς και για την επέκταση των υφιστάμενων χιονοδρομικών πίστων και το άνοιγμα νέων σε περιοχές με υψηλές αλπικές περιοχές (σε υψόμετρο πάνω από 3000 υψόμετρο). Όλα αυτά θα επιτευχθούν μέσα από το στοχευμένο μάρκετινγκ που έχει να κάνει με την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής μεταξύ των περιφερειών αυτών (ClimateChangePost, 2021).

3.3. Καναδάς (Βανκούβερ) – Πεζοπορικός Τουρισμός

Ο πεζοπορικός τουρισμός τα τελευταία χρόνια σημειώνει ραγδαία ανάπτυξη λόγω της ανάγκης του επισκέπτη να έρθει σε άμεση επαφή με τη φύση. Μεταξύ των προορισμών πεζοπορίας παγκόσμια, είναι η νήσος Βανκούβερ στον Καναδά, όπου προσφέρει στον επισκέπτη ένα ευρύ φάσμα πεζοπορικών εμπειριών.

Η περιφέρεια του Βανκούβερ, μαζί με διάφορους οργανισμούς και κυβερνητικά όργανα, θεωρώντας πως η περιοχή έχει περισσότερες δυνατότητες για βελτίωση, ανάπτυξη και αξιοποίηση της πεζοπορίας δημιούργησε ένα σχέδιο, ώστε να πετύχει τον στόχο αυτό. Συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνονται ο σχεδιασμός και η διαχείριση νέων πεζοπορικών διαδρομών και η καλύτερη προβολή μέσω σωστού μάρκετινγκ.

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση αφορά στην καταγραφή των υφιστάμενων πεζοπορικών μονοπατιών και πιθανών νέων πεζοπορικών διαδρομών του Βανκούβερ. Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει την ανάπτυξη γενικού σχεδίου πεζοπορικού τουρισμού, και η τρίτη αφορά στην υλοποίηση του όλου εγχειρήματος (Island Coastal Trust, 2019).

Μερικές από τις σημαντικότερες πεζοπορικές διαδρομές στο νησί Βανκούβερ είναι το Grouse Grind, το Stanley Park Seawall, το πάρκο Lynn Canyon, το

πάρκο Vanier, το Pacific Spirit Park, η λίμνη Burnaby, το Deer Lake, το μονοπάτι Habrich Ridge, το κολοσσαίο βουνό κ.α (Traasgru, 2018).

3.4. Περού (Μάτσου Πίτσου) - Πολιτιστικός Τουρισμός

Κάνοντας λόγο για πολιτιστικό τουρισμό δεν θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά στο Μάτσου Πίτσου, μία «χαμένη πόλη» πάνω από την κοιλάδα Ουρουμπάμπα στο Περού, που εντάσσεται στα νέα επτά θαύματα του κόσμου από το 2007 και προσελκύει χιλιάδες επισκέπτες ανά χρόνο από κάθε μέρος της γης.

Το 1981 η κυβέρνηση του Περού, για να προστατεύσει την περιοχή, κήρυξε το Μάτσου Πίτσου ως περουβιανό ιστορικό άδυτο. Παράλληλα, από την πλευρά της η UNESCO, το 1983, το έχει χαρακτηρίσει ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο έχει τεθεί υπό την προστασία της (Red Elephant, 2021).

Από το 2022 η περιοχή για την περαιτέρω προστασίας της ξεκινάει μια σειρά από νέους κανόνες, ώστε να διαφυλάξει το μνημείο και τη σπουδαιότητα του. Η κυβέρνηση της χώρας ενέκρινε σχέδιο με τίτλο «Κανονισμός για τη βιώσιμη χρήση και τις τουριστικές επισκέψεις για τη διατήρηση και σωστή διαχείριση της περιοχής του Μάτσου Πίτσου».

Στο πλαίσιο του κανονισμού περιλαμβάνεται ότι όλοι οι επισκέπτες θα πρέπει να συνοδεύονται από ξεναγό, ώστε να βοηθήσουν στην προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς, ενώ, παράλληλα, έχει τεθεί χρονικό όριο έως μια ώρα για τον κάθε επισκέπτη, ώστε να αποφευχθεί το χάος στην αρχαία πόλη (Inca Trail Machu, 2021).

3.5. Ιταλία (Τοσκάνη) – Αγροτουρισμός

Αναφερόμενοι στην ορολογία του αγροτουρισμού, εννοούμε την ειδική μορφή τουρισμού που αφορά την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και φιλοξενίας ή και εστίασης σε χώρους λειτουργικά ενοποιημένους με αγροτικές εγκαταστάσεις, οι οποίες προσφέρονται συνδυαστικά με δραστηριότητες που σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή όπως και με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς τοπίου (Przezborska L., Scrimgeour F., and Sznajder M., 2009, 4-5).

Η ευρύτερη περιοχή της Τοσκάνης στην Ιταλία είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα επικράτησης του αγροτουριστικού «μοντέλου». Η τοσκανική φιλοξενία στα αγροκτήματα χρονολογείται εδώ και αιώνες. Για τον λόγο αυτό η ιταλική κυβέρνηση το 1985 πραγματοποίησε ένα πολύ μεγάλο βήμα για την βιωσιμότητα της περιοχής. Συγκεκριμένα, το κράτος αναγνώρισε επίσημα τον αγροτουρισμό με εθνική νομοθεσία, ώστε να διατηρηθεί και να προωθηθεί η υψηλή κληρονομιά της Τοσκάνης, της παράδοσης της, των προϊόντων της και φυσικά των ανθρώπων της. Έτσι, εφαρμόστηκαν νέες κατευθυντήριες οδηγίες και κανονισμοί για κάθε δραστηριότητα του συγκεκριμένου κλάδου και για κάθε προϊόν. Η επιτυχία του αγροτουρισμού στην Τοσκάνη αλλά και σε ολόκληρη την Ιταλία, γενικότερα, σχετίζεται και με το γεγονός πως είναι η μοναδική χώρα

της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία με ειδικούς νόμους ρυθμίζει τον αγροτουρισμό αυστηρά και μόνο ως γεωργική δραστηριότητα.

Σήμερα, η Τοσκάνη υποδέχεται εκατομμύρια τουρίστες για τους σκοπούς του αγροτουρισμού, γεγονός που οφείλεται στον επαγγελματισμό των ντόπιων. Οι αγρότες της επαρχίας παραμένουν στη γη τους, καλλιεργούν αμπέλια και παραγάγουν κρασιά. Διακρίνονται τόσο για τις δυνατότητες τους ως αγρότες αλλά και ως ιδιοκτήτες επιχειρήσεων αγροτουρισμού. Οι κάτοικοι της περιοχής «έδωσαν ζωή» σε εγκαταλελειμμένα κτίρια αιώνων, και τα αξιοποιούν σήμερα για σκοπούς αγροτουρισμού.

Η πρώτη προσπάθεια των αγροτών της Τοσκάνης για ανάδειξη του αγροτουρισμού έγινε το 1965, όταν ίδρυσαν την πρώτη ένωση «AGRITURIST», με σκοπό να ασκήσουν πιέσεις σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Το 1973, δημιουργήθηκε και μια μεγαλύτερη ένωση από αγρότες, η «Terranostra». Αργότερα, το 1980 ιδρύθηκε και η ένωση «Turismo Verde». Σήμερα, οι τρεις αυτές οργανώσεις έχουν συντονίσει τις ενέργειές τους και έχουν ενταχθεί στην εθνική ένωση ANAGRITUR. Η συντονισμένη και συνεχής πίεση των ενώσεων αυτών ήταν αυτή που οδήγησε την κυβέρνηση να δημιουργήσει νόμο το 1985 (όπως αναφέρθηκε), ενώ μετέπειτα το 1996, η πολιτεία έθεσε συγκεκριμένα όρια στη γεωργική δραστηριότητα τουρισμού και σε ευνοϊκότερες φορολογικές συνθήκες για όσους δραστηριοποιούνται στον κλάδο αυτό.

Οι ενώσεις, σήμερα, σε συνεργασία με άλλους φορείς, συμμετέχουν ανελλιπώς σε εθνικές και διεθνείς εκθέσεις τουρισμού και έχουν πετύχει να συνδέσουν τα τοπικά προϊόντα τους με τον πολιτισμό τους. Παράλληλα, έχουν αξιοποιήσει τις χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τον κατάλληλο τρόπο, ώστε η Τοσκάνη να είναι πάντα ελκυστική και έτοιμη να υποδεχτεί επισκέπτες από όλα τα μήκη και πλάτη της γης (Υραιθρος, 2016).

3.6. Ιβηρική Χερσόνησος – Θρησκευτικός Τουρισμός

Η Πορτογαλία είναι μία χώρα βαθιά θρησκευόμενη, η οποία έχει συνδέσει το κομμάτι αυτό και με τον τουρισμό. Συγκεκριμένα, από άκρη σε άκρη της χώρας, απλώνονται πολλά μοναστήρια και εκκλησίες με μεγάλη ιστορία και σημασία για τους Πορτογάλους που «τραβάνε τα βλέμματα» των ενδιαφερόμενων από ολόκληρο τον πλανήτη για επίσκεψη. Μία από αυτές τις περιοχές της Πορτογαλίας που παρουσιάζει έντονο θρησκευτικό ενδιαφέρον και θεωρείται το θρησκευτικό κέντρο της χώρας είναι η Μπράγκα.

Στην Μπράγκα χτίστηκε ο πρώτος καθεδρικός ναός της χώρας το 1089. Σήμερα, ο τουρίστας μπορεί να επισκεφθεί τους καθεδρικούς ναούς και τα μοναστήρια της περιοχής με τα σημαντικότερα εξ αυτών να είναι τα ακόλουθα: The Se de Braga, The Bom Jesus do Monte, The Praça da Republica, Palácio dos Biscainhos (Porto-North-Portugal, 2022).

Ο Δήμος της Μπράγκα σε συνεργασία με τον Οργανισμό Οικονομικής Ανάπτυξης Μπράγκα (InvestBraga) συνέταξαν το Στρατηγικό Πλάνο για την

Οικονομική Ανάπτυξη της Μπράγκα για την περίοδο 2014-2026, στο οποίο περιλαμβάνεται και ο Θρησκευτικός Τουρισμός. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην προώθηση της συγκεκριμένης μορφής που θα αυξήσει τους επισκέπτες στην ευρύτερη περιοχή και θα επιφέρει οικονομικά κέρδη στους ντόπιους (Invest Braga, 2018).

Παράλληλα το Σαντιάγο ντε Κομποστέλα στην Ισπανία είναι ακόμη ένα πολύ σημαντικό μνημείο θρησκευτικού τουρισμού στην Ιβηρική Χερσόνησο. Σχεδόν 350.000 προσκυνητές επισκέπτονται ετησίως τον τάφο του Αγίου Ιακώβου στο Σαντιάγο ντε Κομποστέλα στην ισπανική Γαλικία. Ένας επιβλητικός καθεδρικός ναός που χρονολογείται από τον 12^ο αιώνα (DW, 2020). Η θρησκευτική διαδρομή του Αγίου Ιακώβου στην περιοχή Σαντιάγο ντε Κομποστέλα ανακηρύχθηκε το 1987 ως η πρώτη ευρωπαϊκή πολιτιστική διαδρομή από το Συμβούλιο της Ευρώπης (Unesco, χ.χ.).

Για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σημαντικότητας της περιοχής, η ΕΕ σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές της Γαλικίας συνέταξαν στρατηγικό πλάνο με την ονομασία "Master and Strategic plan of the way of st. James in Galicia 2015-2021 (Interreg Europe, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η Ελλάδα ετησίως δέχεται εκατομμύρια τουρίστες ετησίως. Η επιλογή της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού σχετίζεται και με την ενασχόληση ατόμων / φορέων πολλών περιοχών της χώρας με δραστηριότητες ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που στηρίζονται στην αειφόρο ανάπτυξη και στη σωστή διαχείριση τους.

4.1. Βόρεια Ελλάδα - Οινοτουρισμός

Σύμφωνα με το Υπουργείο Τουρισμού, για την προώθηση του Οινοτουρισμού στη χώρα, γενικότερα, υπάρχουν ορισμένες στρατηγικές που σχετίζονται με τα εξής:

- Ενίσχυση των δράσεων ανακαίνισης παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και οικισμών ή συνόλων οικισμών με στόχο τη διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.
- Διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με την κατανάλωση (σύμφωνα τοπικής ποιότητας, κλπ).
- Προώθηση της εμπορίας τοπικά μεταποιημένων προϊόντων ποιότητας.
- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων προς μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2013).

Η παραγωγή υψηλής ποιότητας οίνου είναι ο βασικός άξονας των Οινοποιών Βορείου Ελλάδας, οι οποίοι δημιουργούν ετήσια πλήθος δράσεων με εκδηλώσεις οινογευσίας, εκθέσεις, θεματικές γευστικές δοκιμές και οινοτουριστικές προτάσεις μεταξύ άλλων.

Παράλληλα, οι παραγωγοί οίνου στη Βόρεια Ελλάδα πραγματοποιούν ενέργειες για την ανάδειξη και την προστασία του Ελληνικού οίνου με την επωνυμία ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης) και ΠΓΕ (Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη).

Ο τουρίστας που θέλει να επισκεφθεί την περιοχή και ενδιαφέρεται για τη συγκεκριμένη μορφή τουρισμού έχει τη δυνατότητα να διασχίσει οκτώ οινικές διαδρομές από άκρη σε άκρη της Βόρειας Ελλάδας, οι οποίες είναι οι εξής: η κοιλάδα των Τεμπών γνωστή και σαν «η διαδρομή των θεών του Ολύμπου», η διαδρομή της Ηπείρου που εκτείνεται γεωγραφικά στις περιοχές του Μετσόβου της Ζίτσας, η διαδρομή των Λιμνών που περιλαμβάνει τις αμπελοοινικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, η διαδρομή του Κρασιού της Νάουσας, που θεωρείται και η πιο διάσημη περιοχή παραγωγής κρασιού της Βόρειας Ελλάδας, η διαδρομή Πέλλας-Γουμένισσας που περιλαμβάνει περιοχές του κρασιού των Νομών Πέλλας και Κιλκίς, η διαδρομή της Θεσσαλονίκης, που είναι και η κεντρική διαδρομή στον δρόμο του κρασιού της Βόρειας Ελλάδας, η διαδρομή της Χαλκιδικής και, τέλος, η διαδρομή του Διονύσου στο Παγγαίον Όρος (Οινοποιοί Βορείου Ελλάδας, χ.χ.).

4.2. Κρήτη – Γαστρονομικός τουρισμός

Ως γαστρονομικός τουρισμός θεωρείται η δραστηριότητα κατά την οποία οι ταξιδιώτες επιδιώκουν να βιώσουν μοναδικές γαστρονομικές εμπειρίες, όπως η διοργάνωση σεμιναρίων τοπικής κουζίνας, εκδηλώσεις γευσιγνωσίας, ξενάγηση και γνωριμία με παραδοσιακά προϊόντα, μέθοδοι παρασκευής φαγητών και μαγειρικές επιδείξεις μεταξύ άλλων (Hjalager A. And Richards G., 2002, 3-4). Η Κρήτη χάρη στην ποιότητα και την αυθεντικότητα των τοπικών προϊόντων δικαιωματικά χαρακτηρίζεται ως ένας από τους σημαντικότερους γαστρονομικούς προορισμούς.

Για την ανάπτυξη του γαστρονομικού τουρισμού στο νησί, οι άνθρωποι του χώρου, συγκεκριμένα το Κρητικό Σύμφωνο Ποιότητας, κατέθεσαν πρόταση για χρηματοδότηση διακρατικών δράσεων με την Κύπρο για την προβολή της τοπικής γαστρονομίας και την ανάπτυξη των αντίστοιχων τουριστικών υπηρεσιών. Η πρόταση αυτή περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός Κέντρου Κρητικής Γαστρονομίας, ενός εκπαιδευτικού toolkit με εγχειρίδια και υποστηρικτικό υλικό για την ανάπτυξη γαστρονομικού τουρισμού από τους ντόπιους επιχειρηματίες, δράσεις κατάρτισης και την έκδοση εξειδικευμένων εντύπων. Παράλληλα, για τις μοναδικές γαστρονομικές εμπειρίες η Περιφέρεια Κρήτης προτείνει στους επισκέπτες εστιατόρια, μέσα από το «Σήμα Ποιότητας Κρητικής Κουζίνας» (Cretan-Nutrition, 2016).

Το νησί παρά τη ραγδαία αύξηση του τουρισμού του (2 εκατομμύρια τουρίστες ετησίως) εξακολουθεί να διατηρεί ένα σημαντικό αριθμό πληθυσμού, ο οποίος ασχολείται αποκλειστικά με τον πρωτογενή τομέα. Αυτό αποδεικνύεται κι από το γεγονός ότι η Κρήτη είναι η περιφέρεια της χώρας με τον μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ της Ελλάδας (18 από 101 όλης της χώρας).

Η κρητική γη προσφέρει προϊόντα όπως ελιές, ελαιόλαδο, σταφύλια και γενικότερα φρούτα, σικουδιά, γαλακτοκομικά, κρασί, λαχανικά, θυμαρίσιο μέλι, παξιμάδια, χαρούπια, βότανα, αρωματικά φυτά, που δικαιωματικά καθιστούν την κρητική διατροφή γνωστή σε όλο τον κόσμο. Η κρητική κουζίνα αποτελεί το πρότυπο της μεσογειακής και για τον λόγο αυτό από το 2012 αναγνωρίστηκε από την UNESCO ως Πολιτιστική Κληρονομιά της Ανθρωπότητας (GreekGuideGastronomy, 2015).

4.3. Πάτμος και Μετέωρα - Θρησκευτικός τουρισμός

Η ανάγκη των πιστών να έρθουν σε κοντινή επαφή με την θρησκεία τους, είναι ένας παράγοντας που οδηγεί στην ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού, που αποτελεί μία από τις βασικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν στη χώρα, καθώς η πλούσια χριστιανική παράδοσή της έχει πολλά να προσφέρει στον επισκέπτη.

Από τη λίστα αυτή δεν θα μπορούσε να λείπει το νησί της Πάτμου, γνωστό και ως το νησί της Αποκάλυψης ή η Ιερουσαλήμ του Αιγαίου. Το νησί δέχεται χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο από όλο τον πλανήτη, για να ζήσουν από

κοντά την κατάνυξη του σπηλαίου της Αποκάλυψης, μέσα στο οποίο ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος συνέγραψε το Ιερό Βιβλίο της Αποκάλυψης. Παράλληλα, η μακραίωνη θρησκευτική ιστορία του νησιού, που προσελκύει όλο και πιο πολλούς επισκέπτες, φαίνεται κι από την Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου που κτίστηκε τον 9^ο αιώνα από τον Όσιο Χριστόδουλο, μετά από άδεια από τον Μιχαήλ Β' Κομνηνό, αυτοκράτορα του Βυζαντίου (Patmos, 2016).

Η Πάτμος λόγω της θρησκευτικής ιδιαιτερότητάς της ανακηρύχθηκε το 1981 από το ελληνικό κράτος «Ιερά Νήσος». Από το 1999, η Χώρα της Πάτμου, το Σπήλαιο της Αποκάλυψης και η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου προστατεύονται από την UNESCO ως μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΤΑ ΝΕΑ, 2020).

Για την προώθηση της συγκεκριμένης εναλλακτικής μορφής τουρισμού το νησί της Πάτμου συμμετείχε στο Δίκτυο Πόλεων Θρησκευτικού Τουρισμού και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα Cooperation Europeene de Sites Majeurs d' Accueil (COESIMA) μαζί με ακόμη επτά πόλεις με σημαντικά χριστιανικά προσκυνηματικά μέρη της Ευρώπης (Δήμος Πάτμου, 2015).

Πολύ σημαντικό θρησκευτικό σημείο στην Ελλάδα είναι και τα μοναστήρια των Μετεώρων. Πιστοί από όλο τον κόσμο επισκέπτονται τα Μετέωρα για να ξεναγηθούν και να περπατήσουν στο ιερό αυτό μέρος.

Τα μοναστήρια των Μετεώρων προστατεύονται από το 1988 από την UNESCO, η οποία τα κατατάσσει στον κατάλογο με τα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς.

Ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί στα έξι μοναστήρια των βράχων των Μετεώρων. Συγκεκριμένα, στην Ιερά Μονή του Μεγάλου Μετεώρου ή Μεταμορφώσεως, την οποία ίδρυσε ο Όσιος Αθανάσιος ο Μετεωρίτης τον 14^ο αιώνα, στην Ιερά Μονή Αγίας Αγίας Τριάδας που οργανώθηκε το 1362 και είναι το πιο δυσπρόσιτο μοναστήρι των Μετεώρων, στην Ιερά Μονή Ρουσάνου που κτίστηκε μεταξύ του 14^{ου} και 15^{ου} αιώνα, στην Ιερά Μονή Βαρλαάμ την οποία ίδρυσε ο ασκητής Βαρλαάμ τον 14^ο αιώνα, στην Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου, με ιδρυτή τον όσιο Αντώνιο τον 15^ο αιώνα και σήμερα έχει την πιο εύκολη πρόσβαση σε σχέση με τα υπόλοιπα μοναστήρια και τέλος στην Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Αναπαυσά, η οποία ιδρύθηκε τον 14^ο αιώνα (EnjoyThessaly, χ.χ.).

4.4. Μάνη - Πολιτιστικός τουρισμός

Ως πολιτιστικός τουρισμός θεωρείται εκείνη η μορφή τουριστικής δραστηριότητας στην οποία το βασικό κίνητρο του επισκέπτη είναι η επίσκεψη σε πολιτιστικά αξιοθέατα προκειμένου να μάθει, να ανακαλύψει και να βιώσει την πολιτιστική κληρονομιά του εκάστοτε τουριστικού προορισμού (Richards G., 1996, 3-4). Μέσα στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται η πολιτιστική κληρονομιά, περιοχές και δραστηριότητες που κληροδοτήθηκαν και διασώθηκαν από το παρελθόν και παραπέμπουν σε αντιλήψεις, επιτεύγματα

και τρόπο ζωής άλλης εποχής (Υπουργείο Τουρισμού, 2018). Η ευρύτερη περιοχή της Μάνης είναι ένα σαφέστατο παράδειγμα πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα.

Επισκεπτόμενος κανείς τη Μάνη μπορεί να βιώσει από κοντά τη μακραίωνη ιστορία της περιοχής. Μερικά από τα σημαντικότερα μνημεία πολιτιστικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή είναι το Παλάτι των Μαυρομιχαλαίων και τα Μαυρομιχαλαίικα σπήτσια στο Λιμένι, η Αρεόπολη με τη λιθόστρωτη πλατεία, τα γραφικά πέτρινα σοκάκια και το ιστορικό εθνολογικό μουσείο της Μάνης, το χωριό Μέζαπος, ο οικισμός Βάθιας, το λιμανάκι του Γερολιμένα και το γραφικό λιμάνι του Γυθείου. Η περιοχή της Μάνης θεωρείται μία σημαντική περιοχή πολιτιστικής κληρονομιάς που την καθιστούν ως σημαντικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού, αφού διαθέτει συνολικά 98 παραδοσιακούς πετρόχτιστους οικισμούς με 800 πύργους, 8 βυζαντινά και μεσαιωνικά κάστρα (Μαυρομιχάλοι Λιμένι, 2013).

Το Σχέδιο Αναπτυξιακής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης ΟΧΕ Μάνης παρουσιάζει πλάνο για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής που είναι αλληλένδετη με τον πολιτιστικό τουρισμό και την αειφόρο ανάπτυξη της Μάνης (Δήμος Ανατολικής Μάνης, 2018).

4.5 Κρήτη (Μηλιά Χανίων) – Οικοτουρισμός

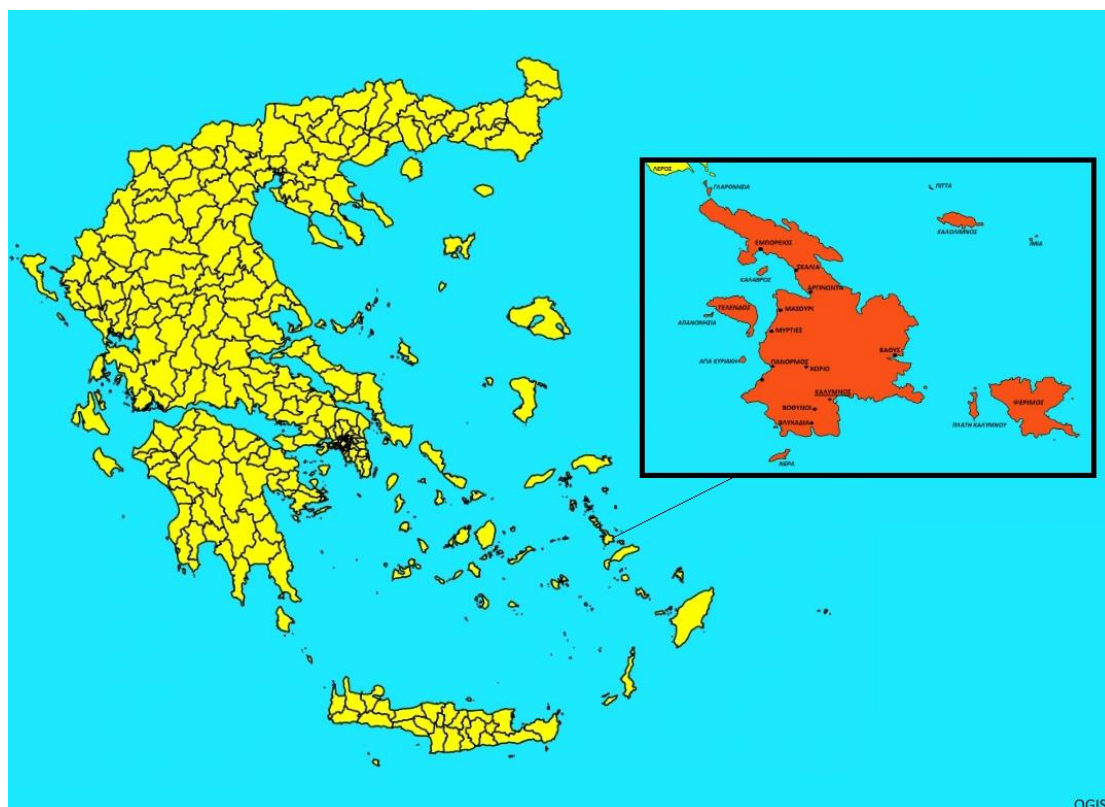
Ο οικοτουρισμός ορίζεται ως το ταξίδι σε φυσικές περιοχές με υπευθυνότητα απέναντι στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και τη διατήρηση της ευημερίας των τοπικών πληθυσμών (Buckley R., 2009,5).

Ένα τέτοιο παράδειγμα εντός συνόρων είναι και η Μηλιά Χανίων, ένας εγκαταλελειμμένος οικισμός του 15^{ου} αιώνα, ο οποίος αναβιώνει εδώ και περίπου 3 δεκαετίες μέσα από το πρόγραμμα Milia Mountain Retreat. Συγκεκριμένα, το οικολογικό κατάλυμα βρίσκεται κοντά στην Κίσσαμο στη Δυτική Κρήτη σε υψόμετρο 550 μέτρων.

Η περιοχή της Μηλιάς εκτείνεται περίπου σε 1000 τ.μ. τα οποία υπάγονται υπό την προστασία του δικτύου Natura 2000. Μία έκταση γεμάτη από ελιές, καστανιές, κουμαριές, άλλα δέντρα, θάμνους, βότανα και χαρουπιές. Παράλληλα, εντός της περιοχής υπάρχει και φάρμα με κατσίκια, πρόβατα, γουρούνια, κουνέλια, κότες και γαλοπούλες, τα οποία ζούνε ποιοτικά χωρίς να απειλούν την περιοχή με τη βοσκή τους. Οι ξενώνες διαθέτουν παραδοσιακό χαρακτήρα, περιλαμβάνουν τζάκια ή ξυλόσομπα, αλλά όχι κλιματισμό. Παράλληλα, στα δωμάτια δεν υπάρχουν τηλεοράσεις και πρίζες, ώστε ο επισκέπτης να έρθει σε «σύνδεση» αποκλειστικά με τη φύση. Στο εστιατόριο προσφέρονται κρητικές συνταγές με προτεραιότητα την υψηλή ποιότητα πρώτων υλών.

Η Μηλιά θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους προορισμούς οικοτουρισμού παγκοσμίως, καθώς έχει λάβει και αρκετές διεθνείς διακρίσεις μεταξύ των οποίων είναι το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό Skal International στην κατηγορία των μικρών τουριστικών οικοτουριστικών επιχειρήσεων το

2003, οι New York Times το 2004 χαρακτήρισαν το εστιατόριο, σαν «μια κομψή ταβέρνα στο μεσαιωνικό χωριό», ενώ ακολούθησε διάκριση από το National Geographic το 2013, όπου αναφέρει την περιοχή ως ένα από τα 26 καλύτερα μέρη παγκόσμια για οικοτουρισμό. Παράλληλα, ακόμη μία διάκριση ήρθε το 2014 από το Lonely Planet που την κατέταξε την περιοχή στη 12^η θέση μεταξύ των μυστικών προορισμών της Ευρώπης που διατηρούν τον χαρακτήρα τους. Το 2019 η Guardian την περιέλαβε στα 15 off-grid μέρη της Ευρώπης. Τέλος, οι Times of London, το 2020 την περιέλαβαν στα 30 καλύτερα μέρη για να μείνει κανείς στην Ελλάδα μετά το λοκντάουν (VoyagingTheWorld, 2021).

Χάρτης 1 - Κάλυμνος

5.1. Γεωγραφικά – Διοικητικά στοιχεία

Στο νοτιοανατολικό Αιγαίο, μεταξύ Κω και Λέρου, βρίσκεται το νησί της Καλύμνου και σε απόσταση 168 ναυτικών μιλίων (311 χλμ.) από το λιμάνι του Πειραιά (FerryHorreg, χ.χ.). Το νησί των Σφουγγαράδων υπάγεται στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Δωδεκανήσου και είναι το τέταρτο μεγαλύτερο σε έκταση νησί με 111 τ.χλμ. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη απογραφή από την ΕΛΣΤΑΤ (2011), το νησί καταμετρεί 16179 κατοίκους. Μεγαλύτερος οικισμός του νησιού είναι η ομώνυμη πόλη της Καλύμνου ή Πόθια που είναι και η πρωτεύουσα και το κεντρικό λιμάνι του νησιού. Η Κάλυμνος είναι η ομώνυμη έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Καλύμνου, στην οποία υπάγονται διοικητικά η Πάτμος, η Λέρος, οι Λειψοί, οι Αρκοί, το Αγαθονήσι, η Κίαιρος και η Αστυπάλαια.

Εκτός από τον Πειραιά, η Κάλυμνος συνδέεται άμεσα με τα νησιά Ρόδο, Κω, Σάμο, Αγαθονήσι, Αρκιούς, Πάτμο, Λέρο, Αστυπλαια, Νίσυρο, Τήλο, Σύμη, Τέλενδο, Ψέριμο, Πλάτη και Καλόλιμνο και αεροπορικώς με την Αθήνα.

Οι σημαντικότεροι οικισμοί και νησίδες που αποτελούν τον Δήμο Καλυμνίων είναι η Πόθια (Κάλυμνος), τα Αργινώντα, ο Βαθύς, τα Βλυχάδια, οι Βοθύνοι, ο Εμπορειός, οι Μυρτιές, ο Πάνορμος, το Μασούρι, το Χωριό, η Τέλενδος, η Ψέριμος και οι ακατοίκητες νησίδες Καλόλιμνος, Ίμια, Πλάτη, Νερά, Καλαβρός.

5.2. Ονομασία

Για την προέλευση της ονομασίας της Καλύμνου είναι απαραίτητο να ανατρέξουμε στη μυθολογία. Σύμφωνα με αυτήν, ο Κάλυνδος ήταν γιος του Ουρανού και της Γαίας. Ο Ουρανός, φοβούμενος πως κάποιο από τα παιδιά του θα τον εκθρονίσει, τα έριξε όλα στον πάτο της γης. Ο Κάλυνδος έπεσε πάνω σε ένα κομμάτι γης, το οποίο αναδύθηκε και σχημάτισε ένα νησί που ονομάστηκε το νησί του Κάλυνδου (Οδηγός Καλύμνου, 2015). Πρώτη ονομασία του νησιού ήταν Καλύδουα ή Καλύδουαι (Sponge gr, 2005), ενώ από τον 4^ο αι. π.Χ. μετονομάστηκε σε Κάλυμνα. Κατά τη βυζαντινή περίοδο το νησί πήρε το τελικό όνομα που διατηρεί έως και σήμερα, δηλαδή Κάλυμνος (Golden Greece, Χ.Χ.).

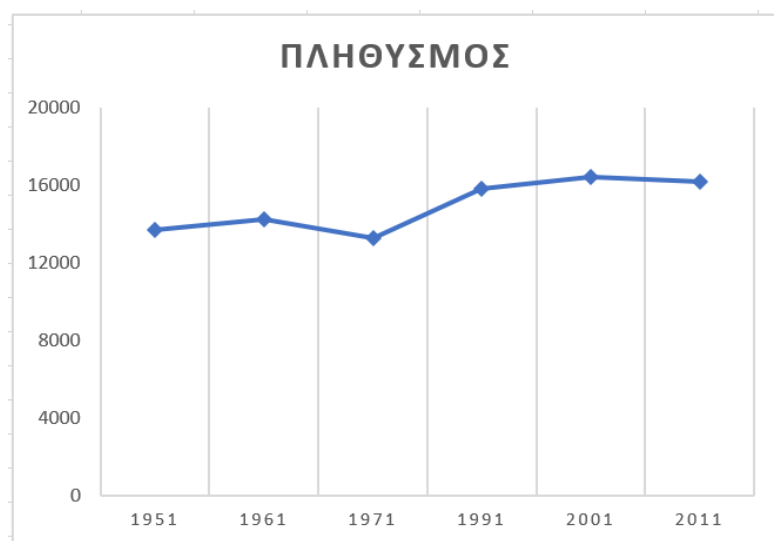
5.3. Ιστορία

Το νησί, σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία, φαίνεται να κατοικείται από τη Νεολιθική Εποχή. Πρώτοι κάτοικοι του νησιού ήταν οι Κάρες, με βάση τα χαρακτηριστικά που εντοπίστηκαν από τα ερείπια στην αρχαία μητρόπολη του Κάστελλα. Αργότερα, κατοικήθηκε από τους Φοίνικες (όπως προκύπτει από τα ερείπια στον Εμπορειό), ενώ τη χρονική περίοδο μεταξύ 1150 π.Χ. - 800 π.Χ. το νησί εποίκιστηκε από του Δωριείς (ερείπια Ιερού του θεού Απόλλωνα). Κατά τα τέλη της αρχαϊκής εποχής (6^{ος} - 5^{ος} αι. π.Χ.), η Κάλυμνος γίνεται αυτόνομη πολιτεία με δημοκρατικό πολίτευμα, όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται από την Εκκλησία του Δήμου και από τη Βουλή. Ακολουθεί μια περίοδος κατάληψης του νησιού από τους Πέρσες, ενώ απελευθερώνεται το 477 π.Χ. και γίνεται μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Το 357 π.Χ. το νησί υποτάσσεται στην εξουσία του βασιλιά της Αλικαρνασσού, Μαύσωλου. Οι Καλύμνιοι επαναστατούν και επανακτούν την ελευθερία τους μια δεκαετία περίπου μετά και γίνονται και πάλι σύμμαχοι των Αθηναίων. Την περίοδο αυτή, γνωστή και ως Κλασική, το νησί παρουσιάζει σημαντική πολιτιστική ακμή. Τον 3^ο αιώνα π.Χ. οι Ρωμαίοι καταλαμβάνουν το νησί. Κατά την περίοδο της Βυζαντινής Εποχής το νησί ήταν πολύ ισχυρό. Αποτέλεσε τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας έως και τον 7^ο αι. μ.Χ., ενώ ακολούθησαν αρκετοί κατακτητές, οι οποίοι απέβλεπαν στην ηγεμονία του συγκεκριμένου νησιού αλλά και γενικότερα των Δωδεκανήσων, λόγω της σπουδαίας θέσης τους. Τον 10^ο αι. μ.Χ. το νησί καταστρέφεται από την οθωμανική ηγεμονία και παραμένει σε αυτήν μέχρι τον 14^ο αι. μ.Χ., οπότε και γίνεται η κατάληψή του από τους Ενετούς, Ιωαννίτες Ιππότες. Ακολουθεί μια δύσκολη περίοδος για το νησί, καθώς από το 1522 και για περίπου τέσσερις αιώνες (1912), το νησί υποτάσσεται και πάλι στους οθωμανούς κατακτητές. Τελικά, το 1912 το νησί περνάει στα χέρια των Ιταλών, μέχρι την ήττα τους στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Συγκεκριμένα, στις 7 Μαρτίου του 1948 (Οδηγός Καλύμνου, 2015) γίνεται η προσάρτηση της Καλύμνου στο ελληνικό κράτος, όπως και ολόκληρης της Δωδεκανήσου.

5.4. Κάτοικοι - Απασχόληση

Οι κάτοικοι του νησιού είναι παραδοσιακά ένας ναυτικός λαός, αφού σημαντικότερη ενασχόλησή τους είναι η σπογγαλιεία, με την οποία έκαναν το νησί ξακουστό σε όλο τον κόσμο (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2014). Η νεότερη ιστορία της Καλύμνου είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αλιεία, την επεξεργασία και το εμπόριο σφουγγαριού.

5.4.1 Πληθυσμός

Διάγραμμα 1 - Πληθυσμός Καλύμνου

Ο πληθυσμός της Καλύμνου, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία που διατίθενται από την ΕΛΣΤΑΤ (2011), ανέρχεται σε 16179 κατοίκους. Διαχρονικά παρατηρούμε πως εντός των τελευταίων 60 χρόνων, από 13712 κάτοικοι που απογράφηκαν το 1951, ο πληθυσμός το 2011 μεταβάλλεται ανοδικά κατά 18%.

Φύλο	Ομάδες ηλικιών	2011
ΑΡΡΕΝ	0-14	1604
	15-24	942
	25-64	4286
	65+	1143
ΘΗΛΥ	0-14	1530
	15-24	905
	25-64	4407
	65+	1362
	ΣΥΝΟΛΟ	16179

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 1 - Ηλικιακές ομάδες πληθυσμού

Όπως παρατηρείται από τα δεδομένα της απογραφής για το 2011, στο νησί η ηλικιακή κατανομή έχει ως εξής: κρατούσα ηλικιακή ομάδα στο νησί είναι 25-64, ενώ αυξημένη είναι και η ηλικιακή ομάδα των μικρότερων 0-14. Σημειώνεται, ακόμη, ότι οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άντρες.

5.4.2 Απασχόληση

Όσον αφορά την απασχόληση στο νησί της Καλύμνου, τα διαθέσιμα δεδομένα προκύπτουν από την ΕΛΣΤΑΤ από την απογραφή προ εικοσαετίας.

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ					
	Α'ΓΕΝΗΣ	Β'ΓΕΝΗΣ	Γ'ΓΕΝΗΣ	Νέοι, Μη δυνάμενοι	ΣΥΝΟΛΟ
	758	1165	2965	919	5807
Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ					

Πίνακας 2 - Απασχόληση κατοίκων

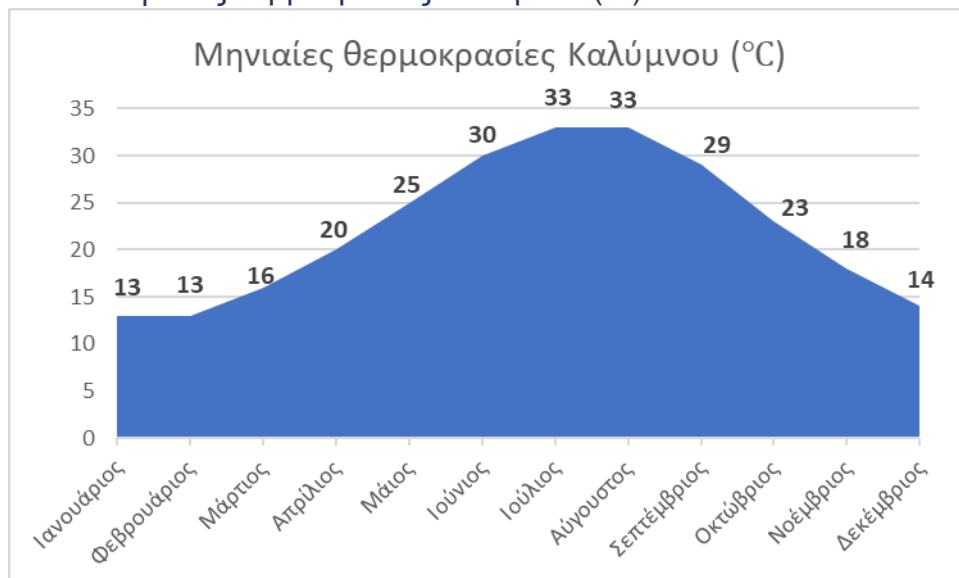
Τα πιο πάνω δεδομένα φανερώνουν τη μεταστροφή των κατοίκων του νησιού στον τριτογενή τομέα, η οποία πιθανότατα πηγάζει από την ενασχόληση των κατοίκων με τον κλάδο του τουρισμού.

Σύμφωνα με τη Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας του Νοτίου Αιγαίου, ο πρωτογενής τομέας του νησιού περιλαμβάνει τις εξής οικονομικές δραστηριότητες: την αλιεία και τη σπογγαλιεία ως βασική ενασχόληση των σφουγγαράδων και ψαράδων. Η γεωργία στο νησί εκτείνεται μόνο στην κοιλάδα στο Βαθύ, καθώς είναι η μοναδική γεωργική γη του νησιού με νερό, όπου καλλιεργούνται εσπεριδοειδή, κηπευτικά και ελαιόδεντρα. Επιπλέον, ο πρωτογενής τομέας στο νησί περιλαμβάνει και την κτηνοτροφία, με σημαντικό αριθμό από αιγοπροβατοτροφία, βοοτροφία, πτηνοτροφία και μελισσοκομία.

Ο δευτερογενής τομέας στο νησί σχετίζεται με μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, οι οποίες επεξεργάζονται προϊόντα του πρωτογενούς τομέα. Ειδικότερα, στο νησί δραστηριοποιούνται βιοτεχνίες ξύλου, κατασκευής καλαθοποιίας, μονάδα παραγωγής κλωστοϋφαντουργίας, μονάδες ποτοποιίας και τυροκομείο.

Ο τριτογενής τομέας, όντας ο πιο ανεπτυγμένος στο νησί, σχετίζεται κατά βάση με τον τουρισμό (αναλύεται σε επόμενο κεφάλαιο) και το εμπόριο. Ανάμεσα στις τουριστικές υποδομές συγκαταλέγονται τα τουριστικά καταλύματα, η εστίαση και άλλα καταστήματα που εξυπηρετούν τους τουρίστες (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, 2014).

5.5. Μηνιαίες θερμοκρασίες Καλύμνου (°C)

Διάγραμμα 2 - Μηνιαίες θερμοκρασίες Καλύμνου

Οι θερμοκρασίες της Καλύμνου δείχνουν ξεκάθαρα πως καθ' όλη της διάρκειας του έτους ο καιρός είναι κάλος. Θερμότεροι μήνες είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος, με τις θερμοκρασίες να ανέρχονται στους 33°C κατά μέσο όρο, ενώ ψυχρότεροι μήνες είναι ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος με μέσο όρο τους 13°C. Η μέση ετήσια θερμοκρασία του νησιού είναι οι 22°C (HikersBay, 2019).

5.6. Τουριστικά Δεδομένα Καλύμνου

5.6.1 Ξενοδοχειακό Δυναμικό

	2020	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				4	10	29	43
Δωμάτια				101	282	547	930
Κλίνες				253	550	1033	1836
	2019	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				4	10	29	43
Δωμάτια				101	282	547	930
Κλίνες				253	550	1033	1836
	2018	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				4	9	29	42
Δωμάτια				101	269	547	917
Κλίνες				253	520	1033	1806
	2017	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				2	8	31	41
Δωμάτια				53	238	610	901
Κλίνες				149	459	1156	1764
	2016	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				2	7	31	40
Δωμάτια				53	219	609	881
Κλίνες				149	421	1152	1722
	2015	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες				2	6	32	40
Δωμάτια				53	200	629	882
Κλίνες				149	381	1191	1721

Πηγή: ΞΕΕ

Πίνακας 3 - Ξενοδοχειακά καταλύματα Καλύμνου

Βάσει των δεδομένων που αντλήθηκαν από το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος για τα έτη 2015-2020 στο νησί της Καλύμνου, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

Από το 2015 έως και το 2020 στο νησί υπάρχουν ξενοδοχειακές μονάδες αποκλειστικά 2,3 και 4 αστέρων. Παράλληλα, εντοπίζεται μικρή αύξηση στον συνολικό αριθμό μονάδων, δωματίων και κλινών, με μόνη εξαίρεση τα ξενοδοχεία 2 αστέρων, των οποίων ο αριθμός μονάδων και συνάμα δωματίων και κλινών μειώθηκε σε ένα μικρό ποσοστό εντός της ίδιας περιόδου 2015-2020.

Αναλυτικότερα, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα για το 2020, υπάρχουν 4 μονάδες 4 αστέρων με 101 δωμάτια και 253 κλίνες. Για το ίδιο έτος, 10 μονάδες 3 αστέρων με 282 δωμάτια και 550 κλίνες, και 29 μονάδες 2 αστέρων με 547 δωμάτια και 1033 κλίνες. Συνολικά, το 2020 αθροίζονται στο νησί 43 μονάδες με 930 δωμάτια και σύνολο 1836 κλινών (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2020).

Διάγραμμα 3 - Ξενοδοχειακό δυναμικό 2020

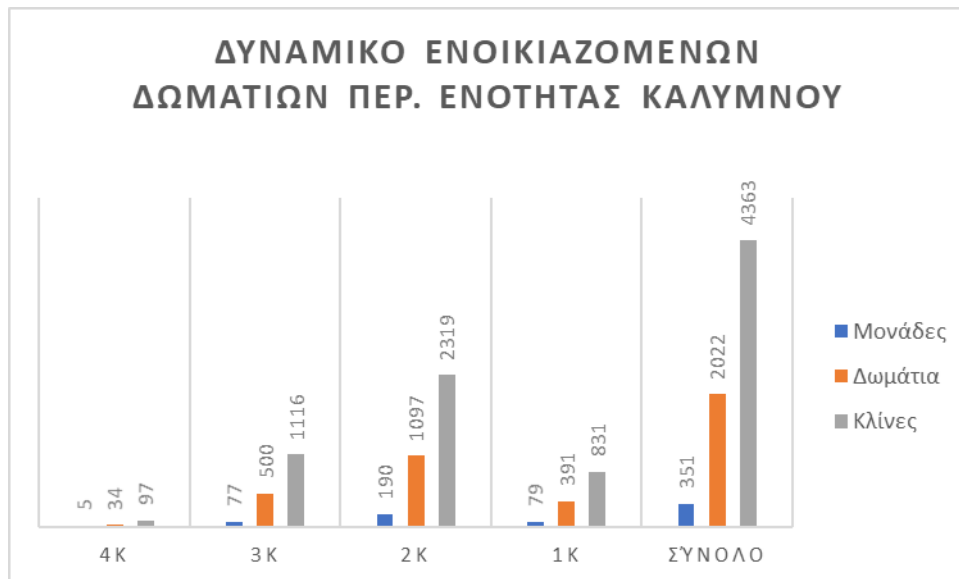
5.6.2 Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων Περ. Ενότητας Καλύμνου

	2019	4K	3K	2K	1K	ΣΥΝΟΛΟ
Μονάδες		5	77	190	79	351
Δωμάτια		34	500	1097	391	2022
Κλίνες		97	1116	2319	831	4363
	2018	4K	3K	2K	1K	ΣΥΝΟΛΟ
Μονάδες		6	77	192	79	354
Δωμάτια		41	500	1108	391	2040
Κλίνες		117	1116	2341	831	4405

Πηγή: ΜΗΤΕ

Πίνακας 4 - Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων

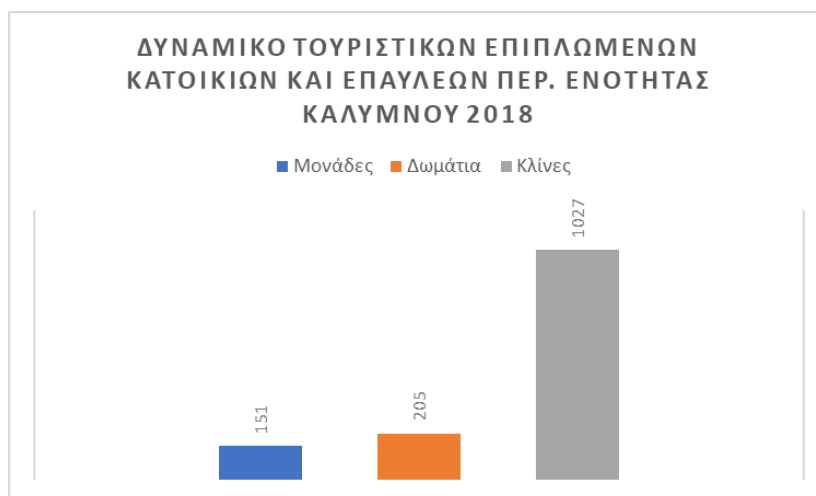
Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΜΗΤΕ για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, η μικρότερη γεωγραφική κλίμακα από την οποία μπορούμε να αντλήσουμε δεδομένα για τη σχετική κατηγορία είναι η περιφερειακή ενότητα. Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία είναι για τα έτη 2018 και 2019. Αρχικά, παρατηρείται μικρή μείωση του συνολικού αριθμού τόσο των μονάδων όσο και των δωματίων και των κλινών μεταξύ 2018 και 2019. Όσον αφορά το 2019, στην περιφερειακή ενότητα Καλύμνου παρουσιάζονται 5 μονάδες κατηγορίας 4 κλειδιών με 34 δωμάτια και 97 κλίνες, 77 μονάδες κατηγορίας 3 κλειδιών με 500 δωμάτια και 1116 κλίνες, 190 μονάδες κατηγορίας 2 κλειδιών με 1097 δωμάτια και 2319 κλίνες και 79 μονάδες 1 κλειδιού με 391 δωμάτια και 831 κλίνες. Συνολικά, η περιφερειακή ενότητα Καλύμνου το 2019 διαθέτει 351 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 2022 δωμάτια και 4363 κλίνες, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα (INSETE, 2021).

Διάγραμμα 4 - Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων Καλύμνου

5.6.3 Επιπλωμένες Τουριστικές Επαύλεις και Κατοικίες

Τα δεδομένα που διαθέτουμε για τις επιπλωμένες τουριστικές κατοικίες και επαύλεις για την περιοχή, είναι σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας Καλύμνου, με πιο πρόσφατη χρονολογία το 2018. Συγκεκριμένα, όπως αναγράφεται στον πίνακα και το διάγραμμα, το 2018 η περιφερειακή ενότητα Καλύμνου διέθετε 151 μονάδες επιπλωμένων τουριστικών κατοικιών και επαύλεων με σύνολο 2015 δωματίων και 1027 κλινών (INSETE, 2021).

Διάγραμμα 5 - Τουριστικές επαύλεις και κατοικίες

5.7. Αφίξεις

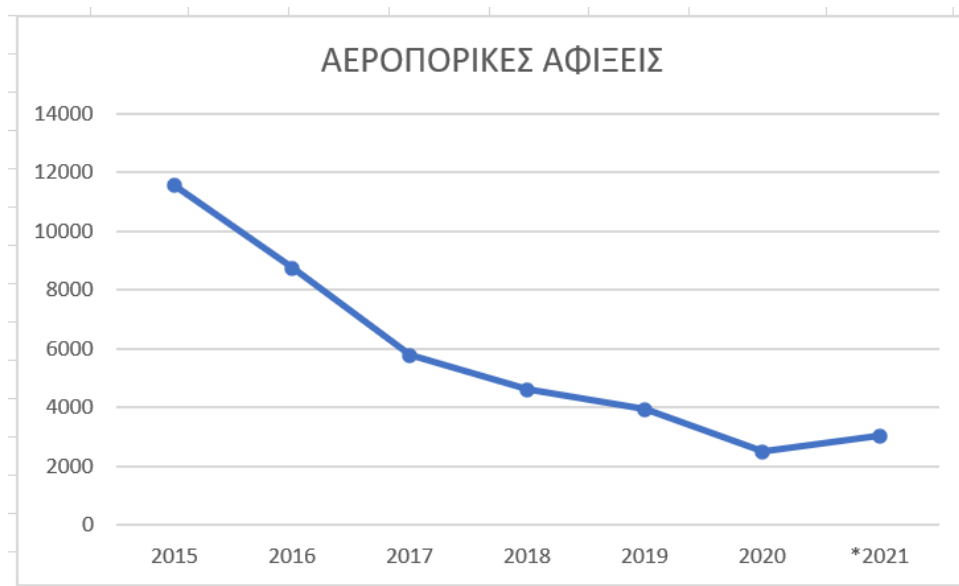
5.7.1 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015-2020
ΑΕΡ.ΑΦΙΞΕΙΣ	11557	8748	5772	4608	3931	2484	3034	-79%

Πηγή:ΥΠΑ

Πίνακας 5 - Αεροπορικές αφίξεις 2015-2021

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για το νησί της Καλύμνου για την περίοδο 2015 έως και Σεπτέμβριο 2021 προκύπτουν τα εξής: Αρχικά, ενώ το 2015 οι αεροπορικές αφίξεις ανέρχονταν σε 11557, ακολούθησε πτώση σε κάθε έτος, με τη σημαντικότερη μείωση να εντοπίζεται το 2020 με τον αριθμό να πέφτει σε 2484, δηλαδή μια ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του -79% μεταξύ 2015 και 2020. Ωστόσο, παρατηρώντας κανείς τους πρώτους εννέα μήνες του 2021, διαπιστώνει μια βελτίωση στις αεροπορικές αφίξεις, καθώς ο αριθμός έχει ξεπεράσει αυτόν του 2020, ενώ για πρώτη φορά από το 2015 παρατηρείται αύξηση μεταξύ των διαδεχόμενων προηγούμενων ετών. Παράλληλα, η αισθητή μείωση των αεροπορικών αφίξεων φαίνεται να οφείλεται και στη μείωση των απευθείας πτήσεων από το εξωτερικό (Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, 2021).

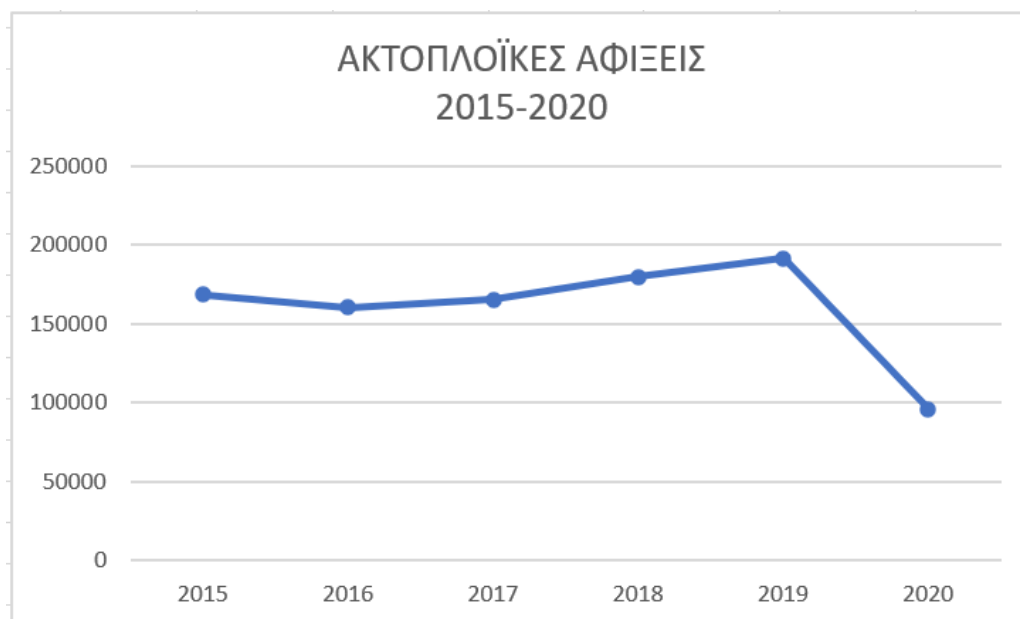

Διάγραμμα 6 - Αεροπορικές αφίξεις

5.7.2 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ

Παρατηρώντας τα δεδομένα από το INSETE, σχετικά με τις ακτοπλοϊκές αφίξεις για το νησί της Καλύμνου για την περίοδο 2015-2020, διαπιστώνονται τα ακόλουθα: Από το 2015 έως και το 2019 η αύξηση των αφίξεων μέσω θαλάσσης είναι φανερή, καθώς από 168 χιλιάδες περίπου αφίξεις το 2015, αυτές φτάνουν το 2019 λίγο πιο πάνω από τις 191 χιλιάδες, αύξηση, δηλαδή,

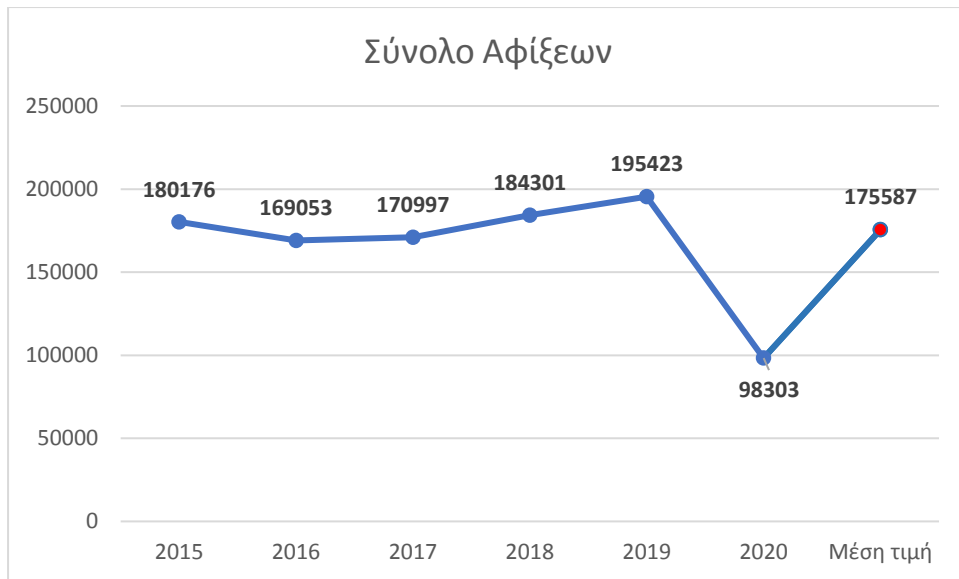
της τάξεως του 14% μεταξύ των δύο αυτών ετών (INSETE 2021). Από την άλλη, μείωση 50% στις αφίξεις παρατηρείται το 2020 σε σχέση με το 2019, αφού ο αριθμός δεν πλησιάζει καν τις 100 χιλιάδες, γεγονός που φαίνεται να οφείλεται στην έξαρση του ιού Covid-19.

Διάγραμμα 7 - Ακτοπλοϊκές αφίξεις

5.7.3 ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ

Παρατηρώντας κανείς τις συνολικές αφίξεις στο νησί της Καλύμνου (αεροπορικές και ακτοπλοϊκές) εντοπίζει πως ενώ υπήρχε ανοδική τάση έως το 2019 που πλησίαζε κατά μέσο όρο τους 200 χιλιάδες ετήσιους επισκέπτες, το 2020 εξαιτίας και της πανδημίας ο αριθμός αυτός έπεσε κάτω από 100 χιλιάδες. Συνολικά για την περίοδο 2015-2020 οι αφίξεις ανήλθαν κατά μέσο όρο στις 175.587.

Διάγραμμα 8 - Συνολικές αφίξεις

5.8. Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κάλυμνο

Το νησί της Καλύμνου το 2019² δέχθηκε περίπου 200 χιλιάδες αφίξεις (ακτοπλοϊκώς και αεροπορικώς), κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς. Ανάμεσα σε όλες αυτές τις αφίξεις και τον αριθμό επισκεπτών περιλαμβάνεται και μεγάλη μερίδα αυτών που επιλέγουν το νησί για Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Οι δραστηριότητες που προτιμάνε σχετίζονται με τον ιαματικό τουρισμό, τον θαλάσσιο τουρισμό, τον αθλητικό τουρισμό, τον πολιτιστικό τουρισμό και τον θρησκευτικό τουρισμό.

² Γίνεται αναφορά στο 2019, γιατί το 2020 λόγω Covid-19, επηρεάστηκε ο τουρισμός παγκόσμια.

Χάρτης 2 - Περιοχές Καλύμνου

Κάθε μορφή τουρισμού περιλαμβάνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία και αξίζει να τύχουν επισημάνσεως. Συγκεκριμένα:

5.8.1. Ιαματικός τουρισμός

Ορίζεται ως μία εναλλακτική μορφή τουρισμού, η οποία είναι γνωστή από αρχαιοτάτων χρόνων. Οι δραστηριότητες της περιλαμβάνουν την αποκατάσταση της ψυχικής και σωματικής υγείας αλλά και τη βελτίωση της ευεξίας των επισκεπτών που αποβλέπουν στη χρήση φυσικών πόρων, δηλαδή των ιαματικών πηγών (Puczko L. and Smith M., 2014, 3-5).

Στο νησί της Καλύμνου από το 2016 αναγνωρίστηκαν ως ιαματικές οι θερμοπηγές Καλύμνου στην περιοχή Θερμά και γίνονται προσπάθειες από τον Δήμο Καλύμνου για κατασκευή και αξιοποίηση σύγχρονης μονάδας θερμαλισμού (ReadFree, 2016).

5.8.2. Θαλάσσιος τουρισμός

Ορίζεται το σύνολο της οργανωμένης τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στον θαλάσσιο χώρο και στις ακτές μιας περιοχής υποδοχής τουριστών (Orams M., 1999,2).

Η Κάλυμνος, ως νησί, παρουσιάζει έντονη δραστηριότητα θαλάσσιου τουρισμού. Ο **καταδυτικός τουρισμός** είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με αυτήν. Είναι η δραστηριότητα, κατά την οποία με συγκεκριμένο εξοπλισμό και τεχνικές υποστηρίζεται η εκμάθηση ή/και η καθοδήγηση ατόμων που καταδύονται για λόγους αναψυχής. Το νησί των σφουγγαράδων, όπως είναι γνωστή η Κάλυμνος, παρακινεί τους επισκέπτες του να ζήσουν από κοντά τη συγκεκριμένη εμπειρία της κατάδυσης, με σκοπό τη σπογγαλιεία. Το νησί διαθέτει τέσσερα καταδυτικά κέντρα, τα οποία προσφέρουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα να ζήσει από κοντά την παράδοση των Καλυμνίων. Πέρα από τη

σπογγαλιεία, η ακτογραμμή της Καλύμνου προσφέρει σημαντικά σημεία για καταδύσεις σε περιοχές με υποθαλάσσια σπήλαια, υφάλους, ναυάγια, κρατήρα ηφαιστείου και γενικότερα με πλούσια υποθαλάσσια πανίδα και χλωρίδα (Visit Kalymnos, 2013).

Ο **τουρισμός Yachting**, περιλαμβάνει μεγάλο εύρος επιλογών για εξορμήσεις από τα λιμάνια της Καλύμνου προς τα γειτονικά νησιά και τις βραχονησίδες. Συγκεκριμένα, ο τουρισμός Yachting αφορά οποιαδήποτε θαλάσσια περιήγηση που πραγματοποιείται με θαλάσσιο σκάφος με τη δυνατότητα προσέγγισης σε νησιωτικές και παράκτιες περιοχές, παρέχοντας μέχρι και υπηρεσίες διαμονής και εστίασης στον τουρίστα. Κατά την τουριστική περίοδο, από το λιμάνι της Καλύμνου yachts μεταφέρουν τουρίστες στο νησί της Ψερίμου και ξεναγούν εν πλω στις βραχονησίδες των Ιμίων, της Πλάτης και της Καλολίμνου. Παράλληλα, από το λιμάνι των Μυρτιών καθημερινά εκτελούνται δρομολόγια μέχρι το νησί της Τελένδου.

5.8.3. Αθλητικός Τουρισμός

Είναι κάθε ανάμειξη σε αθλητικές δραστηριότητες που εντάσσονται στο πλαίσιο του τουρισμού και με πρωτεύοντα στόχο την ψυχαγωγία και την ήπια άθληση (Higham J. and Hinch T., 2011,6).

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ανά το παγκόσμιο η τάση διοργάνωσης **αγώνων δρόμου**, οι οποίοι προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών προς συμμετοχή. Την τάση αυτή ακολουθεί πλέον και το νησί της Καλύμνου, αφού από το 2019 διοργανώνει αγώνα δρόμου, γνωστός ως «Αγώνας Δρόμου Γιάννη Παπανικολάου» για κάθε ενδιαφερόμενο (Η Ροδιακή, 2019).

Οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν στο νησί επιτρέπουν στον επισκέπτη να συμμετέχει σε **θαλάσσιες αθλητικές δραστηριότητες**. Ειδικότερα, ο τουρίστας έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει μέρος των διακοπών του με τα θαλάσσια αθλήματα του windsurfing και της ιστιοπλοΐας. Όσον αφορά το windsurfing, οι άνεμοι που επικρατούν, κυρίως στο δυτικό μέρος του νησιού, προσφέρουν την ευκαιρία στους ενδιαφερομένους να κάνουν σερφ στο νησί ή/και να αποδράσουν στα γειτονικά νησάκια απολαμβάνοντας τον «καλύμνιο» άνεμο. Παράλληλα, το λιμάνι της Καλύμνου δίνει τη δυνατότητα στους λάτρεις της ιστιοπλοΐας να ξεκινήσουν τις διακοπές τους με ιστιοπλοϊκό σκάφος από εκεί και να ανακαλύψουν τα ελληνικά πελάγη (Kalymnos the real island experience, χ.χ).

Οι αμμώδεις παραλίες που διαθέτει το νησί δίνουν τη δυνατότητα στους λάτρεις του **Beach Volley** να το επισκεφθούν με στόχο τη συμμετοχή στους ετήσιους αγώνες που πραγματοποιούνται. Η Επιτροπή Αθλητισμού - Γραφείο Αθλητισμού του Δήμου Καλύμνου πάνω από μια δεκαετία πραγματοποιεί τουρνουά Beach Volley στο νησί με τη συμμετοχή αθλητών και ερασιτεχνών του αθλήματος τόσο από την Ελλάδα όσο κι από το εξωτερικό, μεταφέροντας τα βλέμματα του αγωνίσματος κάθε καλοκαίρι στο νησί της Καλύμνου (Kalymnos News, 2018).

Πέρα από τα αναφερθέντα, η Κάλυμνος με τις αναρίθμητες παρθένες περιοχές της προσφέρει ένα ανεξάντλητο πεδίο για τους θαμώνες της **πεζοπορίας**. Το νησί διαθέτει διαδρομές πολλών χιλιομέτρων που προσελκύουν κάθε χρόνο όλο και μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών, καθώς, σε συνδυασμό με το φυσικό τοπίο, το τοπίο είναι μαγευτικό. Μερικές από τις σημαντικότερες διαδρομές πεζοπορίας είναι: Εμποριός – Απιτύκοι, Καμάρι – Λαγκουνάρα, Μετόχι – Καστέλλα, Βαθύ – Πόθια, Καντούνι – Άγιος Φώτιος, Άργος – Βλυχάδια, ενώ παράλληλα και στο νησί της Τελένδου υπάρχουν δύο οργανωμένες πεζοπορικές διαδρομές (topoGuide, 2014).

5.8.4. Αναρριχητικός τουρισμός

Η **αναρρίχηση** αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα (πέρα από τα σφουγγάρια) που κάνει δημοφιλές το νησί της Καλύμνου. Η Κάλυμνος, φημισμένη ως «Μέκκα της αναρρίχησης» έχει καθιερωθεί παγκόσμια ως ένας από τους σημαντικότερους προορισμούς της συγκεκριμένης δραστηριότητας (KallitheaPress, 2021), Η μορφολογία των βράχων, η εύκολη πρόσβαση στα αναρριχητικά πεδία, η εύκολη μετακίνηση από ένα πεδίο σε άλλο, η αίσθηση της αναρρίχησης σε τόσο εντυπωσιακή θέα, το ήπιο κλίμα που παρέχει τη δυνατότητα να αναρρίχησης όλους τους μήνες του χρόνου είναι ορισμένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά που έχουν καταστήσει το νησί της Καλύμνου τον δεύτερο δημοφιλέστερο προορισμό παγκοσμίως για αναρρίχηση. Τεράστιοι βραχώδεις σχηματισμοί ανθεκτικών ασβεστόλιθων καλύπτουν τη δυτική και βορειοδυτική ακτή του νησιού. Ο αναρριχητής της Καλύμνου πραγματοποιεί την «εξόρμησή» του ανάμεσα σε τραχιές απότομες πλαγιές, βράχους με αρνητικές κλίσεις και τεράστιες σπηλιές με κρεμασμένους σταλακτίτες (Visit Kalymnos, 2013).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στα τέλη της δεκαετίας του '90 γνωστοί Ιταλοί αναρριχητές έφτασαν στο νησί για σκοπούς αναρρίχησης. Αυτή ήταν και η αφορμή, για να ξεκινήσουν και Έλληνες αναρριχητές τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, και, ακολούθως, ο Δήμος Καλύμνου να αναλάβει δράση για προώθηση και προβολή της συγκεκριμένης ασχολίας, η οποία θα οδηγούσε, όπως και έγινε, στην αύξηση στο νησί των τουριστών που ενδιαφέρονταν για αναρρίχηση. Σήμερα, πλέον, η αναρρίχηση είναι ένα αυτόνομο τουριστικό προϊόν του νησιού. Μάλιστα, στην Κάλυμνο, αλλά και στο νησί της Τελένδου (1 χλμ δυτικά της Καλύμνου), υπάρχουν πάνω από 3000 διαδρομές, οι οποίες βεβαίως είναι ασφαλισμένες με βύσματα, ώστε να μην διακινδυνεύουν οι αναρριχητές.

Κορυφαία στιγμή για το νησί της Καλύμνου, όσον αφορά την εν λόγω δραστηριότητα, αποτελεί το Φεστιβάλ Αναρρίχησης που πραγματοποιείται σχεδόν κάθε χρόνο από το 2000. Το Φεστιβάλ διοργανώνει ο Δήμος Καλύμνου, ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του '00 συνδιοργανωτές είναι και διεθνείς αθλητικές εταιρείες, προσελκύοντας έτσι τα βλέμματα των παγκοσμίου φήμης αναρριχητών. Το φεστιβάλ πραγματοποιείται το φθινόπωρο (Οκτώβριο ή Νοέμβριο) με τις συμμετοχές να φτάνουν τις μερικές χιλιάδες. Το ενδιαφέρον είναι μεγάλο, καθώς το πρόγραμμα του συγκεκριμένου φεστιβάλ είναι πλούσιο, περιλαμβάνοντας δραστηριότητες όπως αναρριχητικούς μαραθωνίους για όλα

τα επίπεδα, μαθήματα αναρρίχησης, παρουσιάσεις και προβολές καταξιωμένων και παγκοσμίου φήμης αθλητών, διαγωνισμούς, εκθέσεις φωτογραφίας και ελεύθερη αναρρίχηση μεταξύ άλλων. Για τον λόγο αυτό, δεν θα μπορούσαν να λείπουν από το νησί σχολές αναρρίχησης (Δημοκρατική, 2019).

5.8.5. Θρησκευτικός Τουρισμός

Ορίζεται το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διενέργεια ταξιδιού μεμονωμένων ατόμων ή οργανωμένων ομάδων σε τόπους, χώρους και μνημεία θρησκευτικής σημασίας για λόγους θρησκευτικού, πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και ενημερωτικού ενδιαφέροντος (Υπουργείο Τουρισμού, 2018).

Η μεγάλη σε διάρκεια ορθόδοξη πίστη ολόκληρου του ελλαδικού χώρου δεν αφήνει ανεπηρέαστη την Κάλυμνο, η οποία διαθέτει πληθώρα από εκκλησιαστικούς και χριστιανικούς χώρους που φέρνουν τον επισκέπτη στα σημεία αυτά είτε για συμμετοχή σε κάποιο θρησκευτικό μυστήριο είτε για επίσκεψη σε θρησκευτικά μνημεία. Σημαντικότερο μνημείο θρησκευτικού τουρισμού στο νησί είναι ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Σάββα, θαυματοργός για τους πιστούς, ο οποίος βρίσκεται πάνω από το λιμάνι της Καλύμνου. Ο ναός διακοσμείται με εξαιρετικές σε ποιότητα και αξία αγιογραφίες. Το σπουδαιότερο γεγονός για τους ορθόδοξους επισκέπτες είναι η φύλαξη της Κάρας και των Λειψάνων του Αγίου Σάββα, τα οποία έχουν την ευκαιρία να προσκυνήσουν. Ο ναός είναι κτισμένος σε σημείο με σαγηνευτική θέα, καθώς ο επισκέπτης από εκεί παρατηρεί τη θάλασσα περιοχή ανατολικά του νησιού έχοντας, επίσης, πανοραμική άποψη της κοιλάδας της Καλύμνου (Πόθιας).

Αξιοσημείωτο μνημείο θρησκευτικής σημασίας είναι και ο Μητροπολιτικός Ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, ο οποίος είναι κτισμένος στην προκυμαία της Καλύμνου από το 1861. Εντός του ναού ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει το υπέροχο τέμπλο καθώς και τον μοναδικό επισκοπικό θρόνο του ναού. Ο ναός έχει χαρακτηριστεί από την πολιτεία ως μνημείο νεότερης ιστορικής, θρησκευτικής και πολιτιστικής αξίας.

Εξίσου σημαντικό θρησκευτικό μνημείο είναι η μονή της Παναγίας Κυρά Ψηλής που δεσπόζει πάνω στο βουνό στην περιοχή Βαθύ. Το εγκαταλελειμμένο μοναστήρι, σύμφωνα με την παράδοση, κτίστηκε από ένα βοσκό, ο οποίος ψάχνοντας να βρει ένα από τα ζώα του που είχε χαθεί, ανακάλυψε τη σπηλιά και στο εσωτερικό της μια εικόνα της Παναγίας. Ο βοσκός προσπάθησε πολλές φορές να τη μεταφέρει στο χωριό του, αλλά στα μισά της διαδρομής η εικόνα επέστρεφε μόνη της πίσω στη σπηλιά. Για τον λόγο αυτό οι Καλύμνιοι μετέτρεψαν το σπήλαιο σε εκκλησία και μετέφεραν την εικόνα στο Βαθύ. Κάθε χρόνο παραμονή της εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ντόπιοι και επισκέπτες επαναφέρουν την εικόνα στο εκκλησάκι, όπου γίνεται ολονύκτια εορτή. Ανήμερα του Δεκαπενταγούστου στην εκκλησία γίνεται μεγάλο παραδοσιακό πανηγύρι.

Η εκκλησία της Παναγίας της Χαριτωμένης είναι ακόμη ένας σπουδαίος ναός για τους ορθόδοξους πιστούς και επισκέπτες, καθώς χτίστηκε το 1794 στην παλαιά πρωτεύουσα του νησιού, τη Χώρα. Το εσωτερικό του ναού κοσμεύεται από ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο τέμπλο, στο οποίο είναι τοποθετημένη η εικόνα της Παναγίας, σημαντικής θρησκευτικής αξίας (Οδηγός Καλύμνου, 2015).

5.8.6. Πολιτιστικός Τουρισμός

Είναι η μορφή τουριστικής δραστηριότητας, στην οποία το βασικό κίνητρο του τουρίστα είναι η επίσκεψη σε πολιτιστικά αξιοθέατα, προκειμένου να μάθει, να ανακαλύψει και να βιώσει την πολιτιστική κληρονομιά του εκάστοτε τουριστικού προορισμού (Υπουργείο Τουρισμού, 2018).

Σημαντικά **μνημεία πολιτιστικής σημασίας** είναι ο Ναός του Χριστού της Ιερουσαλήμ, ο οποίος είναι χτισμένος πάνω από τον Ιωνικό Ναό του Δηλίου Απόλλωνα. Η παράδοση λέει ότι ο ναός χτίστηκε από την Αγία Ελένη κατά την επιστροφή της από την Ιερουσαλήμ, τον 5^ο αι. μ.Χ. Ο ναός καταστράφηκε από σεισμό τον 6^ο αι. μ.Χ., ενώ εγκαταλείφθηκε τον 7^ο αι. μ.Χ. εξαιτίας των αραβικών επιδρομών. Σήμερα διασώζονται ερείπια και ψηφιδωτά.

Ο ναός της Αγίας Σοφίας είναι ακόμη ένα πολιτιστικό μνημείο, το οποίο κτίστηκε στα τέλη του 5^{ου} αι. μ.Χ. και καταστράφηκε στα μέσα του 6^{ου} αι. μ.Χ., εξαιτίας σεισμού. Από τον εσωτερικό διάκοσμο διασώζονται εντυπωσιακά ψηφιδωτά με αναπαραστάσεις ψαριών, ζώων και γεωμετρικών σχημάτων (Οδηγός Καλύμνου, 2015).

Σημαντικό αξιοθέατο είναι και το Κάστρο Γαλατιανής που βρίσκεται βόρεια του οικισμού της Αργινώντας. Το κάστρο χτίστηκε τον 7^ο αι. μ.Χ., αλλά φαίνεται πως σύντομα ερημώθηκε, εξαιτίας των επιδρομών από τους Σαρακηνούς πειρατές. Σήμερα η πρόσβαση είναι δυνατή μόνο από δύσβατα μονοπάτια. Το τείχος του κάστρου δεν διατηρείται σε καλή κατάσταση, ενώ στο εσωτερικό υπάρχουν αρκετά ερείπια (Καστρολόγος, χ.χ.).

Επιπρόσθετα, το βυζαντινό οχυρό Καστέλλι είναι ακόμη ένα σημαντικό μέρος για τους λάτρεις του πολιτιστικού τουρισμού. Βρίσκεται μεταξύ των οικισμών Μασούρι – Αργινώντα, κτισμένο πάνω σε βραχώδη λόφο στο ακρωτήριο Ασπροπουντάρι. Το Καστέλλι είχε χτιστεί, προκειμένου να προστατεύει τόσο το νησί της Καλύμνου όσο και το Βυζαντινό κράτος γενικότερα από τις επιδρομές των Αράβων τον 7^ο αι. μ.Χ. Πλέον σώζονται ερείπια οικοδομημάτων εντός των τειχών (Golden Greece, χ.χ.).

Ένα άλλο αξιόλογο μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού είναι το κάστρο της Χώρας Καλύμνου της μεσοβυζαντινής εποχής. Η περιοχή ήταν το οικιστικό κέντρο του νησιού κατά τον Μεσαίωνα. Τα ψηλά τείχη χρονολογούνται στα τέλη του 15^{ου} αιώνα. Το Κάστρο κατοικείτο μέχρι τον 18^ο αιώνα, οπότε και εγκαταλείφθηκε λόγω της σταδιακής αύξησης του πληθυσμού και του περιορισμού της πειρατείας, με αποτέλεσμα τη μετοίκηση στον σημερινό οικισμό της Χώρας. Στην περιοχή, πλέον, υπάρχουν ερείπια (Κουτελλάς Μ., 2012).

Μεταξύ Χώρας και Πόθιας βρίσκεται ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα του νησιού, το Κάστρο της Χρυσοχεριάς. Η κατασκευή του ανάγεται στην εποχή των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη, με σκοπό την αποτροπή των συνεχών τουρκικών επιθέσεων. Κτισμένο πάνω σε φυσικό ύψωμα παρείχε τη δυνατότητα εποπτείας της Πόθιας και επικοινωνίας με τη Χώρα. Το κάστρο εγκαταλείφθηκε στα τέλη του 15^{ου} αιώνα, λόγω του μικρού μεγέθους του. Στα τείχη σώζονται οικόσημα διοικητών και Ιπποτών που πέρασαν από το νησί, ενώ στο εσωτερικό του κάστρου διατηρούνται σε καλή κατάσταση μερικά οικοδομήματα, όπως αποθήκη τροφίμων και ναοί (Καστρολόγος, χ.χ.).

Η Κάλυμος, ως νησί του Αιγαίου, ακολουθεί πιστά τις παραδόσεις της, γεγονός που γίνεται αντιληπτό μέσα από τα **πολιτιστικά φεστιβάλ** που διοργανώνονται ολόχρονα, με αφορμή διάφορες θρησκευτικές και άλλες εορτές. Έτσι, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να συνδυάσει τις διακοπές και την ξεκούρασή του με τέτοιου είδους φεστιβάλ, γιορτάζοντας με αυτόν τον τρόπο μαζί με τους ντόπιους. Πολλοί είναι οι επισκέπτες που ταξιδεύουν στην Κάλυμο, για να ζήσουν από κοντά την ντόπια πολιτιστική παράδοση των κατοίκων.

Στις 23 και 24 Ιουνίου στο νησί πραγματοποιούνται οι φωτιές του «Αϊ Γιαννιού Τ' Ατσάλι», όπου οι ντόπιοι πηδάνε πάνω από φωτιές με φάνους από ξηραμένα χόρτα. Μέσα στη φωτιά ρίχνουν μια πέτρα, την οποία το επόμενο πρωί πρέπει να ρίξουν στη θάλασσα και ακολούθως να βουτήξουν και να τη βρουν. Η «τελετή» αυτή σηματοδοτεί την έναρξη της κολύμβησης στη θάλασσα σε συνδυασμό με την ατσαλένια υγεία (από την πέτρα-ατσάλι) των συμμετεχόντων. Στις 19 και 20 Ιουλίου, με αφορμή την εορτή του Προφήτη Ηλία, στήνεται ολονύκτιο γλέντι στην ψηλότερη κορυφή του νησιού, όπου προσφέρεται άφθονο ποτό και φαγητό στους παρευρισκομένους και το γλέντι με μουσική και χορούς διαρκεί μέχρι πρωίας. Στα τέλη Ιουλίου προς τιμή του Αγίου Παντελεήμονα διοργανώνεται στην περιοχή Άργος η Γιορτή της Τσαμπούνας με χορό, γλέντι και με νόστιμο καλυμνικό φαγητό. Στις 14 και 15 Αυγούστου γιορτάζεται σε διάφορα σημεία του νησιού η Παναγία με κατάνυξη και με ολονύκτιο γλέντι, φαγητά, χορούς, όργανα. Μερικά από αυτά τα γλέντια λαμβάνουν χώρα στην Παναγιά Κυρά-Ψηλή στο Βαθύ, Παναγιά της Τελένδου, Παναγιά της Ψερίμου, Παναγιά της Αργινώντας.

Στο νησί, στην πλατεία Χαραλάμπους στην Πόθια, πραγματοποιείται κάθε χρόνο η Γιορτή του Μελιού, όπου προσφέρονται λουκουμάδες και μέλι. Ακόμη, στο πανηγύρι του Σταυρού στις 13 Σεπτεμβρίου γίνονται ολονύκτια πανηγύρια με λαϊκά όργανα στο βουνό Καντούνι και στο ακατοίκητο νησάκι Νερά στην περιοχή Σταυροί. Παράλληλα, στην έναρξη του εκκλησιαστικού έτους, 1^η Σεπτεμβρίου, μοιράζονται από σπίτι σε σπίτι φοινίκια ή καρπούζι (Aegean Cuisine, 2016).

Δεν πρέπει να παραλείψουμε το «έθιμο των δυναμιτών» που αναβιώνει στο νησί την ημέρα του Πάσχα. Συγκεκριμένα, τα βουνά της Καλύμνου κοντά στον Άγιο Σάββα το βράδυ της Ανάστασης και την Κυριακή του Πάσχα φωτίζονται με διαδοχικές εκρήξεις δυναμιτών (IN GR, 2019). Παράλληλα, γίνονται κι άλλες

πολιτιστικές εκδηλώσεις και πανηγύρια στις 21 Μαΐου ανήμερα των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στις 23 Ιουνίου - Αγίου Ιωάννη και 29 Ιουνίου – Αγίων Πέτρου και Παύλου.

Αρκετοί τουρίστες, καταφθάνουν στο νησί, με σκοπό την **επίσκεψη σε μουσεία**. Στην Κάλυμνο υπάρχουν συνολικά τέσσερα μουσεία. Αρχικά, υπάρχει το Αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου, το οποίο φιλοξενεί διάφορους θησαυρούς που έχουν κατά καιρούς ανασυρθεί από τον βυθό και παρουσιάζει την ιστορία του νησιού σε διάρκεια χιλιετιών μέσα από πολλά εκθέματα. Επιπλέον, υπάρχει το Ναυτικό Μουσείο, στο οποίο παρουσιάζεται ό,τι σχετίζεται με τη μεγάλη ναυτιλιακή δραστηριότητα των Καλυμνίων και τη σπογγαλιεία. Άξιο επίσκεψης είναι και το Μουσείο Θαλασσινών Ευρημάτων Βαλσαμίδα, όπου μπορεί ο ενδιαφερόμενος να θαυμάσει τα εκθέματα σχετικά με τη σπογγαλιεία αλλά και διάφορα αντικείμενα από τα βάθη της Μεσογείου. Τέλος, το Σπίτι της Καλύμνου θεωρείται ως ένας σημαντικός μουσειακός χώρος, όπου μπορεί κανείς να εισέλθει σε χώρους, πιστά αντίγραφα των παλαιότερων σπιτιών της Καλύμνου (Οδηγός Καλύμνου, 2015).

5.9. Προσπάθειες για προβολή EEMT Καλύμνου

Μέσα από την ιστοσελίδα toroguide.gr όπου γίνεται παρουσίαση χαρτών διάφορων εναλλακτικών δραστηριοτήτων τουριστικού ενδιαφέροντος αρκετών περιοχών της Ελλάδας, εντοπίζεται και το νησί της Καλύμνου.

Συγκεκριμένα, οι χάρτες της Καλύμνου είναι διαθέσιμοι και σε εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα και περιλαμβάνουν όλες τις πληροφορίες για τα Σημεία Ενδιαφέροντος που έχουν να κάνουν με μνημεία, γεωτόπους, πηγές, με τη χλωρίδα και την πανίδα, με τις εκκλησίες και τα μοναστήρια, με τις αναρριχητικές περιοχές και με ολόκληρο το μονοπατικό δίκτυο και τις σηματοδοτημένες διαδρομές του (ΤοροGuide, 2014).

Το νησί της Καλύμνου τα τελευταία χρόνια φαίνεται πως έχει συμμετοχή σε αρκετές τουριστικές εκθέσεις, που το κάνουν γνωστότερο στα μάτια του «πιθανού» επισκέπτη, καθώς με αυτό τον τρόπο γνωρίζουν καλύτερα τις EEMT που δραστηριοποιούνται στο νησί (Kalymnos News, 2019).

Παράλληλα, για την τουριστική προβολή της Καλύμνου και την ανάδειξη των EEMT, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ανέπτυξε το πλάνο με θέμα «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κάλυμνο και ο Ρόλος των ΜΜΕ». Συγκεκριμένα, δίνεται έμφαση στην τουριστική επικοινωνία και στην ανάπτυξη της Καλύμνου, σχετικά με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού (TourismToday, 2017).

5.10. Πολιτικές και προγράμματα ανάπτυξης και διαχείρισης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού Καλύμνου

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου 2014-2020, το νησί της Καλύμνου συμμετείχε μέσω του έργου με τίτλο «Εφαρμογές εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας για την προβολή του πολιτιστικού και τουριστικού αποθέματος της Καλύμνου». Στόχος της πράξης αυτής ήταν η ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών με αντικείμενο την εικονική κατάδυση και την προβολή του πολιτιστικού πλούτου του νησιού. Για το έργο αυτό εγκρίθηκε

ποσό χρηματοδότησης ύψους 170 χιλιάδων ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Δήμος Καλυμνίων, 2019).

Εντός του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου Καλύμνου της περιόδου 2015-2019 εντοπίζουμε στρατηγικές διαχείρισης των σημαντικότερων ΕΕΜΤ του νησιού και, γενικότερα, της αιφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στο νησί. Συγκεκριμένα, γίνονται αναφορές στον Αναρριχητικό Τουρισμό, τον Θρησκευτικό Τουρισμό και τον Καταδυτικό Τουρισμό. Αναλυτικότερα, δίνεται έμφαση στον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να υπάρξει σωστή προσέγγιση του καταδυτικού τουρισμού, στηριζόμενο σε επιτυχημένα παραδείγματα από περιοχές του εξωτερικού. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, τα έργα αυτά, αν υλοποιηθούν, θα φέρουν μεγάλα οικονομικά οφέλη στο νησί, ενώ, παράλληλα, θα προφυλάσσεται και το περιβάλλον της περιοχής, και θα υπάρχει αύξηση της θαλάσσιας βιομάζας. Όλα αυτά θα οδηγήσουν και στη δημιουργία περισσότερων ιδιωτικών σχολών κατάδυσης στο νησί και στην απασχόληση σημαντικού αριθμού προσωπικού. Ο συνδυασμός της φυσικής θαλάσσιας ομορφιάς του νησιού και της πλούσιας καταδυτικής ιστορίας, σύμφωνα με το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα, φαίνεται μία καλή επένδυση για το μέλλον του νησιού.

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 1138/ 11 Ιουνίου 2009, το νεότερο που βρίσκεται σε ισχύ, υπάρχει ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αιφόρου τουριστικής ανάπτυξης στην Κάλυμνο. Συγκεκριμένα, η Χώρα της Καλύμνου περιλαμβάνεται εντός του Πλαισίου με την παροχή κατευθύνσεων, κανόνων και κριτηρίων για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού και των αναγκαίων υποδομών, με διάρκεια δεκαπέντε ετών (2009-2024). Βασικός άξονας είναι η προστασία και η ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ώστε να υπάρχει η σωστή διαχείριση, η ενίσχυση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος. Όλα αυτά θα επιφέρουν τη βιωσιμότητα των τουριστικών πόρων, την ενίσχυση των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης και τη διαμόρφωση ενός σαφέστατου πλαισίου κατευθύνσεων για την τουριστική αειφορία (Δήμος Καλυμνίων, 2015).

Παράλληλα σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα βάσει του στόχου «Επενδύσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση», από το ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2023, η Κάλυμνος περιλαμβάνεται εντός του σχεδίου. Σύμφωνα με τις δράσεις αυτές, θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε δράσεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση και αποτροπή της μονόπλευρης τουριστικής ανάπτυξης (μαζικός τουρισμός), δηλαδή στην ανάπτυξη και διαχείριση ενός μοντέλου αιφόρου και εναλλακτικού τουρισμού. Ακόμη, με βάση το συγκεκριμένο πρόγραμμα, θα πρέπει να εντοπιστούν οι πιέσεις από την ανάπτυξη του τουρισμού τόσο στο περιβάλλον όσο και στη δομή της απασχόλησης και να ενισχυθεί η ελκυστικότητα τους με εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, στο πλαίσιο της εφαρμογής της έξυπνης εξειδίκευσης, για τη σύνδεση του τουρισμού με την εμπειρία, την αγροδιατροφή, την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες (ΕΣΠΑ, 2014).

Ο τουρισμός στο νησί, και ειδικότερα η διαχείριση των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, περιλαμβάνονται κι εντός του Επιχειρησιακού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης, από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, που ήταν σε ισχύ την περίοδο 2014-2020. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού με τη φιλοξενία ατόμων σε επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη με σκοπό την αναψυχή, την επίδειξη αλιευτικών μεθόδων, τη σίτιση και γενικότερα την παροχή τουριστικών υπηρεσιών, βρίσκονται εντός του συγκεκριμένου πλαισίου (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2014).

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. Προσδιορισμός του σκοπού της έρευνας

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι η κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης του τουρισμού όπως αποτυπώνεται από τους επισκέπτες στο νησί της Καλύμνου καθώς, επίσης, και η καταγραφή της διαχείρισης των ΕΕΜΤ στο νησί, ώστε να εντοπιστούν τα τυχόν μειονεκτήματα που δημιουργούνται, και να υπάρξουν οι κατάλληλες δράσεις, ώστε να αναπτυχθούν οι ΕΕΜΤ που ήδη υπάρχουν στο νησί με τρόπο σωστό και βιώσιμο. Για τον λόγο αυτό, το δείγμα της παρούσας μελέτης αποτελείται από επισκέπτες του νησιού.

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ποσοτικής έρευνας με ερωτηματολόγια, και απευθυνόταν στους επισκέπτες του νησιού της Καλύμνου. Η δειγματοληπτική τεχνική η οποία επιλέχθηκε για τους σκοπούς της έρευνας είναι η απλή τυχαία δειγματοληψία με τη χρήση ευκολίας. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται όταν ο ερευνητής επιλέγει άτομα που είναι διαθέσιμα και εύκολα για εντοπισμό.

Για την περαιτέρω αξιοπιστία της έρευνας, οι ερωτώμενοι όφειλαν να συμπληρώσουν και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο τους. Το ερωτηματολόγιο ήταν διαθέσιμο στα ελληνικά και στα αγγλικά

6.2. Θεωρία για ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγια

Λέγοντας ποσοτική έρευνα αναφερόμαστε σε μια από τις δύο κατηγορίες της εμπειρικής ανάλυσης (η άλλη είναι η ποιοτική έρευνα) και αφορά στις στατιστικές συγκρίσεις των αντικειμένων ή των περιπτώσεων που εξετάζονται από τον ερευνητή. Σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι να ανακαλύψει τις αιτίες ύπαρξης ορισμένων κοινωνικών φαινομένων μέσω αντικειμενικής μέτρησης και αριθμητικής ανάλυσης.

Στόχος μιας επιστημονικής ποσοτικής έρευνας είναι η περιγραφή μιας ή περισσότερων μεταβλητών του πληθυσμού καθώς και η εξήγηση των σχέσεων μεταξύ μεταβλητών του πληθυσμού. Λόγω του ότι είναι δύσκολη έως ακατόρθωτη η εύρεση ολόκληρου του πληθυσμού για τους σκοπούς μιας μελέτης, ο ερευνητής διεξάγει μια δειγματοληπτική έρευνα, δηλαδή μια διαδικασία συλλογής παρατηρήσεων ατόμων, χαρακτηριστικών, στάσεων κτλ. από έναν πληθυσμό.

6.3. Μεθοδολογικό πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων περιλαμβάνει τον διαμοιρασμό ερωτηματολογίων στους επισκέπτες του νησιού. Τα ερωτηματολόγια διαμοιράστηκαν ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας Google Forms, με τη βοήθεια επαγγελματιών του τουρισμού στο νησί της Καλύμνου, και συμπληρώθηκαν από επισκέπτες του νησιού εντός της περιόδου 18 Δεκεμβρίου 2021 – 8 Ιανουαρίου 2022, με συνολικό δείγμα 205 ατόμων. Ακολούθως, πραγματοποιήθηκε η στατιστική ανάλυση των δεδομένων

των ερωτηματολογίων μέσω του προγράμματος IBM SPSS Statistics 26, η καταγραφή των αποτελεσμάτων και η εξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων μέσω της περιγραφικής στατιστικής και της συσχέτισης των μεταβλητών. Η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων έγινε μέσω SPSS ενώ η παρουσίαση (πίνακες-διαγράμματα) έγιναν μέσω EXCEL.

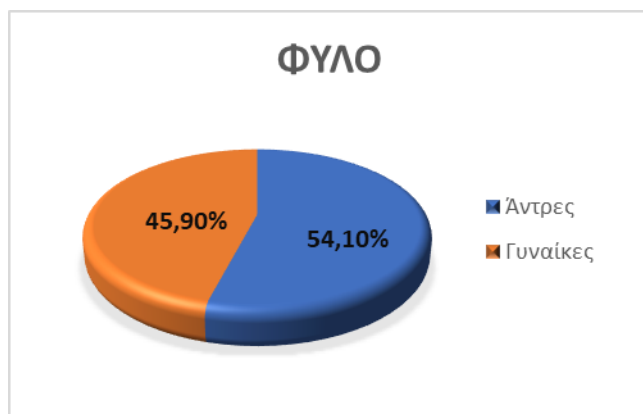
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο συγκεκριμένο μέρος της εργασίας γίνεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεδομένων του ερωτηματολογίου, στατιστικά, σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, επισκεπτών της Καλύμνου.

7.1. Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής

1. Φύλο

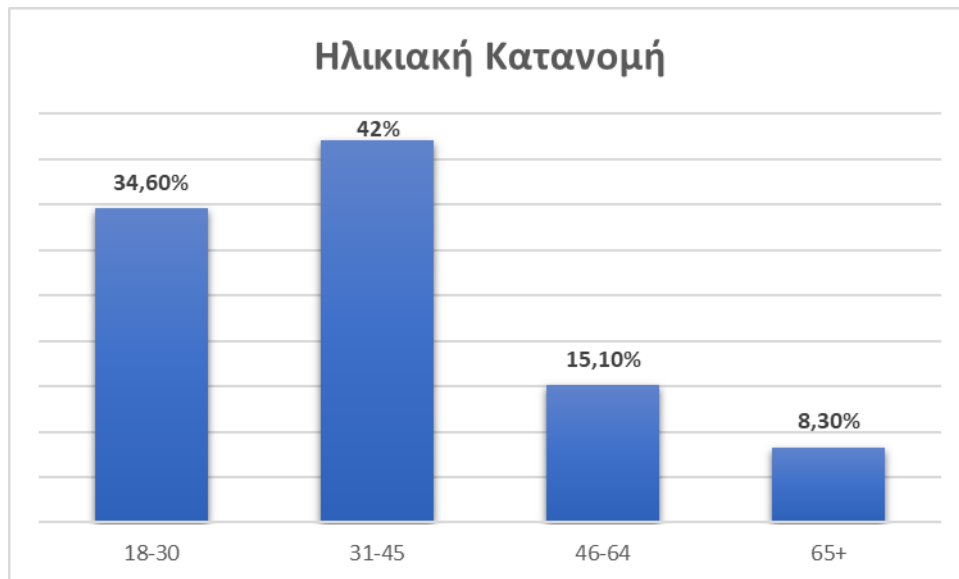
Με βάση τους συμμετέχοντες στην έρευνα, παρατηρείται πως το 54,1% είναι άντρες και το 45,9% γυναίκες.

Διάγραμμα 9 - Φύλο ερωτωμένων

2. Ηλικιακή Κατανομή

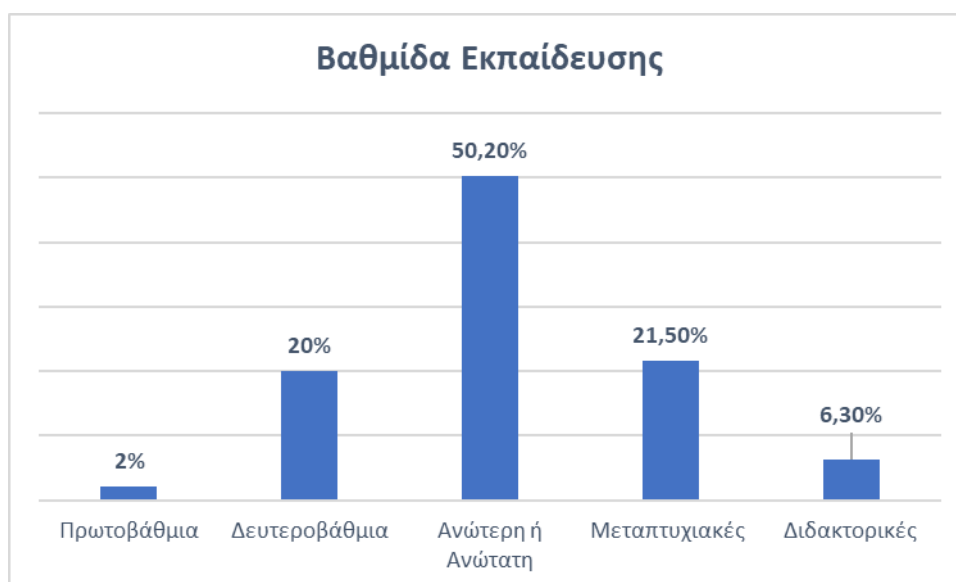
Σύμφωνα με την ηλικιακή κατανομή του δείγματος, αυτή κατανέμεται ως εξής. Αρχικά, μεγαλύτερο εύρος με ποσοστό 42% λαμβάνει η ηλικιακή ομάδα 31-45 ετών. Ακολουθώντας, με 34,6% η ηλικιακή ομάδα 18-30 ετών, η ηλικιακή ομάδα 46-64 με ποσοστό 15,1% και, τέλος, το μικρότερο ποσοστό με 8,3% κατέχει η ηλικιακή ομάδα 65+, σύμφωνα και με το πιο κάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 10 - Ηλικιακή κατανομή ερωτωμένων

3. Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Σχετικά με τη βαθμίδα εκπαίδευσης των ερωτώμενων, το ½ του δείγματος και συγκεκριμένα το 50,2% έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του στην ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση, το 21,5% έχει ολοκληρώσει τις μεταπτυχιακές σπουδές του, το 20% των ερωτώμενων αποφοίτησε έως και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 6,3% έχει ολοκληρώσει και σε διδακτορικό επίπεδο την εκπαίδευση του και μόλις 2% έχει φτάσει έως την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Διάγραμμα 11 - Βαθμίδα εκπαίδευσης ερωτωμένων

4. Επαγγελματική Κατάσταση

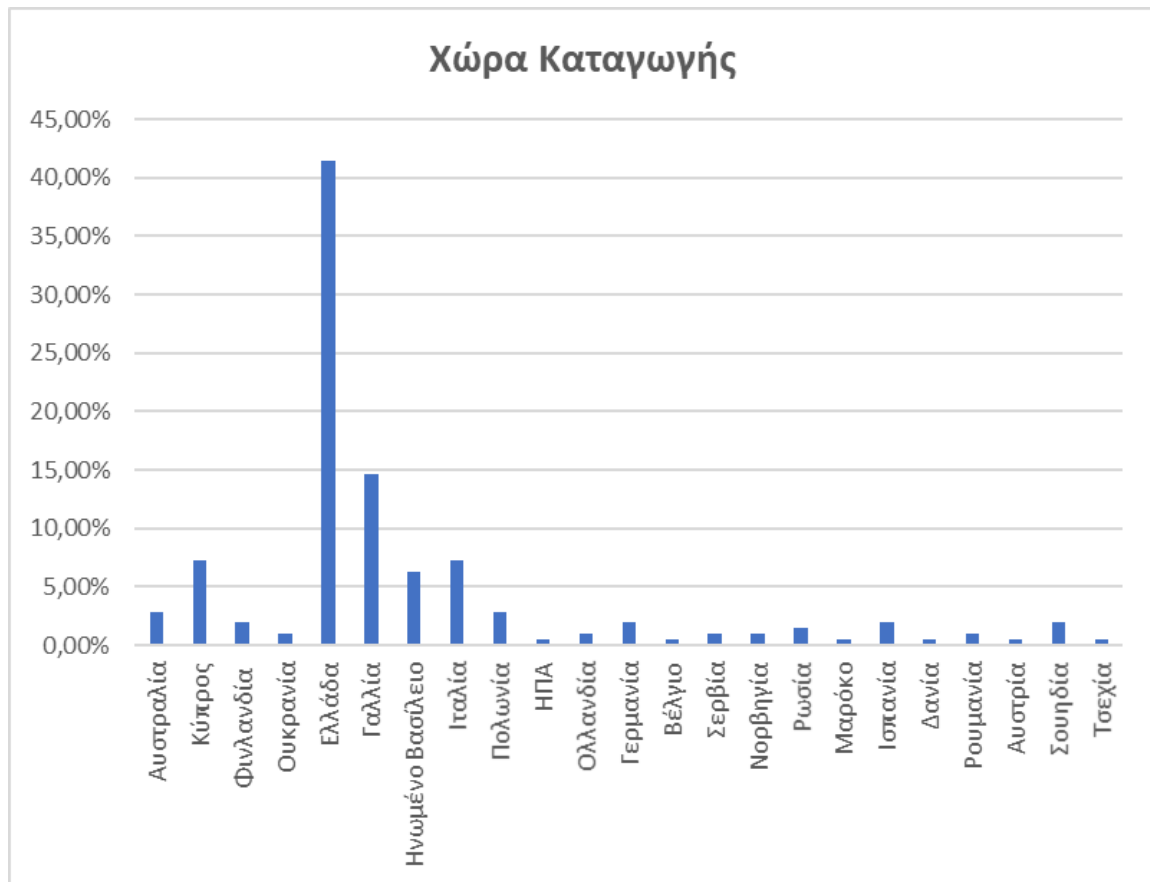
Στο ερώτημα σχετικά με την επαγγελματική κατάσταση τους, οι ερωτώμενοι απάντησαν τα ακόλουθα. Το 45,1% δηλώνουν ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 35,1% των επισκεπτών του νησιού δηλώνουν ελεύθεροι επαγγελματίες, το 10,2% απάντησαν δημόσιοι υπάλληλοι και ένα ποσοστό της τάξης του 9,3% δηλώνουν συνταξιούχοι.

Διάγραμμα 12 - Επαγγελματική κατάσταση ερωτωμένων

5. Χώρα Καταγωγής

Οι απαντήσεις στο ερώτημα σχετικά με τη χώρα καταγωγής των ερωτηθέντων, παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον, αφού συμμετείχαν από 23 διαφορετικές χώρες της Ευρώπης, Αμερικής, Αφρικής και Ωκεανίας. Αναλυτικότερα, το 41,5% των ερωτώμενων κατάγονται από την Ελλάδα, μεγάλο ποσοστό στον αριθμό των επισκεπτών στο νησί της Καλύμνου παρουσιάζει και η Γαλλία με σύνολο 14,6%, ακολουθούν η Κύπρος και η Ιταλία με ποσοστό 7,3%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 6,3%. Ακολουθούν οι Αυστραλοί και οι Πολωνοί με ποσοστό 2,9% έκαστοι, και η Φινλανδία, Γερμανία, Ισπανία και Σουηδία με 2% καθεμιά. Με 1,5% ακολουθούν οι Ρώσοι επισκέπτες και με ποσοστό 1% και μικρότερο οι τουρίστες από την Τσεχία, την Αυστρία, τη Ρουμανία, τη Δανία, το Μαρόκο, τη Νορβηγία, τη Σερβία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, τις ΗΠΑ και την Ουκρανία.

Διάγραμμα 13 - Χώρα καταγωγής ερωτημένων

6. Είδος τουρίστα στην Κάλυμνο

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, το 31,7% των επισκεπτών του νησιού πραγματοποιούν οικογενειακές διακοπές στο νησί, πολύ κοντά σε ποσοστό 29,3% είναι τα γκρουπ ταξιδιωτών, ενώ όσοι απαντούν πως οι διακοπές τους στο νησί είναι με το ζευγάρι τους αναλογούν στο 23,9%. Ακολουθούν οι συνταξιούχοι με ποσοστό 6,8%, οι αθλητές με 5,9% και με ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 2,9% δηλώνει πως η επίσκεψη στο νησί σχετίζεται με επαγγελματικό ταξίδι.

Διάγραμμα 14 - Είδος τουρίστα στην Κάλυμνο

7. Σκοπός επίσκεψης στην Κάλυμνο

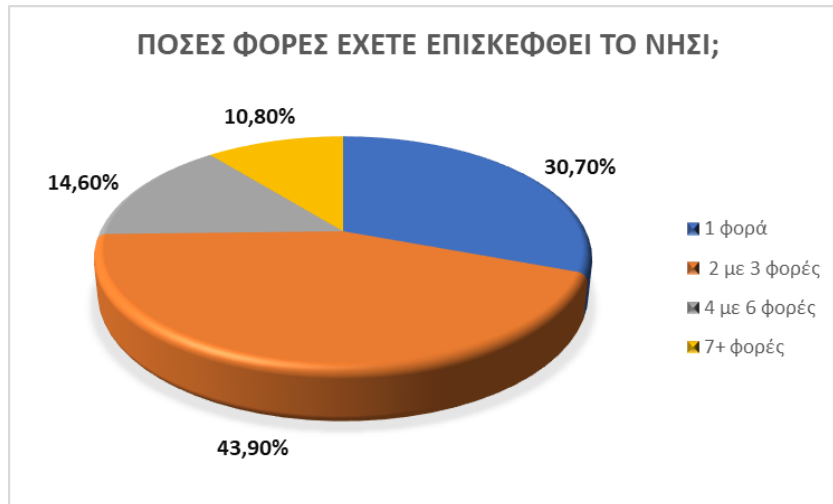
Ο σκοπός επίσκεψης στο νησί της Καλύμνου σε πλειοψηφία 8/10 και συγκεκριμένα σε ποσοστό 79% δηλώνουν για διακοπές-αναψυχή. Ακολούθως, ο σκοπός της επίσκεψης στο νησί για το 10,8% είναι η επίσκεψη σε συγγενείς ή φίλους ενώ το 6,8% δηλώνει πως επισκέπτεται την Κάλυμνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς και το 3,4% για επαγγελματικούς λόγους.

Διάγραμμα 15 - Σκοπός επίσκεψης στην Κάλυμνο

8. Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί το νησί;

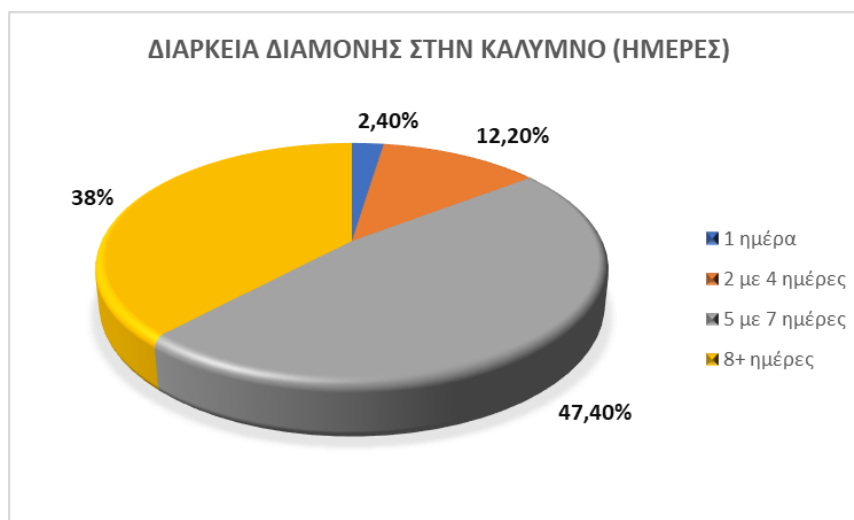
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο μεγαλύτερος αριθμός των επισκεπτών με ποσοστό 43,9% έφτασε στο νησί 2 με 3 φορές, ακολούθως το 30,7% δηλώνει πως η επίσκεψη στην Κάλυμνο έγινε 1 φορά, ενώ οι πιο σταθεροί επισκέπτες του νησιού με ποσοστό 14,6% έφτασαν στο νησί 4 με 6 φορές, και οι «μόνιμοι» επισκέπτες με 7 φορές και πάνω ανέρχονται στο 10,8% του συνολικού δείγματος.

Διάγραμμα 16 - Φορές επίσκεψης στο νησί

9. Διάρκεια διαμονής στο νησί της Καλύμνου

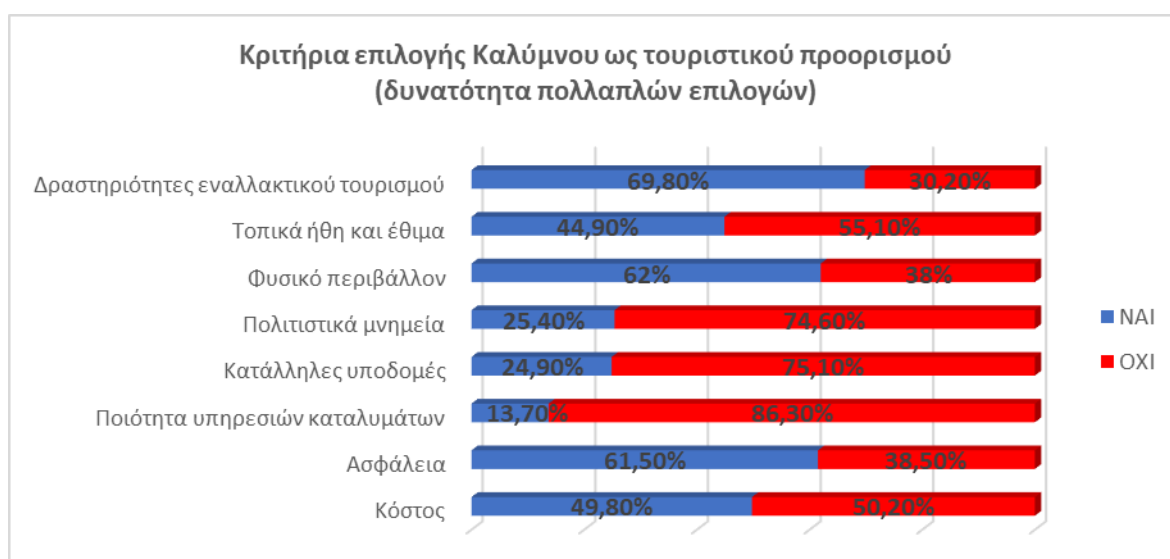
Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας γίνεται αντιληπτό πως το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών στην Κάλυμνο διαμένει για 5 με 7 ημέρες και συγκεκριμένα σε ποσοστό 47,4% ενώ ακολουθεί σε υψηλό νούμερο και ο αριθμός των τουριστών που παραμένει 8 μέρες και πάνω στην Κάλυμνο, με ποσοστό 38%. Το 12,2% δηλώνει πως η επίσκεψη στο νησί διαρκεί 2 με 4 ημέρες, ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 2,4% αναφέρει πως 1 ημέρα διαρκεί η επίσκεψη στην Κάλυμνο.

Διάγραμμα 17 - Διάρκεια διαμονής στην Κάλυμνο (ημέρες)

10. Κριτήρια επιλογής Καλύμνου ως τουριστικού προορισμού

Στο συγκεκριμένο ερώτημα, οι συμμετέχοντες είχαν το δικαίωμα πολλαπλών επιλογών³. Το 69,8% των ερωτώμενων ανέφερε ότι το κριτήριο επιλογής της Καλύμνου για τις διακοπές του ήταν κάποια δραστηριότητα εναλλακτικού τουρισμού. Επιπλέον, το 62% επέλεξε την Κάλυμνο για το φυσικό περιβάλλον της, το 61,5% για την ασφάλεια που αισθάνεται στο νησί, το 49,8% για το κόστος και το 44,9% επισκέφθηκε τον προορισμό για τα τοπικά ήθη και έθιμα. Η επιλογή της Καλύμνου για τα πολιτιστικά μνημεία βρίσκεται στο 25,4% των επιλογών, ενώ τις χαμηλότερες θέσεις κατέχουν οι κατάλληλες υποδομές στο νησί ως λόγος επιλογής με 24,9%, και με νούμερο λίγο πιο πάνω από το 1/10, 13,7% είχαν κριτήριο επιλογής την Κάλυμνο με βάση την ποιότητα υπηρεσιών των καταλυμάτων της.

Διάγραμμα 18 - Κριτήρια επιλογής Καλύμνου ως τουριστικού προορισμού

11. Μεταφορικό μέσο άφιξης στο νησί

Σύμφωνα με τις απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα, με μεγάλη πλειοψηφία οι ερωτώμενοι, και συγκεκριμένα σε ποσοστό 81%, δηλώνουν πως η άφιξη τους στην Κάλυμνο γίνεται μέσω επιβατικού πλοίου (πιθανότατα οι ξένοι τουρίστες φτάνουν αεροπορικώς π.χ. σε Αθήνα ή Ρόδο κι από εκεί πλέουν για Κάλυμνο). Μόλις το 18% φτάνει στο νησί της Καλύμνου αεροπορικώς ενώ 1% δηλώνει άλλο μεταφορικό μέσο, με κυριότερη απάντηση το ιδιωτικό σκάφος.

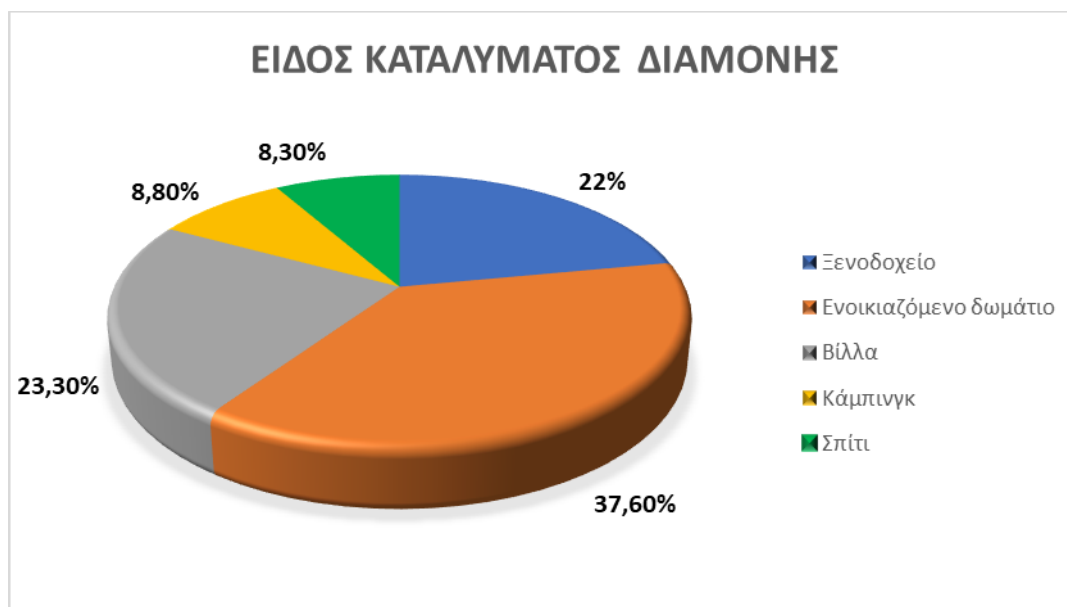
³ Για τους σκοπούς της ευκολότερης ανάλυσης στο SPSS, καθεμία από τις 8 μεταβλητές επεξεργάστηκαν με τις απαντήσεις «NOT SELECTED» και «SELECTED».

Διάγραμμα 19 - Μεταφορικό μέσο άφιξης στην Κάλυμνο

12. Είδος καταλύματος διαμονής

Στο ερώτημα σχετικά με το είδος του καταλύματος κατά τη διαμονή στο νησί της Καλύμνου οι συμμετέχοντες έδωσαν τις πιο κάτω απαντήσεις. Αρχικά, το 37,6% των επισκεπτών επέλεξε να διαμείνει σε κάποιο ενοικιαζόμενο δωμάτιο, το 23,3% σε κάποια βίλλα, το 22% σε ξενοδοχείο και το 8,8% σε κάμπινγκ. Παράλληλα, το συγκεκριμένο ερώτημα είχε και τη δυνατότητα ελεύθερης άλλης επιλογής, στην οποία το 8,3% απάντησε πως κατά τη διαμονή στο νησί στεγάζεται στο σπίτι του ή σπίτι συγγενών και φίλων.

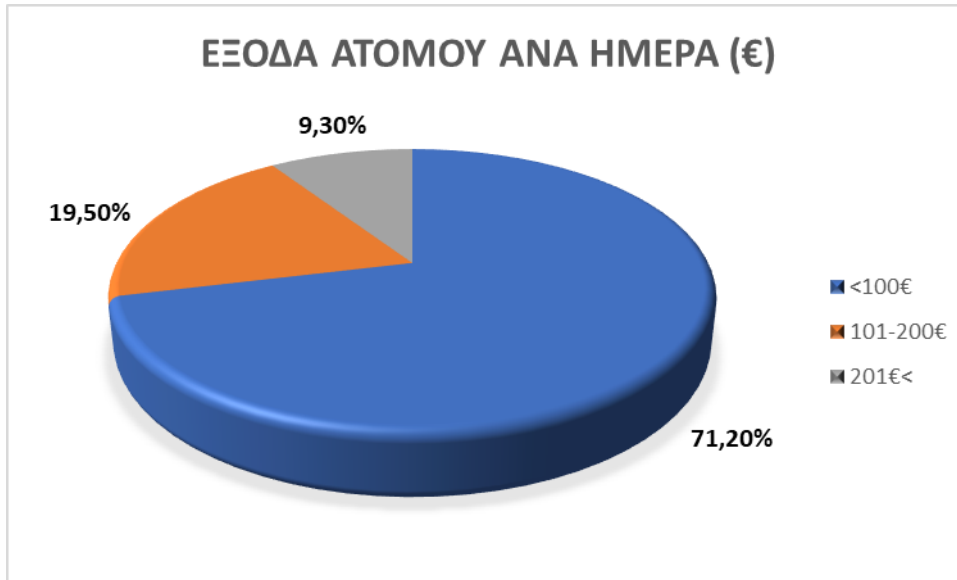

Διάγραμμα 20 - Είδος καταλύματος διαμονής

13. Έξοδα ατόμου ανά ημέρα (€)

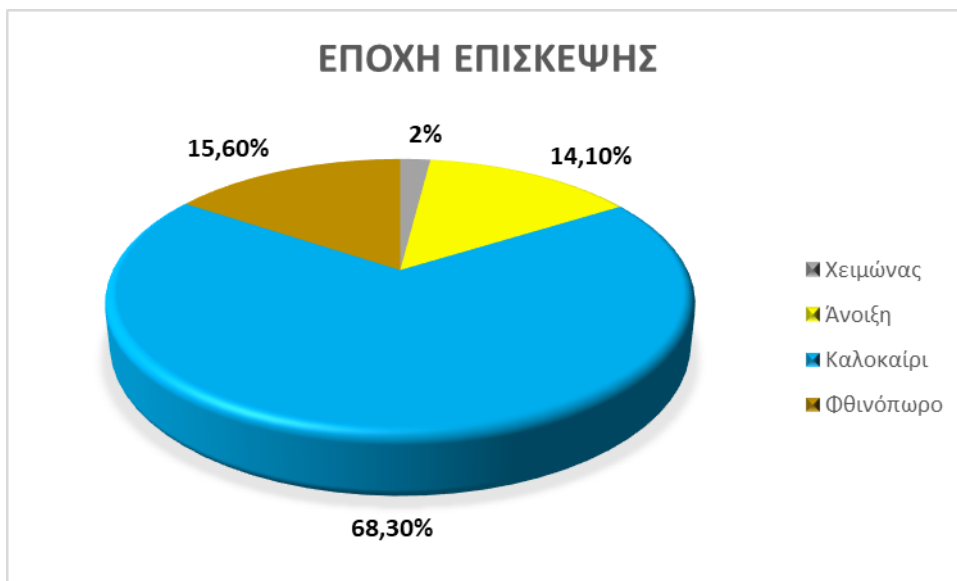
Σύμφωνα με όσα απάντησαν οι ερωτώμενοι, τα έξοδα κάθε ατόμου ανά ημέρα σε ευρώ έχουν ως εξής. Αρχικά το 71,2% απάντησε πως στο νησί ξοδεύει ανά ημέρα έως 100 ευρώ, το 19,5% δήλωσε 101-200 ευρώ ανά ημέρα και μόλις το 9,3% σπατάλησε 201 ευρώ και πάνω ημερησίως κατά την παραμονή του στο νησί.

Διάγραμμα 21 - Έξοδα ατόμου ανά ημέρα (€)

14. Εποχή επίσκεψης στην Κάλυμνο (συνήθως)

Ως νησί αιγαιοπελαγίτικο η Κάλυμνος έχει τον μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών της το καλοκαίρι με ποσοστό 68,3%, ακολουθούν οι μήνες του φθινοπώρου με ποσοστό 15,6%, η άνοιξη με 14,1% και τέλος μόλις το 2% επιλέγει να επισκεφτεί την Κάλυμνο συνήθως τον χειμώνα.

Διάγραμμα 22 - Εποχή επίσκεψης

15. Πηγή ενημέρωσης για την Κάλυμνο

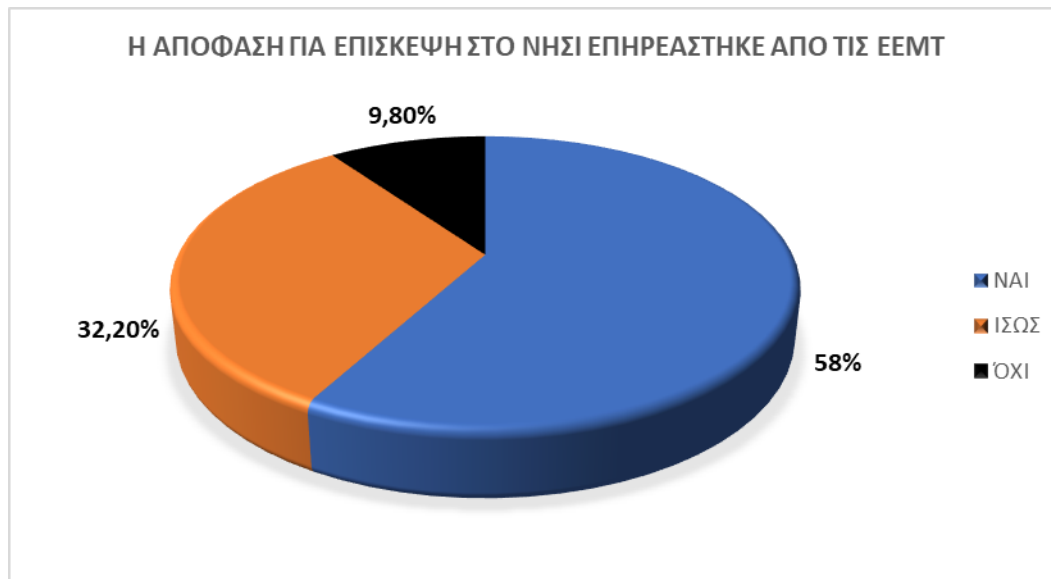
Η πηγή του διαδικτύου όπως φαίνεται κι από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν είναι ο βασικός τρόπος εύρεσης του νησιού της Καλύμνου, καθώς το 44,9% των επισκεπτών ενημερώθηκαν για το νησί από αυτή την πηγή. Ακολούθως, το 23,9% έμαθε για την Κάλυμνο από την οικογένεια ή τους φίλους του, ενώ με χαμηλότερα ποσοστά ακολουθούν οι πηγές των τουριστικών πρακτορείων και της τηλεόρασης με 6,8% καθεμιά, τα περιοδικά με 6,3%, οι διαφημίσεις με 5,9%, κάποιο έντυπο ή φυλλάδιο με 3,4% και τέλος το ραδιόφωνο με 2%.

Διάγραμμα 23 - Πηγή ενημέρωσης για την Κάλυμνο

16. Η απόφαση για επίσκεψη στο νησί επηρεάστηκε από τις ΕΕΜΤ

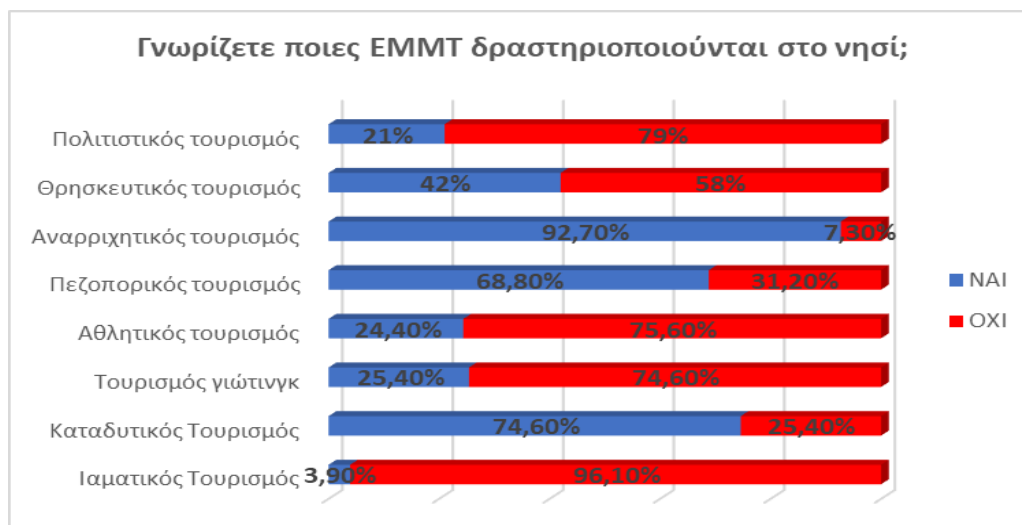
Εννέα στους δέκα συμμετέχοντες στην έρευνα δηλώνουν πως η απόφαση της επίσκεψής τους στο νησί της Καλύμνου επηρεάστηκε σίγουρα ή πιθανότατα από τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Συγκεκριμένα, το 58% δηλώνει πως η ύπαρξη των ΕΕΜΤ στο νησί τους επηρέασε σίγουρα, για να αποφασίσουν το νησί της Καλύμνου για την επίσκεψή τους. Παράλληλα, το 32,2% αναφέρει πως πιθανότατα (ίσως) οι ΕΕΜΤ επηρέασαν την απόφαση τους για να αφιχθούν στο νησί. Μόλις το 9,8% δηλώνει πως η απόφαση για επίσκεψή του στο νησί της Καλύμνου δεν σχετίζεται με τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.

Διάγραμμα 24 - Η απόφαση για επίσκεψη στην Κάλυμνο επηρεάστηκε από τις ΕΕΜΤ

17. ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί

Το νησί της Καλύμνου, σύμφωνα και με τα ευρήματα της έρευνας, φαίνεται να υπερτερεί όσον αφορά τις ΕΕΜΤ για τις οποίες γνωρίζουν οι επισκέπτες του, με τον Αναρριχητικό Τουρισμό, να υπερτερεί, καθώς το 92,7% δηλώνει πως έχει γνώση για την ύπαρξη τέτοιας δραστηριότητας στο νησί. Τη δεύτερη θέση κατέχει ο καταδυτικός τουρισμός με ποσοστό 74,6%, ενώ ακολουθεί ο πεζοπορικός τουρισμός με ποσοστό 68,8%. Ο θρησκευτικός τουρισμός της Καλύμνου βρίσκεται εν γνώσει του 42% των επισκεπτών, ενώ σε χαμηλότερα επίπεδα βρίσκεται ο τουρισμός γιώτινγκ με 25,4% και ο αθλητικός τουρισμός με 24,4%. Οι επισκέπτες που γνωρίζουν για τον πολιτιστικό τουρισμό της Καλύμνου φθάνουν το 21% ενώ εξαιτίας και της πολύ μικρής ύπαρξης του Ιαματικού τουρισμού στην Καλύμνου, οι επισκέπτες που γνωρίζουν για την συγκεκριμένη μορφή είναι μόλις το 3,9% των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 25 - ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στην Κάλυμνο

18. Παρέχει η Κάλυμνος τη δυνατότητα για ΕΕΜΤ;

Είναι βέβαιο πως η Κάλυμνος, με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, παρέχει τη δυνατότητα στους επισκέπτες της να ασχοληθούν με τις ΕΕΜΤ. Αυτό δηλώνει με βεβαιότητα το 88,3% και το 11,2% που αναφέρει πως ίσως το νησί προσφέρει στον επισκέπτη να ασχοληθεί με εναλλακτικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της διαμονής του. Μόλις το 0,5% διαφωνεί με την πιο πάνω άποψη.

Διάγραμμα 26 - Δυνατότητα Καλύμνου για ΕΕΜΤ

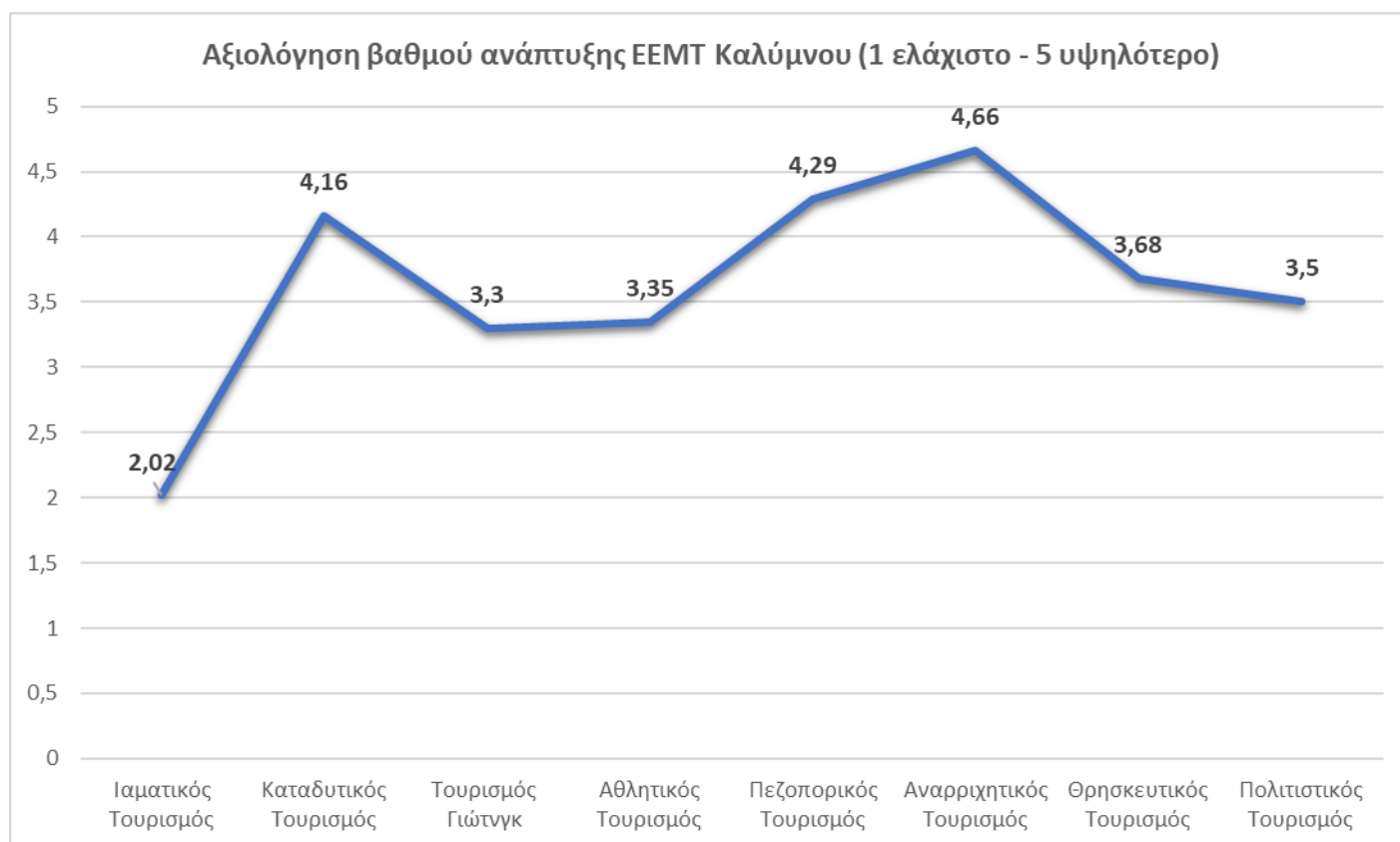
19. Αξιολόγηση βαθμού ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

Για την ανάλυση του συγκεκριμένου ερωτήματος, οι συμμετέχοντες είχαν να αξιολογήσουν για καθεμιά από τις ακόλουθες ΕΕΜΤ τον βαθμό ανάπτυξης με βάση αριθμητική κλίμακα ταξινομημένη από το 1 (χαμηλότερο) έως και το 5 (υψηλότερο).

Όπως φαίνεται τόσο από τον πίνακα SPSS όσο κι από το διάγραμμα, ο μέσος όρος των αξιολογήσεων για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κάλυμνο έχει ως εξής. Αρχικά, η ανάπτυξη του Αναρριχητικού Τουρισμού, φαίνεται να είναι η πιο υψηλή και να αγγίζει το βαθμό της «τελειότητας» καθώς ο Μ.Ο. βρίσκεται στο 4,66/5. Ακολούθως, ο Πεζοπορικός Τουρισμός εντοπίζεται υψηλά με Μ.Ο. 4,29/5 και ο Καταδυτικός Τουρισμός με Μ.Ο. 4,16/5. Στη συνέχεια βρίσκονται ο Θρησκευτικός Τουρισμός με 3,68/5, ο Πολιτιστικός Τουρισμός με 3,5/5, ο Αθλητικός Τουρισμός με 3,35/5, ο Τουρισμός Γιώτινγκ με 3,3/5 και τέλος πολύ χαμηλά με 2,02/5 ο Ιαματικός Τουρισμός.

		Statistics							
		SPA	DMING	YACHT	SPORTS	HIKING	CLIMBING	RELIGIOUS	CULTURAL
N	Valid	205	205	205	205	204	205	205	205
	Missing	0	0	0	0	1	0	0	0
Mean		2,02	4,16	3,30	3,35	4,29	4,66	3,68	3,50
Std. Error of Mean		,069	,061	,071	,066	,053	,042	,066	,061
Median		2,00	4,00	3,00	3,00	4,00	5,00	4,00	3,00
Mode		2	5	3	3	5	5	3	3
Std. Deviation		,990	,879	1,013	,940	,762	,603	,952	,878
Variance		,980	,773	1,026	,884	,581	,363	,906	,771
Skewness		,971	-,801	-,265	,078	-,677	-,1717	-,108	,073
Std. Error of Skewness		,170	,170	,170	,170	,170	,170	,170	,170
Kurtosis		,638	,041	-,172	-,294	-,518	2,453	-,652	-,276
Std. Error of Kurtosis		,338	,338	,338	,338	,339	,338	,338	,338
Range		4	4	4	4	3	3	4	4
Minimum		1	1	1	1	2	2	1	1
Maximum		5	5	5	5	5	5	5	5
Sum		414	853	677	686	875	955	754	717
Percentiles	25	1,00	4,00	3,00	3,00	4,00	4,00	3,00	3,00
	50	2,00	4,00	3,00	3,00	4,00	5,00	4,00	3,00
	75	2,50	5,00	4,00	4,00	5,00	5,00	4,00	4,00

Πίνακας 6 - Μ.Ο. αξιολόγησης EEMT Καλύμνου

Διάγραμμα 27 - Αξιολόγηση βαθμού ανάπτυξης EEMT Καλύμνου

20. Η Κάλυμνος έχει τη δυνατότητα ανάπτυξης κι άλλων EEMT;

Στο ελεύθερο και προαιρετικό συγκεκριμένο ερώτημα, εκ των απαντήσεων ήταν θαλάσσιες δραστηριότητες, τουρισμός ψαρέματος, οργάνωση τουρισμού συνταξιοδοτών, γαστρονομικός τουρισμός, τουρισμός πολυτελείας

21. Τι ευνοεί την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, η μορφολογία του εδάφους συνιστά τον σημαντικότερο παράγοντα στην ανάπτυξη των ΕΕΜΤ, αφού το 47,3% δηλώνει τη συγκεκριμένη απάντηση. Ακολούθως, το 22% θεωρεί πως η γεωγραφική θέση συμβάλλει στην ανάπτυξη των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού, ενώ το 19,5% δηλώνει το κλίμα. Τέλος το 11,2% θεωρεί πως οι πολιτικές τουρισμού βοηθάνε στην ανάπτυξη των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού στην Κάλυμνο.

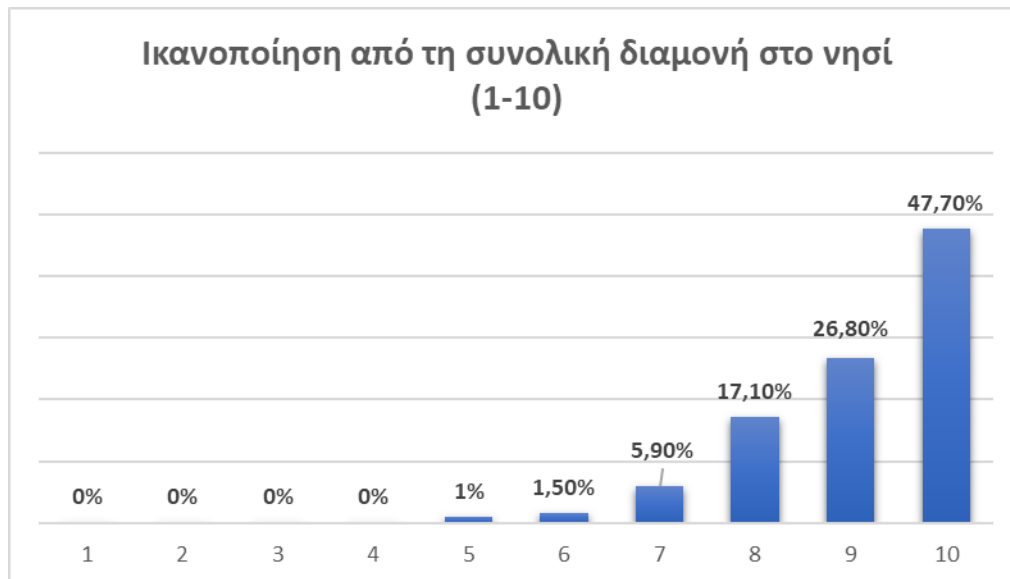

Διάγραμμα 28 - Λόγος ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

22. Ικανοποίηση από τη συνολική διαμονή στο νησί

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, είναι ξεκάθαρο πως οι επισκέπτες του νησιού παραμένουν ικανοποιημένοι από τη συνολική διαμονή τους στο νησί, όπως φαίνεται και από το πιο κάτω διάγραμμα. Αναλυτικότερα το 47,4% σε κλίμακα από το 1-10, δηλώνει με 10 την ικανοποίηση του από το νησί, ακολουθεί με 26,8% το 9, με 17,1% το 8, με 5,9% το 7, με 1,5% το 6 και με 1% το 5.

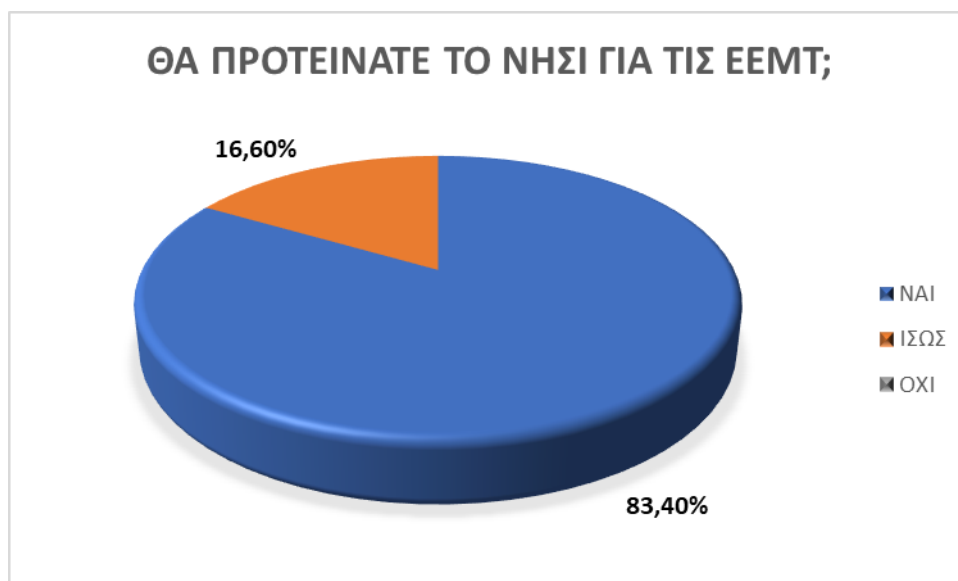
Παράλληλα παρατηρούμε ότι ο Μ.Ο. ικανοποίησης βρίσκεται στο 9,11/10.

Διάγραμμα 29 - Βαθμός ικανοποίησης

23. Θα προτείνατε το νησί για τις ΕΕΜΤ;

Με απόλυτη ομοφωνία σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας οι ερωτώμενοι θα πρότειναν το νησί της Καλύμνου και σε άλλα άτομα για σκοπούς Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού. Συγκεκριμένα το 83,4% δηλώνει πως θα πρότεινε το νησί για τους πιο πάνω σκοπούς, και το 16,6% ίσως θα το πρότεινε.

Διάγραμμα 30 - Θα προτείνατε το νησί για τις ΕΕΜΤ;

24. Ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη και διατήρηση του τουρισμού στην Κάλυμνο σε ετήσια βάση;

Το 79% των ερωτηθέντων θεωρεί πως ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην διατήρηση και ανάπτυξη του τουρισμού στην Κάλυμνο σε

ετήσια βάση. Ακολουθως, το 17,6% δηλώνει ίσως, ενώ το 1% δηλώνει όχι και το 2,4% ΔΞ/ΔΑ.

Διάγραμμα 31 - Ο Εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη και διατήρηση του τουρισμού στην Κάλυμνο σε ετήσια βάση;

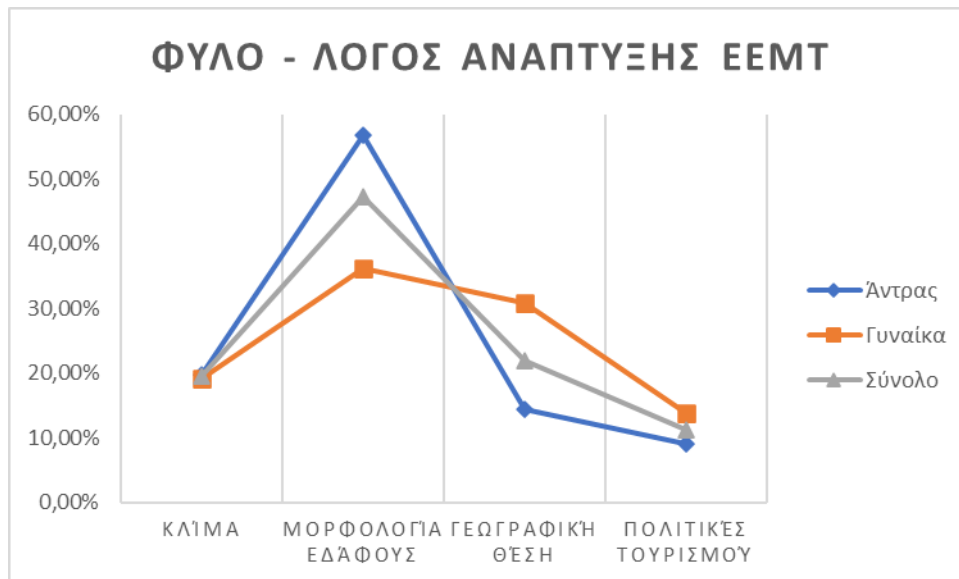
7.2. Αποτελέσματα Συσχέτισης Μεταβλητών

ΦΥΛΟ

- Κυριότερος λόγος ανάπτυξης των ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο

Παρατηρώντας κανείς το πιο κάτω διάγραμμα στη σχέση Φύλου και Λόγου ανάπτυξης των Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού στην Κάλυμνο αντιλαμβάνεται πως υπάρχει μία διαφορά στην άποψη μεταξύ γυναικών και αντρών. Συγκεκριμένα, με τη μέση τιμή να βρίσκεται στο 47,3% όσον αφορά τη μορφολογία του εδάφους, οι άντρες σε ποσοστό 56,8% θεωρούν τη μορφολογία του εδάφους ως σημαντικότερο παράγοντα ανάπτυξης των ΕΕΜΤ, ενώ οι γυναίκες βρίσκονται 20 μονάδες περίπου κάτω από τους άντρες και 10 μονάδες κάτω από τη μέση τιμή δηλαδή 36,2%. Από την άλλη, οι ρόλοι αντιστρέφονται στη γεωγραφική θέση, καθώς με μέση τιμή το 22%, οι γυναίκες τη θεωρούν ως τον σημαντικότερο παράγοντα σε ποσοστό 30,9% ενώ μόλις το 14,4% των αντρών την έχουν ως κύριο λόγο. Βέβαια, δεν παύει τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες να υπερτερεί η μορφολογία του εδάφους ως η νούμερο ένα επιλογή τους. Από την άλλη, το κλίμα και οι πολιτικές τουρισμού δεν φαίνεται να έχουν κάποια ουσιαστική μεταβολή μεταξύ ανδρών και γυναικών.

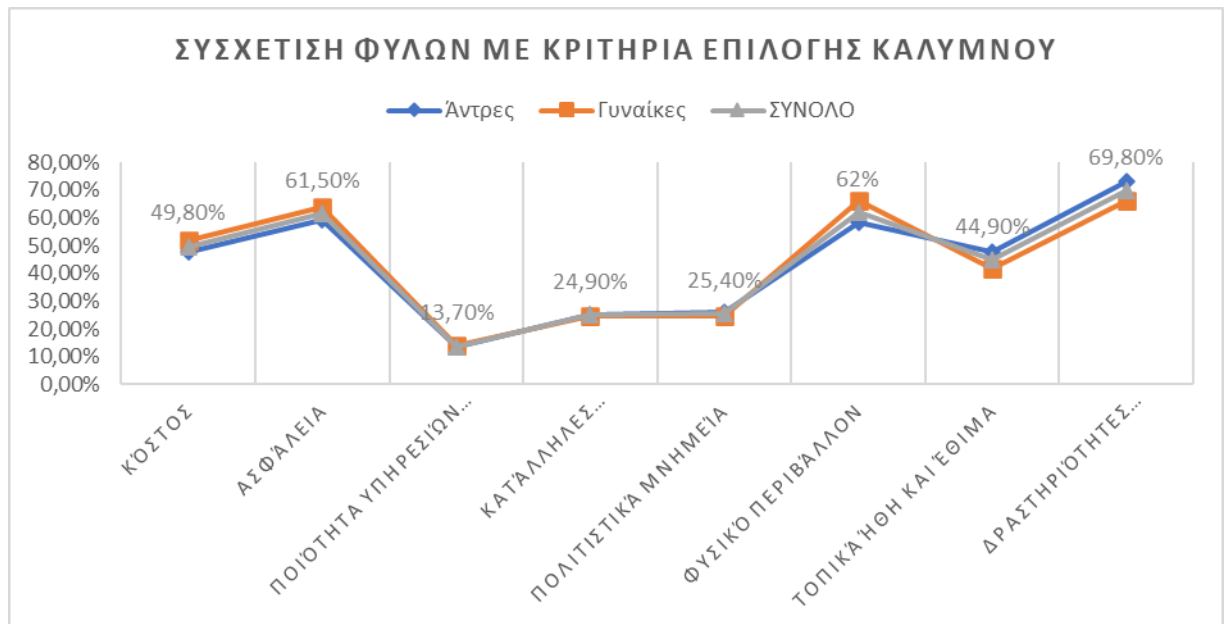
Διάγραμμα 32 - Σχέση φύλου - λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ

SEX * DEVELOPMENT REASON Crosstabulation						
% within SEX		DEVELOPMENT REASON				Total
		Climate	Morphology	Geography	Politics	
SEX	Male	19,8%	56,8%	14,4%	9,0%	100,0%
	Female	19,1%	36,2%	30,9%	13,8%	100,0%
Total		19,5%	47,3%	22,0%	11,2%	100,0%

Πίνακας 7- Σχέση φύλου - λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

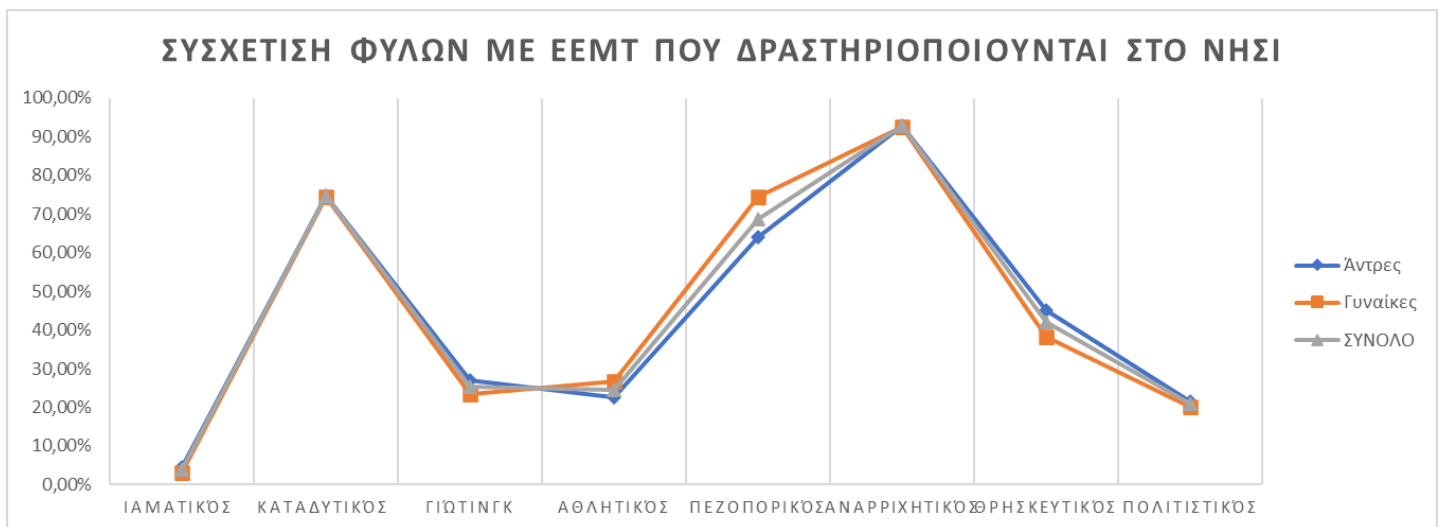
Σύμφωνα με τη σχέση ΦΥΛΟΥ (Άντρες-Γυναίκες) και ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ, παρατηρούμε ότι σε περιπτώσεις όπως τα πολιτιστικά μνημεία, τα τοπικά ήθη και έθιμα και οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, κατάλληλες υποδομές υπερτερούν στις επιλογές των αντρών τόσο σε σχέση με τις γυναίκες όσο και σε συνολικό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, ο γυναικείος πληθυσμός είναι πιο επιλεκτικός σε σχέση με τον αντρικό και τον συνολικό μέσο, όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον, την ποιότητα υπηρεσιών καταλυμάτων, την ασφάλεια και το κόστος. Βέβαια, οι διαφορές αυτές κυμαίνονται μεταξύ 0,3% έως και 7% σε ορισμένες περιπτώσεις.

Διάγραμμα 33 - Σχέση φύλου - κριτηρίου επιλογής Καλύμνου

- ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί

Δεν παρατηρείται κάποια ιδιαίτερη μεταβολή στη σχέση φύλου και δραστηριοτήτων ΕΕΜΤ, αφού το σύνολο της μεταβλητής αυτής βρίσκεται σε όλες τις δραστηριότητες μεταξύ των ποσοστών των αντρών και των γυναικών.

Διάγραμμα 34 - Σχέση φύλου - ΕΕΜΤ Καλύμνου

ΗΛΙΚΙΑ

Όπως αποτυπώθηκε και στην ανάλυση πιο πάνω για την ηλικιακή ομάδα, αυτή που υπερτερεί στο σύνολο των επισκεπτών της Καλύμνου είναι η ηλικιακή ομάδα των 31-45 ετών.

- Χώρα καταγωγής

Αναλύοντας τα δεδομένα των χωρών με τις περισσότερες αφίξεις στο νησί (Ελλάδα, Γαλλία, Κύπρος, Αυστραλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία και Πολωνία) παρατηρούμε ότι σε όλες τις χώρες με εξαίρεση την Ελλάδα υπερτερούν οι αφιχθέντες που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 31-45 ετών. Από την άλλη η Ελλάδα παρουσιάζει μεγαλύτερο αριθμό αφίξεων σε άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ενώ και ο αριθμός των Πολωνών τουριστών της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας κυμαίνεται στο ίδιο πλαίσιο με αυτό της ηλικιακής ομάδας 18-30.

	Αυστραλία	Κύπρος	Φινλανδία	Ουκρανία	Ελλάδα	Γαλλία	Η.Βασίλειο	Ιταλία	Πολωνία	ΗΠΑ	Ολλανδία	Γερμανία	Βέλγιο	Σερβία	Νορβηγία	Ρωσία	Μαρόκο	Ισπανία	Δανία	Ρουμανία	Αυστρία	Σουηδία	Τσεχία
18-30	0,0%	20,0%	50,0%	50,0%	51,8%	23,3%	7,7%	26,7%	33,3%	0,0%	50,0%	25,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%
31-45	83,3%	46,7%	0,0%	50,0%	37,6%	46,7%	46,2%	53,3%	33,3%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%	50,0%	0,0%	66,7%	100,0%	50,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
46-64	16,7%	33,3%	25,0%	0,0%	10,6%	10,0%	15,4%	6,7%	16,7%	100,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	50,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	25,0%	100,0%
65+	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	20,0%	30,8%	13,3%	16,7%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%

Πίνακας 8 - Σχέση ηλικίας - χώρας καταγωγής

- Είδος τουρίστα

Παρατηρώντας τόσο τον πίνακα όσο και το διάγραμμα εντοπίζουμε πώς οι αφιχθέντες στο νησί που έρχονται ως ζευγάρι, γκρουπ ταξιδιωτών, αφιχθέντες για επαγγελματικό λόγο και αθλητές υπερέχουν στην ηλικιακή ομάδα των 18-30. Από την άλλη οι οικογένειες υπερέχουν στην ηλικιακή ομάδα 31-45 ετών και τέλος οι 65+ έχουν τη μορφή συνταξιούχων ταξιδιωτών σε νούμερο μεγαλύτερο από 9/10.

		TYPES OF TOURISTS						
		Family	Couple	Group	Business	Retired	Athlete	Total
◆ AGE	18-30	12,7%	31,0%	42,3%	4,2%		9,9%	100,0%
	31-45	48,8%	19,8%	23,3%	2,3%		5,8%	100,0%
	46-64	45,2%	25,8%	25,8%		3,2%		100,0%
	65+		11,8%	11,8%		76,5%		100,0%
Total		31,7%	23,9%	29,3%	2,4%	6,8%	5,9%	100,0%

Πίνακας 9 - Σχέση ηλικίας - είδος τουρίστα

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Σύμφωνα με τη σχέση των κριτηρίων επιλογής του νησιού με την ηλικιακή ομάδα, εντοπίζουμε τα πιο κάτω. Αρχικά, το κόστος και οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού φαίνεται να είναι υψηλότερα ως κριτήρια για τους 18-30 ετών σε σχέση πάντα με τη μέση τιμή επί του συνόλου. Από την άλλη, η ηλικιακή ομάδα 31-45 ετών υπερβαίνει τον μέσο όρο για τα κριτήρια ασφάλεια, ποιότητα υπηρεσιών, κατάλληλες υποδομές, πολιτιστικά μνημεία και τοπικά ήθη και έθιμα. Όσον αφορά τα άτομα 46-64 ετών, υπερβαίνουν τον μέσο όρο στα κριτήρια ασφάλεια, ποιότητα υπηρεσιών, κατάλληλες υποδομές, πολιτιστικά μνημεία και τοπικά ήθη και έθιμα. Τέλος οι 65+ υπερέχουν έναντι της μέσης τιμής στην ασφάλεια, στις κατάλληλες υποδομές και στο φυσικό περιβάλλον.

ΣΧΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑΣ - ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

AGE * COST Crosstabulation				AGE * SAFETY Crosstabulation				AGE * ACCOMMODATION QUALITY Crosstabulation				AGE * INFRASTRUCTURE Crosstabulation							
AGE		COST		Total	AGE		SAFETY		Total	AGE		ACCOMMODATION QUALITY		Total	AGE		INFRASTRUCTURE		Total
		NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED	
18-30	Count	27	44	71	18-30	Count	35	36	71	18-30	Count	67	4	71	18-30	Count	58	13	71
	% within AGE	38,0%	62,0%	100,0%		% within AGE	49,3%	50,7%	100,0%		% within AGE	94,4%	5,6%	100,0%		% within AGE	81,7%	18,3%	100,0%
	% within COST	26,2%	43,1%	34,6%		% within SAFETY	44,3%	28,6%	34,6%		% within ACCOMMODATION QUALITY	37,0%	14,3%	34,6%		% within INFRASTRUCTURE	37,7%	25,5%	34,6%
	% of Total	13,2%	21,5%	34,6%		% of Total	17,1%	17,6%	34,6%		% of Total	32,7%	2,0%	34,6%		% of Total	28,2%	6,3%	34,6%
31-45	Count	44	42	86	31-45	Count	30	56	86	31-45	Count	70	16	86	31-45	Count	63	23	86
	% within AGE	51,2%	48,8%	100,0%		% within AGE	34,9%	65,1%	100,0%		% within AGE	81,4%	18,6%	100,0%		% within AGE	73,3%	26,7%	100,0%
	% within COST	42,7%	41,2%	42,0%		% within SAFETY	38,0%	44,4%	42,0%		% within ACCOMMODATION QUALITY	39,5%	57,1%	42,0%		% within INFRASTRUCTURE	40,9%	45,1%	42,0%
	% of Total	21,5%	20,5%	42,0%		% of Total	14,6%	27,3%	42,0%		% of Total	34,1%	7,8%	42,0%		% of Total	30,7%	11,2%	42,0%
46-64	Count	17	14	31	46-64	Count	11	20	31	46-64	Count	25	6	31	46-64	Count	21	10	31
	% within AGE	54,8%	45,2%	100,0%		% within AGE	35,5%	64,5%	100,0%		% within AGE	80,6%	19,4%	100,0%		% within AGE	67,7%	32,3%	100,0%
	% within COST	16,5%	13,7%	15,1%		% within SAFETY	13,9%	15,9%	15,1%		% within ACCOMMODATION QUALITY	14,1%	21,4%	15,1%		% within INFRASTRUCTURE	13,8%	19,8%	15,1%
	% of Total	8,3%	6,8%	15,1%		% of Total	5,4%	9,8%	15,1%		% of Total	12,2%	2,9%	15,1%		% of Total	10,2%	4,9%	15,1%
65+	Count	15	2	17	65+	Count	3	14	17	65+	Count	15	2	17	65+	Count	12	5	17
	% within AGE	88,2%	11,8%	100,0%		% within AGE	17,6%	82,4%	100,0%		% within AGE	88,2%	11,8%	100,0%		% within AGE	70,8%	29,4%	100,0%
	% within COST	14,6%	2,0%	8,3%		% within SAFETY	3,8%	11,1%	8,3%		% within ACCOMMODATION QUALITY	8,5%	7,1%	8,3%		% within INFRASTRUCTURE	7,8%	9,8%	8,3%
	% of Total	7,3%	1,0%	8,3%		% of Total	1,5%	6,8%	8,3%		% of Total	7,3%	1,0%	8,3%		% of Total	5,9%	2,4%	8,3%
Total	Count	103	102	205	Total	Count	79	126	205	Total	Count	177	28	205	Total	Count	154	51	205
	% within AGE	50,2%	49,8%	100,0%		% within AGE	38,5%	61,5%	100,0%		% within AGE	86,3%	13,7%	100,0%		% within AGE	75,1%	24,9%	100,0%
	% within COST	100,0%	100,0%	100,0%		% within SAFETY	100,0%	100,0%	100,0%		% within ACCOMMODATION QUALITY	100,0%	100,0%	100,0%		% within INFRASTRUCTURE	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	50,2%	49,8%	100,0%		% of Total	38,5%	61,5%	100,0%		% of Total	86,3%	13,7%	100,0%		% of Total	75,1%	24,9%	100,0%

AGE * CULTURAL Crosstabulation				AGE * NATURAL Crosstabulation				AGE * TRADITIONS Crosstabulation				AGE * ALTERNATIVES Crosstabulation							
AGE		CULTURAL		Total	AGE		NATURAL		Total	AGE		TRADITIONS		Total	AGE		ALTERNATIVES		Total
		NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED				NOT SELECTED	SELECTED	
18-30	Count	59	12	71	18-30	Count	29	42	71	18-30	Count	45	26	71	18-30	Count	10	61	71
	% within AGE	83,1%	16,9%	100,0%		% within AGE	40,8%	59,2%	100,0%		% within AGE	63,4%	36,6%	100,0%		% within AGE	14,1%	85,9%	100,0%
	% within CULTURAL	38,6%	23,1%	34,6%		% within NATURAL	37,2%	33,1%	34,6%		% within TRADITIONS	39,8%	28,2%	34,6%		% within ALTERNATIVES	16,1%	42,7%	34,6%
	% of Total	28,8%	5,9%	34,6%		% of Total	14,1%	20,5%	34,6%		% of Total	22,0%	12,7%	34,6%		% of Total	4,9%	29,8%	34,6%
31-45	Count	62	24	86	31-45	Count	38	50	86	31-45	Count	44	42	86	31-45	Count	29	57	86
	% within AGE	72,1%	27,9%	100,0%		% within AGE	41,9%	58,1%	100,0%		% within AGE	51,2%	48,8%	100,0%		% within AGE	33,7%	66,3%	100,0%
	% within CULTURAL	40,5%	46,2%	42,0%		% within NATURAL	46,2%	39,4%	42,0%		% within TRADITIONS	36,8%	45,7%	42,0%		% within ALTERNATIVES	46,8%	39,9%	42,0%
	% of Total	30,2%	11,7%	42,0%		% of Total	17,6%	24,4%	42,0%		% of Total	21,5%	20,5%	42,0%		% of Total	14,1%	27,8%	42,0%
46-64	Count	17	14	31	46-64	Count	10	21	31	46-64	Count	13	18	31	46-64	Count	11	20	31
	% within AGE	54,8%	45,2%	100,0%		% within AGE	32,3%	67,7%	100,0%		% within AGE	41,9%	58,1%	100,0%		% within AGE	35,5%	64,5%	100,0%
	% within CULTURAL	11,1%	26,9%	15,1%		% within NATURAL	12,8%	16,5%	15,1%		% within TRADITIONS	11,5%	19,6%	15,1%		% within ALTERNATIVES	17,7%	14,0%	15,1%
	% of Total	8,3%	6,8%	15,1%		% of Total	4,9%	10,2%	15,1%		% of Total	6,3%	8,8%	15,1%		% of Total	5,4%	9,8%	15,1%
65+	Count	15	2	17	65+	Count	3	14	17	65+	Count	11	6	17	65+	Count	12	5	17
	% within AGE	88,2%	11,8%	100,0%		% within AGE	17,6%	82,4%	100,0%		% within AGE	64,7%	35,3%	100,0%		% within AGE	70,8%	29,4%	100,0%
	% within CULTURAL	9,8%	3,8%	8,3%		% within NATURAL	3,8%	11,0%	8,3%		% within TRADITIONS	9,7%	6,5%	8,3%		% within ALTERNATIVES	19,4%	3,5%	8,3%
	% of Total	7,3%	1,0%	8,3%		% of Total	1,5%	6,8%	8,3%		% of Total	5,4%	2,9%	8,3%		% of Total	5,9%	2,4%	8,3%
Total	Count	153	52	205	Total	Count	78	127	205	Total	Count	113	92	205	Total	Count	62	143	205
	% within AGE	74,8%	25,4%	100,0%		% within AGE	38,0%	62,0%	100,0%		% within AGE	55,1%	44,9%	100,0%		% within AGE	30,2%	69,8%	100,0%
	% within CULTURAL	100,0%	100,0%	100,0%		% within NATURAL	100,0%	100,0%	100,0%		% within TRADITIONS	100,0%	100,0%	100,0%		% within ALTERNATIVES	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	74,8%	25,4%	100,0%		% of Total	38,0%	62,0%	100,0%		% of Total	55,1%	44,9%	100,0%		% of Total	30,2%	69,8%	100,0%

Πίνακας 10 - Σχέση ηλικίας - κριτηρίων επιλογής

- Είδος καταλύματος

Μελετώντας τα στοιχεία των καταλυμάτων στα οποία διαμένουν οι επισκέπτες σε σχέση με την ηλικιακή κατανομή τους, εντοπίζουμε τα πιο κάτω. Αρχικά, παρατηρούμε ότι τα ξενοδοχεία είναι η πρώτη επιλογή για τους ανθρώπους 65 ετών και πάνω, και ο αριθμός τους είναι διπλάσιος σε σχέση με τη μέση τιμή. Ακολούθως, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια όπως και τα κάμπινγκ είναι οι σημαντικότερες επιλογές για διαμονή για τους μικρότερους σε ηλικία. Όσον αφορά τις βίλλες, αυτές φαίνεται να είναι επιλογές κυρίως των 46-64 ετών, και των 31-45 ετών, ενώ και οι 65+ όπως φαίνεται και στον πίνακα έχουν μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τη μέση τιμή επί του συνόλου. Τέλος, σε ιδιωτικό σπίτι φαίνεται να διαμένουν κυρίως οι επισκέπτες 65 ετών και πάνω ενώ ακολουθούν οι 46-64 και 31-45 ετών.

			ACCOMMODATION					
			Hotel	Rooms	Villa	Camping	Home	Total
AGE	18-30	Count	16	33	2	16	4	71
		% within AGE	22,5%	46,5%	2,8%	22,5%	5,6%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	35,6%	42,9%	4,2%	88,9%	23,5%	34,6%
		% of Total	7,8%	16,1%	1,0%	7,8%	2,0%	34,6%
	31-45	Count	14	32	30	2	8	86
		% within AGE	16,3%	37,2%	34,9%	2,3%	9,3%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	31,1%	41,6%	62,5%	11,1%	47,1%	42,0%
		% of Total	6,8%	15,6%	14,6%	1,0%	3,9%	42,0%
	46-64	Count	7	10	11	0	3	31
		% within AGE	22,6%	32,3%	35,5%	0,0%	9,7%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	15,6%	13,0%	22,9%	0,0%	17,6%	15,1%
		% of Total	3,4%	4,9%	5,4%	0,0%	1,5%	15,1%
65+	Count	8	2	5	0	2	17	
	% within AGE	47,1%	11,8%	29,4%	0,0%	11,8%	100,0%	
	% within ACCOMMODATION	17,8%	2,6%	10,4%	0,0%	11,8%	8,3%	
	% of Total	3,9%	1,0%	2,4%	0,0%	1,0%	8,3%	
Total	Count	45	77	48	18	17	205	
	% within AGE	22,0%	37,6%	23,4%	8,8%	8,3%	100,0%	
	% within ACCOMMODATION	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	22,0%	37,6%	23,4%	8,8%	8,3%	100,0%	

Πίνακας 11 - Σχέση ηλικίας - είδος καταλύματος

- Έξοδα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας οι μικρότεροι ηλικιακά, ξοδεύουν τα λιγότερα χρήματα στο νησί, αφού ημερησίως σχεδόν 9/10 ξοδεύει έως 100 ευρώ. Το ίδιο ισχύει και για τους 31-45 και 46-64 ετών, οι οποίοι όμως έχουν ποσοστά μικρότερα έναντι του συνόλου. Οι μισοί σχεδόν επισκέπτες ηλικίας 65+ ξοδεύουν 101-200€ ημερησίως, ενώ τα μικρότερα ποσοστά φαίνεται να κατέχουν όλες οι ηλικιακές ομάδες στην κατηγορία έξοδα 201 ευρώ και πάνω, ημερησίως.

AGE * EXPENSES Crosstabulation

		EXPENSES			Total	
		<100€	101-200€	201€<		
AGE	18-30	Count	62	6	3	71
		% within AGE	87,3%	8,5%	4,2%	100,0%
		% within EXPENSES	42,5%	15,0%	15,8%	34,6%
		% of Total	30,2%	2,9%	1,5%	34,6%
	31-45	Count	58	19	9	86
		% within AGE	67,4%	22,1%	10,5%	100,0%
		% within EXPENSES	39,7%	47,5%	47,4%	42,0%
		% of Total	28,3%	9,3%	4,4%	42,0%
	46-64	Count	19	7	5	31
		% within AGE	61,3%	22,6%	16,1%	100,0%
		% within EXPENSES	13,0%	17,5%	26,3%	15,1%
		% of Total	9,3%	3,4%	2,4%	15,1%
	65+	Count	7	8	2	17
		% within AGE	41,2%	47,1%	11,8%	100,0%
		% within EXPENSES	4,8%	20,0%	10,5%	8,3%
		% of Total	3,4%	3,9%	1,0%	8,3%
Total	Count	146	40	19	205	
	% within AGE	71,2%	19,5%	9,3%	100,0%	
	% within EXPENSES	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	71,2%	19,5%	9,3%	100,0%	

Πίνακας 12 - Σχέση ηλικίας - εξόδων

- Εποχή επίσκεψης

Όλες οι ηλικιακές ομάδες, με εξαίρεση τους 65+, φαίνεται ξεκάθαρα πως έχουν ως πρώτη επιλογή για τις διακοπές/επίσκεψη της Καλύμνου, το καλοκαίρι. Από την άλλη οι 65 ετών και πάνω έχουν ως πρώτη επιλογή την άνοιξη, ακολούθως το φθινόπωρο και στην τρίτη θέση το καλοκαίρι, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας.

AGE * SEASON Crosstabulation

			SEASON				
			Winter	Spring	Summer	Autumn	Total
AGE	18-30	Count	0	6	56	9	71
		% within AGE	0,0%	8,5%	78,9%	12,7%	100,0%
		% within SEASON	0,0%	20,7%	40,0%	28,1%	34,6%
		% of Total	0,0%	2,9%	27,3%	4,4%	34,6%
	31-45	Count	3	12	56	15	86
		% within AGE	3,5%	14,0%	65,1%	17,4%	100,0%
		% within SEASON	75,0%	41,4%	40,0%	46,9%	42,0%
		% of Total	1,5%	5,9%	27,3%	7,3%	42,0%
	46-64	Count	1	3	24	3	31
		% within AGE	3,2%	9,7%	77,4%	9,7%	100,0%
		% within SEASON	25,0%	10,3%	17,1%	9,4%	15,1%
		% of Total	0,5%	1,5%	11,7%	1,5%	15,1%
	65+	Count	0	8	4	5	17
		% within AGE	0,0%	47,1%	23,5%	29,4%	100,0%
		% within SEASON	0,0%	27,6%	2,9%	15,6%	8,3%
		% of Total	0,0%	3,9%	2,0%	2,4%	8,3%
Total		Count	4	29	140	32	205
		% within AGE	2,0%	14,1%	68,3%	15,6%	100,0%
		% within SEASON	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	2,0%	14,1%	68,3%	15,6%	100,0%

Πίνακας 13 - Σχέση ηλικίας - εποχής επίσκεψης

- EEMT που δραστηριοποιούνται στο νησί

Η ενημέρωση σχετικά με τις δραστηριότητες EEMT στην Κάλυμνο διαφέρει ανάλογα με τις ηλικιακές ομάδες. Αρχικά, ο πολιτιστικός τουρισμός και ο ιαματικός τουρισμός φαίνεται να είναι εν γνώσει των 65+ πιο πολύ σε σχέση με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. Ο καταδυτικός τουρισμός έχει υψηλότερο μέσο όρο από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες και το συνολικό μέσο όρο. Ακολούθως, ο αθλητικός τουρισμός είναι πιο γνωστός στους 18-30 ετών. Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτυπώνεται στις δραστηριότητες του νησιού κυρίως από τους 65+, τους 46-64 και τους 31-45 ετών. Όσον αφορά τον πεζοπορικό τουρισμό, είναι πιο διαδεδομένος για την ύπαρξή του στο νησί στους νεότερους σε ηλικία και στους μεγαλύτερους σε ηλικία. Τέλος, ο αναρρίχηση στο νησί είναι πιο γνωστή στους 18 έως 30 ετών και στους 46 έως 64 ετών, σε σχέση με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

- Κυριότερος Λόγος Ανάπτυξης EEMT

Όλες οι ηλικιακές ομάδες, με εξαίρεση τους 65+, θεωρούν πως κυριότερος λόγος ανάπτυξης των EEMT στο νησί είναι η μορφολογία του εδάφους. Οι 65+

ετών θεωρούν πως το κλίμα είναι ο βασικότερος λόγος ανάπτυξης των ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο.

AGE * DEVELOPMENT REASON Crosstabulation

		DEVELOPMENT REASON				
		Climate	Morphology	Geography	Politics	
AGE	18-30	Count	9	38	14	10
		% within AGE	12,7%	53,5%	19,7%	14,1%
		% within DEVELOPMENT REASON	22,5%	39,2%	31,1%	43,5%
		% of Total	4,4%	18,5%	6,8%	4,9%
31-45	Count	19	37	20	10	
		% within AGE	22,1%	43,0%	23,3%	11,6%
		% within DEVELOPMENT REASON	47,5%	38,1%	44,4%	43,5%
		% of Total	9,3%	18,0%	9,8%	4,9%
46-64	Count	4	16	8	3	
		% within AGE	12,9%	51,6%	25,8%	9,7%
		% within DEVELOPMENT REASON	10,0%	16,5%	17,8%	13,0%
		% of Total	2,0%	7,8%	3,9%	1,5%
65+	Count	8	6	3	0	
		% within AGE	47,1%	35,3%	17,6%	0,0%
		% within DEVELOPMENT REASON	20,0%	6,2%	6,7%	0,0%
		% of Total	3,9%	2,9%	1,5%	0,0%
Total	Count	40	97	45	23	
		% within AGE	19,5%	47,3%	22,0%	11,2%
		% within DEVELOPMENT REASON	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	19,5%	47,3%	22,0%	11,2%

Πίνακας 14 - Σχέση ηλικίας - κυριότερου λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ

ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Κριτήριο Επιλογής Καλύμνου

Ο βαθμός εκπαίδευσης, όπως φαίνεται, διαφέρει και στην επιλογή του τουριστικού προορισμού. Συγκεκριμένα, με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας παρατηρούνται τα πιο κάτω. Αρχικά, η πλειοψηφία των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει έως την πρωτοβάθμια εκπαίδευση επιλέγουν την Κάλυμνο λόγω του κόστους της και του φυσικού περιβάλλοντος της. Ακολούθως, οι επισκέπτες που έχουν ολοκληρώσει έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχουν ως βασικά κριτήρια την ασφάλεια του νησιού και τις δραστηριότητες ΕΕΜΤ. Οι κάτοχοι πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης αναφέρουν πως η ασφάλεια, το φυσικό περιβάλλον και οι δραστηριότητες ΕΕΜΤ είναι οι βασικοί λόγοι που επιλέγουν την Κάλυμνο ως προορισμό τους. Ακολούθως, οι κάτοχοι

διπλώματος μεταπτυχιακών σπουδών επιλέγουν το νησί λόγω του κόστους του, του φυσικού περιβάλλοντος του και των δραστηριοτήτων ΕΕΜΤ. Τέλος, οι πτυχιούχοι διδακτορικού έχουν ως βασικά κριτήρια την ασφάλεια και το φυσικό περιβάλλον του νησιού.

EDUCATIONAL STAGE * DEVELOPMENT REASON Crosstabulation

			DEVELOPMENT REASON				Total
			Climate	Morphology	Geography	Politics	
EDUCATIONAL STAGE	Primary	Count	1	2	0	1	4
		% within EDUCATIONAL STAGE	25,0%	50,0%	0,0%	25,0%	100,0%
		% within DEVELOPMENT REASON	2,5%	2,1%	0,0%	4,3%	2,0%
		% of Total	0,5%	1,0%	0,0%	0,5%	2,0%
	Secondary	Count	10	16	10	5	41
		% within EDUCATIONAL STAGE	24,4%	39,0%	24,4%	12,2%	100,0%
		% within DEVELOPMENT REASON	25,0%	16,5%	22,2%	21,7%	20,0%
		% of Total	4,9%	7,8%	4,9%	2,4%	20,0%
	University	Count	19	54	24	6	103
		% within EDUCATIONAL STAGE	18,4%	52,4%	23,3%	5,8%	100,0%
		% within DEVELOPMENT REASON	47,5%	55,7%	53,3%	26,1%	50,2%
		% of Total	9,3%	26,3%	11,7%	2,9%	50,2%
Postgraduate	Count	7	18	9	10	44	
	% within EDUCATIONAL STAGE	15,9%	40,9%	20,5%	22,7%	100,0%	
	% within DEVELOPMENT REASON	17,5%	18,6%	20,0%	43,5%	21,5%	
	% of Total	3,4%	8,8%	4,4%	4,9%	21,5%	
PhD or EdD	Count	3	7	2	1	13	
	% within EDUCATIONAL STAGE	23,1%	53,8%	15,4%	7,7%	100,0%	
	% within DEVELOPMENT REASON	7,5%	7,2%	4,4%	4,3%	6,3%	
	% of Total	1,5%	3,4%	1,0%	0,5%	6,3%	
Total	Count	40	97	45	23	205	
	% within EDUCATIONAL STAGE	19,5%	47,3%	22,0%	11,2%	100,0%	
	% within DEVELOPMENT REASON	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	19,5%	47,3%	22,0%	11,2%	100,0%	

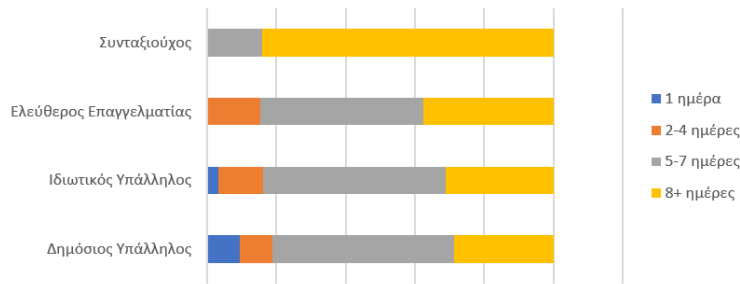
Πίνακας 15 - Σχέση βαθμίδα εκπαίδευσης - κριτηρίων επιλογής Καλύμνου

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

- Διάρκεια Διαμονής

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα της συσχέτισης διάρκειας διαμονής και επαγγελματικής κατάστασης, εντοπίζουμε πως η πλειοψηφία των δημόσιων υπαλλήλων, των ιδιωτικών υπαλλήλων και των ελεύθερων επαγγελματιών διαμένει στο νησί 5-7 ημέρες και ακολούθως 8+ ημέρες. Από την άλλη πλευρά οι 8 στους 10 συνταξιούχους παραμένουν στο νησί 8+ ημέρες.

Διάρκεια διαμονής - Επαγγελματική Κατάσταση

Διάγραμμα 35 - Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - διάρκεια διαμονής

% WITHIN PROFESSIONAL SITUATION

PROFESSIONAL SITUATION		DAYS OF STAY				Total
		1	2-4	5-7	8+	
PROFESSIONAL SITUATION	Civil Servant	9,5%	9,5%	52,4%	28,6%	100,0%
	Private Sector Employee	3,2%	12,9%	52,7%	31,2%	100,0%
	Self-Employed		15,3%	47,2%	37,5%	100,0%
	Retired			15,8%	84,2%	100,0%
Total		2,4%	12,2%	47,3%	38,0%	100,0%

Πίνακας 16 - Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - διάρκεια διαμονής

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Βάσει των αποτελεσμάτων, αντιλαμβανόμαστε πως τόσο οι δημόσιοι υπάλληλοι όσο και οι ελεύθεροι επαγγελματίες έχουν ως δύο βασικά κριτήρια για την επιλογή της Καλύμνου την ασφάλεια και τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού. Οι ιδιωτικοί υπάλληλοι έχουν βασικότερο κριτήριο τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και το φυσικό τοπίο ενώ οι συνταξιούχοι το φυσικό περιβάλλον και την ασφάλεια.

	Κόστος	Ασφάλεια	Ποιότητα	Κατάλληλε	Πολιτιστικ	Φυσικό πε	Τοπικά ήθ	Δραστηριό
Δημόσιος	38,10%	61,90%	23,80%	23,80%	38,10%	42,90%	42,90%	47,60%
Ιδιωτικός	53,80%	58,10%	8,60%	18,30%	21,50%	63,40%	41,90%	75,30%
Ελεύθεροι	56,90%	62,50%	18,10%	33,30%	30,60%	61,10%	52,80%	79,20%
Συνταξιού	15,80%	73,70%	10,50%	26,30%	10,50%	78,90%	31,60%	31,60%

Πίνακας 17 - Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - κριτηρίων επιλογής Καλύμνου

- ΕΕΜΤ Καλύμνου

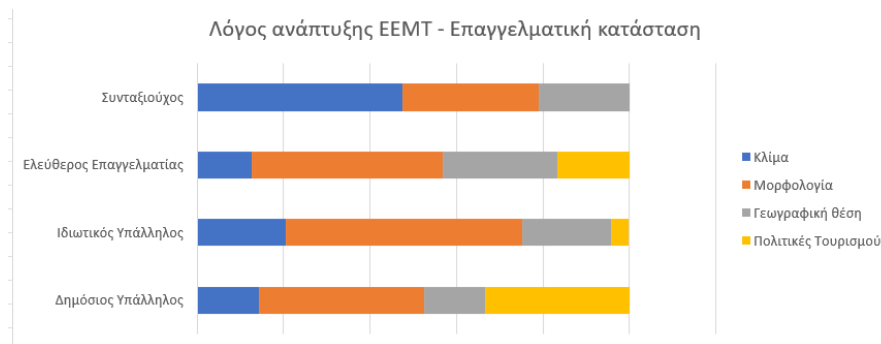
Παρατηρώντας τη σχέση επαγγελματικής κατάστασης και ΕΕΜΤ Καλύμνου, εντοπίζουμε ότι όλες οι «ομάδες» έχουν τον αναρριχητικό τουρισμό ως την πιο γνωστή δραστηριότητα στο νησί, ακολούθως τον καταδυτικό τουρισμό και τον πεζοπορικό τουρισμό, αντίστοιχα.

	Ιαματικός	Καταδυτικ	Γιώτινγκ	Αθλητικός	Πεζοπορικ	Αναρριχτη	Θρησκευτ	Πολιτιστικ
Δημόσιος	0,0%	66,7%	14,3%	23,8%	52,4%	85,7%	42,9%	33,3%
Ιδιωτικός	2,2%	72,0%	24,7%	20,4%	68,8%	96,8%	41,9%	15,1%
Ελεύθερο	5,6%	80,6%	30,6%	34,7%	73,6%	94,4%	38,9%	22,2%
Συνταξιού	10,5%	73,7%	21,1%	5,3%	68,4%	73,7%	52,6%	31,6%

Πίνακας 18 - Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - ΕΕΜΤ Καλύμνου

- Κυριότερος λόγος ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

Η μορφολογία του εδάφους, θεωρείται ο σημαντικότερος λόγος για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ στο νησί, σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες, με εξαίρεση τους συνταξιούχους που θεωρούν το κλίμα ως τον κυριότερο λόγο για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ.

Διάγραμμα 36: Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - κυριότερου λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

PROFESSIONAL SITUATION		DEVELOPMENT REASON				Total
		Climate	Morphology	Geography	Politics	
	Civil Servant	14,3%	38,1%	14,3%	33,3%	100,0%
	Private Sector Employee	20,4%	54,8%	20,4%	4,3%	100,0%
	Self-Employed	12,5%	44,4%	26,4%	16,7%	100,0%
	Retired	47,4%	31,6%	21,1%		100,0%
Total		19,5%	47,3%	22,0%	11,2%	100,0%

Πίνακας 19 - Σχέση επαγγελματικής κατάστασης - κυριότερου λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ Καλύμνου

ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

- ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί

Βλέποντας τη σχέση χώρας καταγωγής και ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί, παρατηρούμε τα πιο κάτω αποτελέσματα. Αρχικά, λαμβάνοντας υπόψιν τις 7 χώρες με τους περισσότερους επισκέπτες στο νησί, αντιλαμβανόμαστε πως οι τουρίστες από Αυστραλία, από Ελλάδα, από Ιταλία και Πολωνία έχουν γνώση κυρίως για την ύπαρξη του αναρριχητικού τουρισμού και του καταδυτικού τουρισμού στο νησί. Όσον αφορά τους επισκέπτες από τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, παρατηρούμε πως οι δύο πιο γνώριμες σε αυτούς δραστηριότητες ΕΕΜΤ της Καλύμνου είναι ο αναρριχητικός τουρισμός και ο πεζοπορικός τουρισμός, ενώ για τους επισκέπτες που έρχονται από την Κύπρο

είναι ο αναρριχητικός και ο θρησκευτικός τουρισμός. Τέλος, όσον αφορά τις υπόλοιπες χώρες παρατηρείται ξεκάθαρα πως οι επισκέπτες έχουν γνώση για τον αναρριχητικό και τον καταδυτικό τουρισμό που δραστηριοποιούνται στην Κάλυμνο.

	Ιαματικός	Καταδυτικ	Γιώτινγκ	Αθλητικός	Πεζοπορικ	Αναρριχητ	Θρησκευτι	Πολιτιστικός
Αυστραλία	0,0%	83,3%	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%	33,3%	50,0%
Κύπρος	6,7%	60,0%	20,0%	26,7%	66,7%	93,3%	86,7%	13,3%
Φινλανδία	0,0%	75,0%	0,0%	50,0%	75,0%	75,0%	0,0%	0,0%
Ουκρανία	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	100,0%	100,0%	50,0%	0,0%
Ελλάδα	2,4%	72,9%	23,5%	17,6%	67,1%	90,6%	42,4%	21,2%
Γαλλία	0,0%	76,7%	13,3%	23,3%	80,0%	96,7%	36,7%	16,7%
Η.Βασίλεια	23,1%	61,5%	38,5%	23,1%	69,2%	76,9%	30,8%	38,5%
Ιταλία	0,0%	93,3%	40,0%	33,3%	60,0%	100,0%	20,0%	20,0%
Πολωνία	0,0%	66,7%	0,0%	50,0%	66,7%	100,0%	50,0%	0,0%
ΗΠΑ	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Ολλανδία	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	50,0%	0,0%
Γερμανία	0,0%	75,0%	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%	50,0%	25,0%
Βέλγιο	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Σερβία	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%
Νορβηγία	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	50,0%
Ρωσία	0,0%	66,7%	66,7%	33,3%	66,7%	100,0%	100,0%	0,0%
Μαρόκο	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Ισπανία	0,0%	100,0%	50,0%	75,0%	100,0%	100,0%	25,0%	25,0%
Δανία	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Ρουμανία	50,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Αυστρία	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%
Σουηδία	0,0%	100,0%	75,0%	25,0%	100,0%	100,0%	25,0%	25,0%
Τσεχία	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%

Πίνακας 20 - Σχέση EEMT Καλύμνου - χώρας καταγωγής

ΕΙΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

- Κριτήριο επιλογής Καλύμνου

Η μορφή ταξιδιώτη φαίνεται να διαφοροποιεί τον λόγο επιλογής της Καλύμνου σε πολλές των περιπτώσεων. Αρχικά, οι οικογένειες επιλέγουν την Κάλυμνο με βασικό κριτήριο την ασφάλεια, το φυσικό περιβάλλον και το κόστος. Όσον αφορά τα ζευγάρια και τα γκρουπ ταξιδιωτών, βασικά τους κριτήρια είναι οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και το φυσικό περιβάλλον του νησιού. Οι αφιχθέντες για επαγγελματικούς σκοπούς επιλέγουν το νησί για κάποια δραστηριότητα εναλλακτικού τουρισμού, ενώ οι συνταξιούχοι λόγω ασφάλειας και φυσικού περιβάλλοντος. Τέλος, οι αθλητές καταφθάνουν στο νησί για τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και τις κατάλληλες υποδομές που διαθέτει το νησί (εννοώντας πιθανότατα υποδομές που σχετίζονται με τον εναλλακτικό τουρισμό).

	Κόστος	Ασφάλεια	Ποιότητα	Κατάλληλ	Πολιτιστικ	Φυσικό πε	Τοπικά ήθι	Δραστηριότ
Οικογένει	63,10%	75,40%	20,00%	24,60%	36,90%	67,70%	53,80%	53,80%
Ζευγάρι	44,90%	53,10%	20,40%	30,60%	30,60%	57,10%	49,00%	73,50%
Γκρουπ Τα	55,00%	58,30%	5,00%	11,70%	18,30%	61,70%	41,70%	85,00%
Επαγγελμα	0,00%	0,00%	0,00%	20,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Συνταξιού	7,10%	85,70%	7,10%	28,60%	7,10%	85,70%	42,90%	28,60%
Αθλητής	41,70%	33,30%	8,30%	66,70%	8,30%	50,00%	16,70%	100,00%

Πίνακας 21 - Σχέση είδους τουρίστα - κριτήριο επιλογής Καλύμνου

ΣΚΟΠΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, αντιλαμβανόμαστε ότι όσοι επισκέπτονται το νησί για επαγγελματικούς και εκπαιδευτικούς λόγους έχουν ως βασικό κριτήριο επιλογής τις δραστηριότητες ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί. Από την άλλη, όσοι επισκέπτονται το νησί για διακοπές - αναψυχή, βασικότερο κριτήριο τους έχουν την ασφάλεια, ενώ όσοι επισκέπτονται συγγενείς ή φίλους στην Κάλυμνο έχουν βασικό κριτήριο το φυσικό περιβάλλον.

	Κόστος	Ασφάλεια	Ποιότητα	Κατάλληλ	Πολιτιστικ	Φυσικό πε	Τοπικά ήθ	Δραστηριό
Επαγγελεμ	14,30%	0,00%	0,00%	42,90%	14,30%	0,00%	0,00%	100,00%
Εκπαιδευτ	21,40%	21,40%	7,10%	50,00%	14,30%	28,60%	21,40%	85,70%
Διακοπές-	53,10%	69,10%	16,00%	22,20%	27,20%	65,40%	45,10%	68,50%
Επίσκεψη	54,50%	50,00%	4,50%	22,70%	22,70%	77,30%	72,70%	59,10%

Πίνακας 22 - Σχέση σκοπού επίσκεψης - κριτηρίου επιλογής Καλύμνου

ΦΟΡΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ

- Διάρκεια επίσκεψης

Οι «σταθεροί» επισκέπτες του νησιού παρουσιάζουν ξεκάθαρα επιλογή πολλών ημερών για τις διακοπές τους στο νησί καθώς όσοι έχουν αφιχθεί στο νησί περισσότερες από 7 φορές μένουν για περισσότερες από 8 ημέρες. Το ίδιο ισχύει και για την πλειοψηφία των ατόμων που επισκέφθηκαν την Κάλυμνο 4 με 6 φορές. Από την άλλη, όσοι επισκέφθηκαν το νησί μία φορά ή 2 με 3 φορές έχουν προτίμηση διαμονής 5 έως 7 ημέρες στον προορισμό τους.

TIMES OF VISIT * DAYS OF STAY Crosstabulation

		DAYS OF STAY				Total	
		1	2-4	5-7	8+		
TIMES OF VISIT	1	Count	2	13	33	15	63
		% within TIMES OF VISIT	3,2%	20,6%	52,4%	23,8%	100,0%
		% within DAYS OF STAY	40,0%	52,0%	34,0%	19,2%	30,7%
		% of Total	1,0%	6,3%	16,1%	7,3%	30,7%
	2-3	Count	1	8	54	27	90
		% within TIMES OF VISIT	1,1%	8,9%	60,0%	30,0%	100,0%
		% within DAYS OF STAY	20,0%	32,0%	55,7%	34,6%	43,9%
		% of Total	0,5%	3,9%	26,3%	13,2%	43,9%
	4-6	Count	1	4	9	16	30
		% within TIMES OF VISIT	3,3%	13,3%	30,0%	53,3%	100,0%
		% within DAYS OF STAY	20,0%	16,0%	9,3%	20,5%	14,6%
		% of Total	0,5%	2,0%	4,4%	7,8%	14,6%
7+	Count	1	0	1	20	22	
	% within TIMES OF VISIT	4,5%	0,0%	4,5%	90,9%	100,0%	
	% within DAYS OF STAY	20,0%	0,0%	1,0%	25,6%	10,7%	
	% of Total	0,5%	0,0%	0,5%	9,8%	10,7%	
Total	Count	5	25	97	78	205	
	% within TIMES OF VISIT	2,4%	12,2%	47,3%	38,0%	100,0%	
	% within DAYS OF STAY	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	2,4%	12,2%	47,3%	38,0%	100,0%	

Πίνακας 23 - Σχέση φορών επίσκεψης - διάρκειας επίσκεψης

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Όσοι επισκέπτονται το νησί για πρώτη φορά ή 2 με 3 φορές ή 4 με 6 φορές έχουν ως βασικό κριτήριο επιλογής τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού. Από την άλλη, το φυσικό τοπίο είναι το κυριότερο κριτήριο που επιλέγουν οι «μόνιμοι» επισκέπτες (7+ φορές) του νησιού.

	Κόστος	Ασφάλεια	Ποιότητα	Κατάλληλε	Πολιτιστικ	Φυσικό πε	Τοπικά ήθ	Δραστηριότ
1 φορά	61,90%	58,70%	9,50%	12,70%	27,00%	54,00%	46,00%	66,70%
2-3 φορές	50,00%	63,30%	13,30%	27,80%	25,60%	62,20%	43,30%	76,70%
4-6 φορές	46,70%	60,00%	26,70%	46,70%	33,30%	66,70%	36,70%	76,70%
7+ φορές	18,20%	63,60%	9,10%	18,20%	9,10%	77,30%	59,10%	40,90%

Πίνακας 24 - Σχέση φορών επίσκεψης - κριτηρίων επιλογής Καλύμνου

- Είδος καταλύματος

Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια φαίνεται πως είναι η κύρια επιλογή όσων έχουν ταξιδέψει έως 6 φορές στο νησί, ενώ οι πιο σταθεροί επισκέπτες κατά πλειοψηφία έχουν το δικό τους σπίτι στην Κάλυμνο.

TIMES OF VISIT * ACCOMMODATION Crosstabulation

		ACCOMMODATION						
		Hotel	Rooms	Villa	Camping	Home	Total	
TIMES OF VISIT	1	Count	11	28	16	8	0	63
		% within TIMES OF VISIT	17,5%	44,4%	25,4%	12,7%	0,0%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	24,4%	36,4%	33,3%	44,4%	0,0%	30,7%
		% of Total	5,4%	13,7%	7,8%	3,9%	0,0%	30,7%
	2-3	Count	21	38	18	8	5	90
		% within TIMES OF VISIT	23,3%	42,2%	20,0%	8,9%	5,6%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	46,7%	49,4%	37,5%	44,4%	29,4%	43,9%
		% of Total	10,2%	18,5%	8,8%	3,9%	2,4%	43,9%
	4-6	Count	8	9	8	2	3	30
		% within TIMES OF VISIT	26,7%	30,0%	26,7%	6,7%	10,0%	100,0%
		% within ACCOMMODATION	17,8%	11,7%	16,7%	11,1%	17,6%	14,6%
		% of Total	3,9%	4,4%	3,9%	1,0%	1,5%	14,6%
7+	Count	5	2	6	0	9	22	
	% within TIMES OF VISIT	22,7%	9,1%	27,3%	0,0%	40,9%	100,0%	
	% within ACCOMMODATION	11,1%	2,6%	12,5%	0,0%	52,9%	10,7%	
	% of Total	2,4%	1,0%	2,9%	0,0%	4,4%	10,7%	
Total	Count	45	77	48	18	17	205	
	% within TIMES OF VISIT	22,0%	37,6%	23,4%	8,8%	8,3%	100,0%	
	% within ACCOMMODATION	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	22,0%	37,6%	23,4%	8,8%	8,3%	100,0%	

Πίνακας 25 - Φορές επίσκεψης - είδος καταλύματος

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

- Κριτήρια επιλογής Καλύμνου

Σύμφωνα με τα στοιχεία ο κυριότερος λόγος που ένας επισκέπτης επιλέγει την Κάλυμνο για τη διαμονή του 1 ημέρα είναι το φυσικό τοπίο, το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τα άτομα που διαμένουν στο νησί για 8 μέρες και πάνω. Από την άλλη, οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού είναι η πρώτη επιλογή όσων επισκέπτονται το νησί για 2 έως 7 ημέρες.

	Κόστος	Ασφάλεια	Ποιότητα	Κατάλληλι	Πολιτιστικ	Φυσικό π	Τοπικά ήε	Δραστηριό
1 ημέρα	40,0%	40,0%	20,0%	0,0%	20,0%	60,0%	20,0%	20,0%
2-4 ημέρε	44,0%	36,0%	0,0%	12,0%	12,0%	28,0%	32,0%	72,0%
5-7 ημέρε	58,8%	63,9%	13,4%	22,7%	23,7%	57,7%	44,3%	73,2%
8+ ημέρες	41,0%	67,9%	17,9%	33,3%	32,1%	78,2%	51,3%	67,9%

Πίνακας 26 - Σχέση διάρκειας διαμονής - κριτηρίων επιλογής Καλύμνου

- Είδος καταλύματος

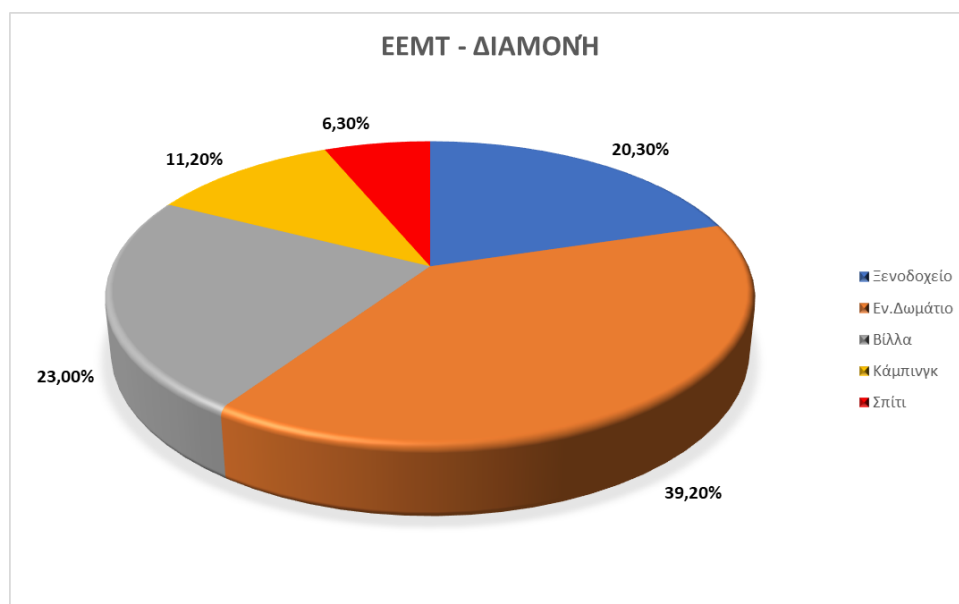
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, είναι χαρακτηριστικό το γεγονός πως όσοι επιλέγουν να μείνουν στο νησί για μια διανυκτέρευση επιλέγουν κυρίως ενοικιαζόμενο δωμάτιο ή βίλλα. Από την άλλη, όσοι επιλέγουν να παραμείνουν στο νησί για 2 έως και 7 ημέρες έχουν ως βασική επιλογή κάποιο ενοικιαζόμενο δωμάτιο ενώ, τέλος, όσοι μένουν στο νησί για περισσότερο από μια εβδομάδα επιλέγουν πλειοψηφικά τη βίλλα.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τις απαντήσεις όσων έχουν επιλέξει την Κάλυμνο για τις EEMT εξάγουμε τα ακόλουθα συμπεράσματα για τη σχέση με ορισμένες μεταβλητές.

- Είδος διαμονής

Από όσους επιλέγουν την Κάλυμνο με κριτήριο τις EEMT, προτιμούν να διαμένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια το 39,2%, σε βίλλα το 23%, σε ξενοδοχεία το 20,3%, σε κάμπινγκ το 11,2% και σε δικό τους σπίτι το 6,3%.

Διάγραμμα 37 - Σχέση εναλλακτικών μορφών τουρισμού - είδους διαμονής

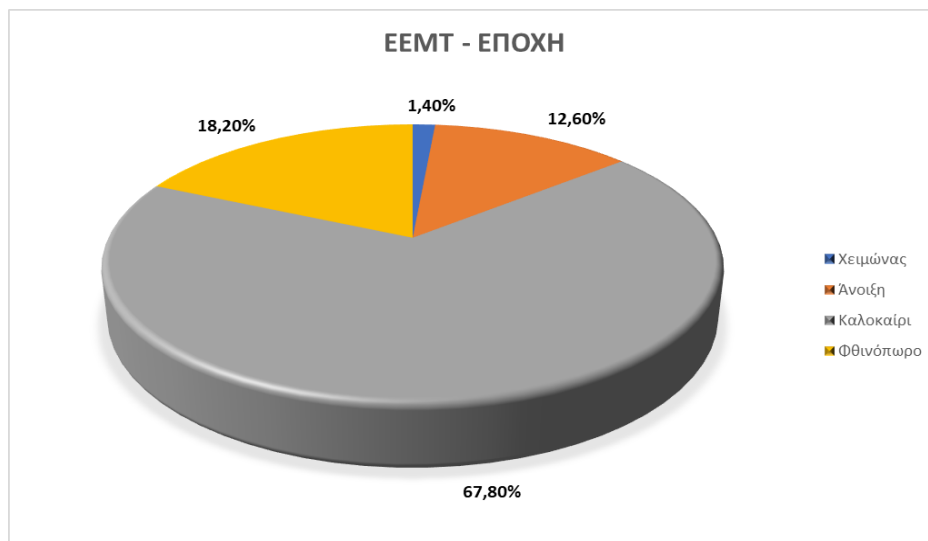
ALTERNATIVES		ACCOMMODATION					Total
		Hotel	Rooms	Villa	Camping	Home	
	NOT SELECTED	25,8%	33,9%	24,2%	3,2%	12,9%	100,0%
	SELECTED	20,3%	39,2%	23,1%	11,2%	6,3%	100,0%
Total		22,0%	37,6%	23,4%	8,8%	8,3%	100,0%

Πίνακας 27 - Σχέση εναλλακτικών μορφών τουρισμού - είδους διαμονής

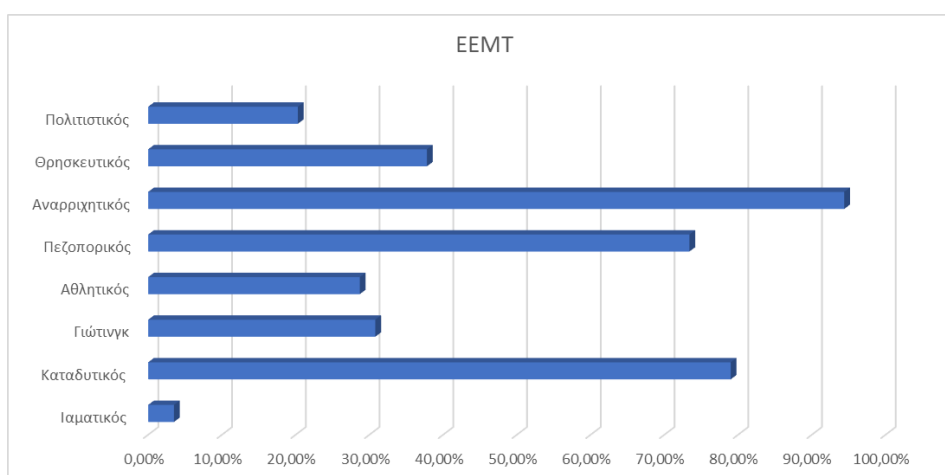
- Εποχή επίσκεψης

Το 67,8% των επισκεπτών με σκοπό κάποια ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο, καταφθάνει στο νησί το καλοκαίρι, ακολούθως το φθινόπωρο το 18,2%, την άνοιξη το 12,6% και μόλις το 1,4% τον χειμώνα.

Διάγραμμα 38 - Σχέση ΕΕΜΤ - εποχή επίσκεψης

Το 94,4% όσων έχουν επιλέξει ως λόγο επίσκεψης την Κάλυμνο γνωρίζουν για την ύπαρξη του Αναρριχητικού Τουρισμού στο νησί, ακολούθως το 79% γνωρίζει για τον καταδυτικό τουρισμό και το 73,4% για τον πεζοπορικό τουρισμό. Στη συνέχεια βρίσκονται ο θρησκευτικός τουρισμός με 37,8%, ο τουρισμός γιώτινγκ με 30,8%, ο αθλητικός τουρισμός με 28,7%, ο πολιτιστικός τουρισμός με 20,4% και τέλος μόλις με 3,5% ο ιαματικός τουρισμός.

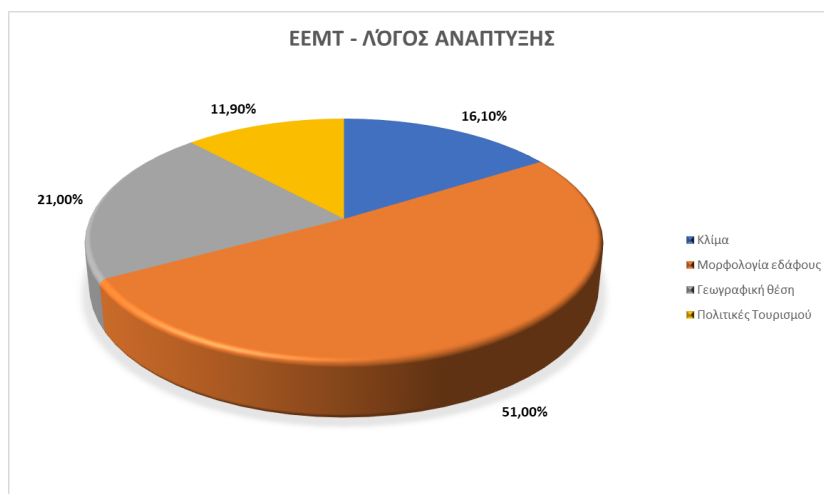

- Κυριότερος λόγος ανάπτυξης ΕΕΜΤ

Διάγραμμα 39 - Σχέση επισκεπτών ΕΕΜΤ - ΕΕΜΤ Καλύμνου

Ένας στους δύο επισκέπτες στο νησί (51%) που φτάνουν με σκοπό την πραγματοποίηση κάποιας εναλλακτικής δραστηριότητας αναφέρουν πως

κυριότερος λόγος ανάπτυξης των ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο είναι η μορφολογία του εδάφους. Ακολουθεί με 21% η γεωγραφική θέση, με 16,1% το κλίμα και με 11,9% οι πολιτικές σε θέματα που αφορούν τον τουρισμό.

Διάγραμμα 40 - Σχέση ΕΕΜΤ - Κυριότερος λόγος ανάπτυξης ΕΕΜΤ

ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΕΜΤ

- ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

Παρατηρώντας κάποιος τη σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, συνάγει ότι όσοι γνωρίζουν για την ύπαρξη όλων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με εξαίρεση τον ιαματικό τουρισμό, θεωρούν τη μορφολογία του εδάφους ως βασικό λόγο ανάπτυξης των μορφών αυτών στο νησί. Όσον αφορά τον ιαματικό τουρισμό, βασικός λόγος είναι το κλίμα. Τρίτη επιλογή για όλες τις ΕΕΜΤ είναι η γεωγραφική θέση, ενώ τιμές που προσεγγίζουν περίπου το 1/10 θεωρούν τις πολιτικές τουρισμού ως βασικό λόγο για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ στο νησί της Καλύμνου.

	Κλίμα	Μορφολογία εδάφους	Γεωγραφική θέση	Πολιτικές Τουρισμού
Ιαματικός	37,50%	25,00%	25,00%	12,50%
Καταδυτικ	17,60%	47,80%	22,20%	12,40%
Γιώτινγκ	19,20%	44,20%	21,20%	15,40%
Αθλητικός	16,00%	40,00%	20,00%	24,00%
Πεζοπορικ	17,70%	46,80%	24,20%	11,30%
Αναρριχτη	18,90%	48,90%	20,60%	11,60%
Θρησκευτ	18,60%	47,70%	25,60%	8,10%
Πολιτιστικ	23,30%	44,20%	20,90%	11,60%

Πίνακας 28 - Σχέση κυριότερου λόγου ανάπτυξης ΕΕΜΤ - ΕΕΜΤ Καλύμνου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

8.1. Συμπεράσματα Θεωρητικού Μέρους

Ο τουρισμός ως μία πολύπλευρη δραστηριότητα διαφέρει στον τρόπο προσέγγισης ανά περιοχή και φυσικά στους επισκέπτες που θέλει να προσεγγίσει. Η ραγδαία ανάπτυξη του κλάδου αυτού και η λανθασμένη διαχείριση τις τελευταίες δεκαετίες δημιούργησαν την ανάγκη επαναπροσαρμογής του τουριστικού μοντέλου, ώστε να συνυπάρχει το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον για σκοπούς βιωσιμότητας. Για τον λόγο αυτό, ο παγκόσμιος τουρισμός από μαζικός μετατρέπεται σιγά σιγά σε ειδικός και εναλλακτικός.

Ένας προορισμός θεωρείται βιώσιμος μόνο όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ τοπικών και διεθνών φορέων που θα δημιουργήσουν τη σωστή διαχείριση για αντιμετώπιση όλων των δυσκολιών και τη σωστή ανάπτυξη των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού.

Σημαντικές περιοχές ανά τον πλανήτη μεταξύ των οποίων η Γαλλία, ο Καναδάς, η Ελβετία, το Περού, η Ιταλία και η Πορτογαλία λόγω της ανάγκης για προστασία του περιβάλλοντος τους, συνέταξαν προγράμματα και σχεδιασμούς, ώστε να πετύχουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού. Το ίδιο, ισχύει και για την Ελλάδα, καθώς πολλές τουριστικές περιοχές με ιδιαιτερότητες ακολουθούν την τάση αυτή.

Μεταξύ των προορισμών που δίνουν προτεραιότητα στις ΕΕΜΤ και απομακρύνονται από τον μαζικό τουρισμό είναι και το νησί της Κάλυμνου. Το νησί λόγω του φυσικού πλούτου, της ενασχόλησης των κατοίκων με δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, του κλίματος, της μορφολογίας του εδάφους, της γεωγραφικής θέσης και των πολιτικών τουριστικής ανάπτυξης φαίνεται να μετατρέπεται σε ιδανικό προορισμό για τους λάτρεις των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η Κάλυμνος είναι κατάλληλος προορισμός για ολόχρονες δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, καθώς η μέση ετήσια θερμοκρασία ανέρχεται στους 22 βαθμούς Κελσίου με ζεστά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες.

Παρά το γεγονός πως η Κάλυμνος δέχεται κατά μέσο όρο ετησίως, περίπου 200 χιλιάδες τουρίστες (αεροπορικώς και ακτοπλοϊκώς), είναι αισθητή η μείωση των αεροπορικών αφίξεων, που οφείλεται κυρίως στη μειωμένη εναέρια σύνδεση με χώρες του εξωτερικού. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί πως με βάση τα στοιχεία που έχουμε διαθέσιμα για το 2020, εξαιτίας και της πανδημίας, όπως και σε ολόκληρο τον πλανήτη, έτσι και στην Κάλυμνο οι αριθμοί των αφιχθέντων παρουσιάζουν αισθητή πτώση για τη συγκεκριμένη χρονιά.

Αναφερόμενοι σε ΕΕΜΤ και Κάλυμνο, η βασικότερη και πιο ανεπτυγμένη μορφή τουρισμού που την καθιστούν και έναν από τους βασικότερους προορισμούς παγκόσμια είναι ο αναρριχητικός τουρισμός. Η τουριστική κίνηση στο νησί και συνάμα η τοπική οικονομία, στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στην

άφιξη των ενδιαφερόμενων της αναρρίχησης. Το νησί βρίσκεται και σε καλό βαθμό ανάπτυξης στον κλάδο του καταδυτικού τουρισμού, καθώς ο υποθαλάσσιος πλούτος της περιοχής και η μακρά ιστορία των σφουγγαριών, το καθιστούν ιδανικό προορισμό. Οι δεκάδες πεζοπορικές διαδρομές σε όλα τα πλάτη και μήκη του νησιού το καθιστούν ως έναν αξιόλογο προορισμό και για τους ενδιαφερόμενους της πεζοπορίας. Πέρα από όλα αυτά, το νησί έχει τη δυνατότητα για όσους ενδιαφέρονται να ασχοληθούν σε μικρότερο βαθμό και με δραστηριότητες που σχετίζονται με τον αθλητικό τουρισμό, τον πολιτιστικό τουρισμό, τον θρησκευτικό τουρισμό, τον τουρισμό γιώτινγκ και ιαματικό τουρισμό.

Οι προσπάθειες της Καλύμνου για προβολή των ΕΕΜΤ φαίνεται να έχουν θετική τροπή, καθώς τα τελευταία χρόνια, συμμετέχει όλο και περισσότερο σε τουριστικές εκθέσεις εντός και εκτός συνόρων με κύριο στόχο την ανάδειξη και την προώθηση των ΕΕΜΤ. Παράλληλα, η προβολή μεγάλου όγκου λειτουργιών των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού του νησιού, εντοπίζονται και μέσω χαρτογραφικής εφαρμογής εντός διαδικτύου, που βοηθάει σε μεγάλο βαθμό τον εντοπισμό τους από τον κάθε επισκέπτη και ενδιαφερόμενο του νησιού, γενικότερα.

Το σημαντικότερο κομμάτι για τη βιωσιμότητα ενός προορισμού είναι η σωστή διαχείριση που επέρχεται μόνο με πολιτικές και προγράμματα ανάπτυξης μακροχρόνιας διάρκειας. Η Κάλυμνος και οι ΕΕΜΤ της περιλαμβάνονται μέσα σε αρκετά προγράμματα τόσο τοπικά όσο και περιφερειακά και εθνικά, που βοηθάνε στη διαχείριση και σωστή ανάπτυξη αρκετών από τις υπάρχουσες εναλλακτικές μορφές που δραστηριοποιούνται στο νησί.

8.2. Συμπεράσματα Εμπειρικού Μέρους

Η εμπειρική μελέτη της τρέχουσας εργασίας εξετάστηκε με τη μορφή ποσοτικής έρευνας απλής τυχαίας δειγματοληψίας μέσω ερωτηματολογίων και απευθυνόταν αποκλειστικά σε επισκέπτες όλων των δημογραφικών κατηγοριών που έχουν αφιχθεί στο νησί.

Ολοκληρώνοντας την πρωτογενή έρευνα για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Τουρισμού της Καλύμνου γίνεται σαφές πως το νησί θεωρείται ένας πολύ καλός προορισμός «επιλεκτικού» τουρισμού, και σε καμιά περίπτωση δεν σχετίζεται με τον μαζικό. Αυτό αποδεικνύεται κι από το γεγονός πως η επιλογή της Καλύμνου για τουριστικό προορισμό της πλειοψηφίας των επισκεπτών σχετίζεται με δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και φυσικά την ασφάλεια και το φυσικό περιβάλλον που στην περίπτωση ενός μαζικού προορισμού δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία του.

Είναι εμφανές πως, ενώ επισκέπτες από όλο τον πλανήτη λόγω της μοναδικότητας των ΕΕΜΤ που προσφέρει το νησί καταφθάνουν, σε πολλές περιπτώσεις αυτό φαίνεται να πραγματοποιείται δύσκολα. Αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα και στην απάντηση των επισκεπτών για τον τρόπο αφίξεως, αφού λιγότεροι από 2 στους 10 επισκέπτες φτάνουν στο νησί αποκλειστικά και μόνο με αεροπλάνο, ενώ οι υπόλοιποι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν και θαλάσσιο μέσο.

Το νησί της Καλύμνου σύμφωνα πάντα με τις απόψεις των επισκεπτών φαίνεται πως συνδυάζει φυσική ομορφιά και οικονομικές διακοπές, αφού τα καθημερινά έξοδα ενός ατόμου φαίνεται να είναι ελάχιστα.

Παρά το γεγονός πως το νησί της Καλύμνου λόγω του ήπιου κλίματός του και των ΕΕΜΤ που διαθέτει έχει τη δυνατότητα να δέχεται επισκέπτες σε μεγάλο βαθμό ολόχρονα, συμπεραίνουμε ότι ακολουθείται η μονόπλευρη τάση των ελληνικών νησιών, δηλαδή της επίσκεψης κατά τους θερινούς μήνες, καθώς 7 στους 10 έρχονται το καλοκαίρι.

Η ανάπτυξη του διαδικτύου φαίνεται πως έχει επιδράσει θετικά στην τουριστική ανάπτυξη της Καλύμνου, καθώς οι τουρίστες από όλα τα πλάτη και μήκη του κόσμου εντοπίζουν το νησί μέσα από ερευνα στο διαδίκτυο για την τελική επιλογή του προορισμού αυτού. Παράλληλα, είναι ξεκάθαρο πως το νησί αφήνει πολύ καλές εντυπώσεις στους επισκέπτες, καθώς 1/4 επιλέγει το νησί αφού του το πρότειναν οικεία άτομα του.

Είναι ξεκάθαρο και στην άποψη του κόσμου πως δικαιωματικά το νησί αποκαλείται «Μέκκα της Αναρρίχησης», καθώς με διαφορά είναι η πιο διάσημη δραστηριότητα ΕΕΜΤ που εντοπίζεται στο νησί. Σε καλό βαθμό ανάπτυξης φαίνεται να βρίσκονται ο καταδυτικός τουρισμός και ο πεζοπορικός τουρισμός. Παράλληλα, δραστηριότητες που συνήθως εντοπίζονται σε άλλους «ανταγωνιστικούς» νησιώτικους προορισμούς φαίνεται να υστερούν σε μεγάλο βαθμό στην Καλύμνο ή να μην υπάρχουν καν. Για τον λόγο αυτό, η ανάπτυξη των συγκεκριμένων μορφών θα πρέπει να γίνει με σωστή διαχείριση.

Τα φυσικά γνωρίσματα του νησιού φαίνεται να παίζουν τον κύριο λόγο για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στην Κάλυμνο. Αυτό αποτυπώνεται και στο γεγονός πως οι μισοί επισκέπτες θεωρούν πως η μορφολογία του εδάφους συμβάλλει κυρίως στην ανάπτυξη των ΕΕΜΤ. Από την άλλη, θα πρέπει να ανησυχεί τους τοπικούς φορείς το γεγονός πως μόλις 1/10 τουρίστες πιστεύει πως οι πολιτικές τουρισμού είναι αυτές που βοήθησαν στην εδραίωση των εναλλακτικών μορφών στην Κάλυμνο.

Είτε κάποιες δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού είναι ανεπτυγμένες, είτε άλλες δεν είναι και τόσο, είτε δεν υπάρχουν καθόλου, είτε υπάρχουν δυσκολίες στον τρόπο άφιξης στο νησί, ο επισκέπτης φαίνεται να αποτυπώνει μια αξέχαστη και μοναδική εμπειρία στο νησί της Καλύμνου, καθώς σε κλίμακα από το 1 έως και το 10, φαίνεται να μένει ικανοποιημένος σε ένα επίπεδο λίγο πιο πάνω από το 9. Παράλληλα, η ικανοποίησή του για τις υπάρχουσες ΕΕΜΤ φαίνεται να είναι σίγουρη, καθώς με βεβαιότητα η πλειοψηφία των επισκεπτών θα πρότεινε το νησί και σε άλλα άτομα για τη συμμετοχή σε δραστηριότητες σχετικές με τις ΕΕΜΤ.

Σχεδόν όλοι οι επισκέπτες του νησιού θεωρούν πως η διαχείριση των ΕΕΜΤ πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να διατηρούνται ετησίως, καθώς κάτι τέτοιο θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού και της οικονομίας του νησιού.

Η αποτύπωση των ομάδων του πληθυσμού με κάποια μεταβλητή, εντοπίζει το γεγονός πως σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν διαφορές στον λόγο και τα βασικά κριτήρια επιλογής του προορισμού της Καλύμνου για επίσκεψη. Βέβαια, σε πολλές περιπτώσεις και κυρίως στις ΕΕΜΤ που δραστηριοποιούνται στο νησί φαίνεται να υπάρχει σύγκλιση στις απόψεις περί ανάπτυξης των συγκεκριμένων μορφών σε αντίθεση με άλλες μεταβλητές όπως είναι το είδος καταλύματος και οι φορές επίσκεψης στο νησί.

Τέλος, από όλη τη μελέτη φαίνεται να έχουν παρουσιαστεί ξεκάθαρα και οι τρεις άξονες που είχαν στοχευθεί, αφού αποτυπώθηκε τόσο η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στο νησί και των ΕΕΜΤ βάσει των απόψεων των επισκεπτών αλλά εξήχθησαν και τα συμπεράσματα σχετικά με τα γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το νησί στον κλάδο αυτό και η ξεκάθαρη ανάγκη για νέες δράσεις και πολιτική διαχείρισης που πρέπει να ληφθούν, ώστε η Κάλυμνος να αυξήσει τις αφίξεις των επισκεπτών βιώσιμου τουρισμού.

8.3. Προτάσεις πολιτικής

Ολοκληρώνοντας τα συμπεράσματα τόσο από τη δευτερογενή έρευνα αλλά κυρίως από την πρωτογενή έρευνα και την αξιολόγηση των επισκεπτών του νησιού για θέματα που αφορούν κυρίως τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές, οδεύουμε στο σημείο των προτάσεων βάσει της όλης μελέτης.

Αρχικά, το νησί θα πρέπει να εκμεταλλευτεί τον ήπιο καιρό που διαθέτει ολόχρονα, αξιοποιώντας όλες τις εποχές του έτους για τουριστικούς σκοπούς που θα επιφέρουν οικονομικά οφέλη στους ντόπιους, και παράλληλα θα το

κατατάζουν σε ένα από τα ελάχιστα ελληνικά νησιά που προσφέρουν μια τέτοια δυνατότητα.

Οι τοπικοί φορείς της Καλύμνου θα πρέπει να αναλογιστούν την τουριστική δύναμη που έχει για αυτούς η ξένη αγορά, κάνοντας προσπάθειες επικοινωνίας με αεροπορικές εταιρείες, ώστε να αυξηθούν οι απευθείας αεροπορικές πτήσεις του νησιού με αεροδρόμια κυρίως της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Οι εμπλεκόμενοι στον τουριστικό κλάδο, οφείλουν να διαχειριστούν καλύτερα και να αναπτύξουν κλάδους του τουρισμού που υπάρχουν στο νησί, αλλά δεν βρίσκονται σε ικανοποιητικό βαθμό άνθησης, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των επισκεπτών των συγκεκριμένων ΕΕΜΤ. Ο υψηλός ανταγωνισμός που επικρατεί, με παρόμοιο «τουριστικό μοντέλο» σε πολλές περιοχές της Μεσογείου, φαίνεται πως το καθιστούν επιτακτική ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών αυτών. Για να επιτευχθεί αυτό, οι τοπικοί φορείς οφείλουν να παραδειγματιστούν μελετώντας σχέδια και προγράμματα που διαθέτουν άλλοι βιώσιμοι τουριστικοί προορισμοί εναλλακτικών μορφών, υλοποιώντας ανάλογες πρακτικές, έχοντας, βέβαια, κατά νου και την πρωτοτυπία.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των επισκεπτών, αυτοί επιζητούν την υλοποίηση επιπρόσθετων μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού στο νησί. Το νησί, βάσει όλων των χαρακτηριστικών φυσικών και ανθρωπογενών, έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει μέσα από σωστή διαχείριση και σχεδιασμό, τη δημιουργία νέων μορφών βιώσιμου τουρισμού, που θα το καθιστούν ως ένα σημαντικό «ανταγωνιστή» στον τουριστικό χάρτη.

Λόγω της άποψης των τουριστών πως οι πολιτικές τουρισμού δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ΕΕΜΤ, θα πρέπει να κινητοποιηθούν οι τοπικοί φορείς, ώστε να σχεδιάσουν προγράμματα και ενέργειες τόσο με την περιφέρεια όσο και με το κράτος ή με κάποιο ευρωπαϊκό φορέα, ώστε να εξασφαλίσουν χρηματοδοτήσεις που θα στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού της Καλύμνου, στην ανάδειξη της νήσου ως ενός ιδανικού μέρους για δραστηριοποίηση Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών τουρισμού και στην αλλαγή της γνώμης για τους τουρίστες, ότι τελικά δεν είναι μόνο το φυσικό περιβάλλον που επιδρά στην ανάπτυξη των ΕΕΜΤ, αλλά και οι τουριστικές πολιτικές που ασκούνται.

Συμπερασματικά, οι τουριστικοί φορείς του νησιού θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ δύο κατευθύνσεων. Από τη μία να αναλογιστούν εάν θέλουν να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ. αναρρίχηση και καταδύσεις) στην Κάλυμνο, που θα τις διαχειρίζονται σε εξαιρετικό επίπεδο και θα δέχονται αποκλειστικά τουρίστες που ενδιαφέρονται για αυτές τις δραστηριότητες. Από την άλλη, θα πρέπει να επιλέξουν εάν πρέπει να ακολουθήσουν τον δρόμο ανάπτυξης σε ικανοποιητικό βαθμό πολλών ΕΕΜΤ, τακτική που ακολουθούν δηλαδή, πολλοί προορισμοί. Στην πρώτη περίπτωση, το νησί διατηρεί και επενδύει συγκεκριμένα στα υπάρχοντα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του, με το ρίσκο να είναι μικρότερο αφού οι

ανταγωνιστές είναι λιγότεροι (αναρριχητικός και καταδυτικός τουρισμός) αλλά και οι τουρίστες να είναι εξίσου λιγότεροι. Ενώ στη δεύτερη περίπτωση, με πολλές ΕΕΜΤ, υπάρχει το ρίσκο αφού οι ανταγωνιστές θα είναι πολλοί, το νησί δε θα έχει το «brand name» για κάτι που ειδικεύεται, αλλά θα δέχεται πιθανότατα πιο πολλούς τουρίστες. Αυτό είναι το δίλημμα που δημιουργείται από το ποια διαχείριση θα πρέπει να ακολουθήσει το νησί της Καλύμνου όσον αφορά τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.

8.4. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Οι προτάσεις που παρατίθενται για περαιτέρω έρευνα είναι οι ακόλουθες.

Μία μελέτη, στην οποία θα συγκεντρωθεί δείγμα με τον πληθυσμό τόσο των κατοίκων του νησιού όσο και επιχειρηματιών του κλάδου του τουρισμού, ώστε να γίνει η σύγκριση και η συσχέτιση για την άποψη που έχουν οι πιο πάνω για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ σε σχέση με τους επισκέπτες/τουρίστες.

Παράλληλα, είναι χρήσιμη η διερεύνηση των απόψεων των επισκεπτών/τουριστών σχετικά με τις ΕΕΜΤ, όσον αφορά κάποιο άλλο ελληνικό νησί ή προορισμό που εξειδικεύεται σε ίδιες ΕΕΜΤ με την Κάλυμνο, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το επίπεδο ανάπτυξης των προορισμών, συγκριτικά.

Τέλος, θα μπορούσε να μελετηθεί αποκλειστικά η διαχείριση των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών στον Δήμο Καλύμνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Buckley R. (2009) "Ecotourism Principles & Practices", CAB International, Wallingford.

Ghanem J. (2017) "Conceptualizing "the Tourist": A critical review of UNWTO definition", Universitat de Girona, Girona.

Haider U., Richins H. and Turk S. (2019) "Winter Tourism: Trends and Challenges", CAB International, London.

Higham J and Hinch T. (2011) "Sport Tourism Development", Channel View Publications, Bristol.

Hjalager A. And Richards G. (2002) "Tourism and Gastronomy", Routledge, London.

Herms F. (2005) "Alternative Tourism on Gran Canaria", Diplom.de, Germany.

Jayapalan N. (2001) "An Introduction to Tourism", Atlantic Publishers and Distributors, New Delhi.

Jenkins C. and Lickorish L. (2004) «Μια εισαγωγή στον τουρισμό» (μεταφρ. Κιτίδη Κ.), Κριτική, Αθήνα.

Orams M. (1999) "Marine Tourism: Development, impacts and management, Routledge, London.

Przezborska L., Scrimgeour F., and Sznajder M. (2009) "Agritourism", CAB International, London.

Puczko L. and Smith M. (2014) "Health, Tourism and Hospitality: Wellness, spas and medical travel", Routledge, New York.

Richards G., (1996) "Cultural Tourism in Europe", CAB International, Tilburg.

Ανδριώτης, Κ., (2005), «Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός», Σταμούλης, Αθήνα.

Ανδριώτης, Κ., (2008), «Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός», Σταμούλης, Αθήνα

Αυγερινού-Κολώνια, Σ., Ζαχαράτος, Γ., Ιακωβίδου, Ο., Κοκκώσης, Χ., Κούση, Μ., Μπριασούλη, Ε., Σπιλάνης, Γ. και Τσάρτας, Π., (2000), (επιμ. Π. Τσάρτας), «Τουριστική Ανάπτυξη: πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα.

Βαρβαρέσος, Σ., (1998), «Τουρισμός: έννοιες, μεγέθη, δομές, Η ελληνική πραγματικότητα», Προπομπός, Αθήνα.

Βενετσανοπούλου, Μ., (2006), «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Interbooks, Αθήνα.

Κοκκώσης, Χ., (2000), «Τουριστική Ανάπτυξη και Φέρουσα Ικανότητα στα νησιά, στο Αυγερινού», Σ., Ζαχαράτος, Γ., Ιακωβίδου, Ο., Κοκκώσης, Χ., Κούση, Μ., Μπριασούλη, Ε., Σπιλάνης, Γ. και Τσάρτας, Π., «Τουριστική Ανάπτυξη, Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., (2001), «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Τουρισμός και Αναψυχή», Κριτική, Αθήνα.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γκρίμπα, Ελ., (2011), «Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού», Σειρά: Τουρισμός και Αναψυχή, 9. Υπεύθυνοι σειράς: Γ., Ζαχαράτος, Π., Τσάρτας, Κριτική, Αθήνα.

Λαγός, Δ., (2007), «Θεωρίες Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης», Κριτική, Αθήνα.

Λαγός Δ. (2018), «Τουριστική Οικονομική», Κριτική, Αθήνα.

Λύτρας, Π., (1983), «Τουριστική Ανάπτυξη», Παπαζήση, Αθήνα.

Τσάρτας, Π., (1996), «Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό», Εξάντας, Αθήνα.

Τσάρτας, Π., (επιμ.) (2000), «Τουριστική ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις», Εξάντας. Αθήνα.

Τσάρτας, Π., (2010), «Ελληνική τουριστική ανάπτυξη: Χαρακτηριστικά, διερευνήσεις, προτάσεις», Κριτική, Αθήνα.

Aegean Cuisine (2016), «Πανηγύρια στην Κάλυμνο», (http://www.aegeancuisine.gr/Paniguria_Stin_Kalumno, πρόσβαση 13/11/21).

ClimateChangePost (2021), “Tourism Switzerland”, (<https://www.climatechangepost.com/switzerland/tourism/>, πρόσβαση 06/12/21).

Cretan Nutrition (2016), «Γαστρονομικός τουρισμός», (http://www.cretan-nutrition.gr/wp/?page_id=1935&lang=el, πρόσβαση 07/12/21).

DW (2020), «Προσκυνηματικές διαδρομές στην Ευρώπη», (<https://www.dw.com/el/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7/g-51982545>, πρόσβαση 14/02/22).

Echos De Bordeaux (2007), “ Oenotourisme : création d'un Conseil Supérieur”, (<https://echos-bordeaux.com/oenotourisme-creation-dun-conseil-superieur/>, πρόσβαση 05/12/21).

EnjoyThessaly (χ.χ.), «Τα Μοναστήρια των Μετεώρων», (<http://enjoythessaly.com/el/anakalipste/enalaktikos-tourismos/thriskeytiko-tourismos/205-monastiria-meteoron>, πρόσβαση 08/02/22).

Eurostat (2014), “Glossary: Tourism”, (<https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Tourism>, πρόσβαση 10/10/21).

Euro2Day (2021), «Τι προβλέπει το νέο ν/σ για τον εναλλακτικό τουρισμό», (<https://www.euro2day.gr/news/economy/article/2110217/ti-provlepei-to-neo-ns-gia-ton-enallaktiko-toyrism.html>, πρόσβαση 15/12/21).

FerryHopper (χ.χ.), «Πειραιάς - Κάλυμνος με πλοίο», (<https://www.ferryhopper.com/el/ferry-routes/direct/piraeus-kalymnos>, πρόσβαση 30/10/21).

GOLDEN GREECE (χ.χ.), «ΚΑΛΥΜΝΟΣ», (<https://golden-greece.gr/islands/dodekanisa/kalymnos/history>, πρόσβαση 30/10/21).

GOLDEN GREECE (χ.χ.), «ΚΑΣΤΕΛΛΙ ΚΑΛΥΜΝΟΣ», (<https://golden-greece.gr/castles/dodekanisa/kalymnos/kastelli>, πρόσβαση 13/11/21).

GreekGuideGastronomy (2015), «Παραδοσιακή Κουζίνα Κρήτης», (<https://www.greekgastronomyguide.gr/kriti/paradosiaki-kouzina/>, πρόσβαση 07/12/21).

HikersBay (2019), «Κλιματολογικές συνθήκες σε Κάλυμνος», (<http://hikersbay.com/climate-conditions/greece/kalymnos/klimatologikes-synthikes-se-kalymnos.html?lang=el>, πρόσβαση 04/01/22).

IN GR (2019), « Βάρβαρα έθιμα: Πότε ξεκίνησαν, τι συμβολίζουν, ο φόρος αίματος που έχουν κοστίσει», (<https://www.in.gr/2019/04/30/greece/varvara-ethima-ti-symvolizoun-pote-ksekinisan-o-foros-aimatos-pou-exoun-kostisei/>, πρόσβαση 13/11/21).

Inca Trail Machu (2021), “ Machu Picchu New Rules 2022”, (<https://www.incatrailmachu.com/en/travel-blog/machu-picchu-new-rules-2019>, πρόσβαση 06/12/21).

INSETE (2021), «Ετήσια Έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2020», (https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/21-12_South_Aegean-1.pdf πρόσβαση 10/12/21).

Interreg Europe (2014), “MASTER AND STRATEGIC PLAN OF THE WAY OF ST. JAMES IN GALICIA 2015-2021”, (https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1527168598.pdf, πρόσβαση 14/02/22).

Invest Braga (2018), " STRATEGIC PLAN FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF BRAGA 2014-2026", (<https://www.investbraga.com/InvestiremBraga/Plano-Estrategico-Ingles>, πρόσβαση 08/02/22).

Island Coastal Trust (2019), " Hiking Tourism Master Plan - Vancouver Island and Coast Region", https://www.islandcoastaltrust.ca/sites/default/files/project_final_reports/rpt_tvi_hikinhg_tourism_mp_fin_2_20160809FINALreduced.pdf, πρόσβαση 06/12/21).

KallitheaPess (2021), «Η Κάλυμνος είναι η «Μέκκα» της αναρρίχησης, (<https://kallitheapress.gr/h-kalymnos-einai-h-mekka-ths-anarrichshs/>, πρόσβαση 12/11/21).

Kalymnos News (2019), «Άνοιξε τις πύλες της στο Ζάππειο η έκθεση για τον εναλλακτικό τουρισμό «GREEK PANORAMA» στην οποία συμμετέχει η Κάλυμνος», (<https://kalymnos-news.gr/2019/11/%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B5-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%80%CF%8D%CE%BB%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B6%CE%AC%CF%80%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CE%B7-%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5/>, πρόσβαση 23/12/21).

Kalymnos News (2018), « Το Τουρνουά BEACH VOLLEY 2018 στην Κάλυμνο», (<https://kalymnos-news.gr/2018/08/%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%A C-beach-volley-2018-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%AC%CE%BB%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%BF/>, πρόσβαση 12/11/21).

Kalymnos the real island experience (χ.χ.), "Other activities", (<https://www.kalymnos-isl.gr/en/activities/other>, πρόσβαση 11/11/21).

Oinos (2019), «5 Οινικές διαδρομές στην Γαλλία», (<https://www.krasiagr.com/5-oinikes-diadromes-gallia/>, πρόσβαση 05/12/21).

Patmos (2016), «Θρησκευτικός Τουρισμός», (<https://www.e-patmos.com/gr/page/%CE%98%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82/>, πρόσβαση 07/12/21).

Porto-North-Portugal (2022), "Braga, Portugal; a tourism, day trip and holiday guide for 2022", (<https://porto-north-portugal.com/braga-portugal-guide.html>, πρόσβαση 08/02/22).

Red Elephant (2021), «Μάτσου Πίτσου», (<https://www.red-elephant.gr/machu-picchu/>, πρόσβαση 06/12/21).

ReadFree (2016), «Κάλυμνος-πηγές», (<http://www.readfree.gr/node/9358>, πρόσβαση 10/11/21).

SPONGE GR (2005), «Από τους αρχαίους Κάρες στους τολμηρούς σφουγγαράδες» (<https://www.sponge.gr/howeare.htm>, πρόσβαση 30/10/21).

TopoGuide (2014), «Γεωγραφία και Σημεία Ενδιαφέροντος Καλύμνου», (http://topoguide.gr/islands/dodekanisa/advs_kalymnos/kalymnos_map.php, πρόσβαση 17/11/21).

TopoGuide (2014), «Πεζοπορία στην Κάλυμνο», (https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/advs_kalymnos/kalymnos_hiking.php, πρόσβαση 12/11/21).

TourismToday (2017), «Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κάλυμνο», (<http://enjoythessaly.com/el/anakalipste/enalaktikos-tourismos/thriskeytiko-tourismos/205-monastiria-meteoron>, πρόσβαση 08/02/22).

Traasgru (2017), « Μεγάλες πεζοπορίες στο Βανκούβερ - Πεζοπορία στο Βανκούβερ», (<https://traasgru.com/%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CF%82-%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B2%CE%B5%CF%81/>, πρόσβαση 06/12/21).

Unesco (χ.χ.), " Religious Destination: Santiago de Compostela", (<https://www.unesco.org/archives/multimedia/document-1372>, πρόσβαση 14/02/22).

VISIT KALYMNOS (2013), «Κατάδυση», (<https://visit-kalymnos.gr/drastiriotites-psarema/katadyysi>, πρόσβαση 10/11/21).

Vitisphere (2017), " Wine tourism visitors to France break through 10 million barrier in 2016", (<https://www.vitisphere.com/news-84852-wine-tourism-visitors-to-france-break-through-10-million-barrier-in-2016.html>, πρόσβαση 05/12/21).

VoyageTheWorld (2021), «Μηλιά Χανιών: οικολογία και τουρισμός», (<https://www.voyagingtheworld.com/%CE%BC%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%AC-%CF%87%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82/>, πρόσβαση 08/02/22).

Ypaithros (2016), «Να τι κάνει η Τοσκάνη!», (<https://www.ypaithros.gr/na-ti-kanei-i-toskani/>, πρόσβαση 08/02/22).

Δημοκρατική (2019), «Το Αναρριχητικό Φεστιβάλ για 13η χρονιά στην Κάλυμνο», (<https://www.dimokratiki.gr/15-08-2019/to-anarrichitiko-festival-gia-13i-chronia-stin-kalymno/>, πρόσβαση 12/11/21).

Δήμος Ανατολικής Μάνης (2018), «Σχέδιο Αναπτυξιακής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης ΟΧΕ Μάνης», (https://www.anatolikimani.gov.gr/files/items/3/3423/paradoteo_anaptyxiakis_stratigikis.pdf, πρόσβαση 08/12/21).

Δήμος Καλυμνίων (2015), «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΥΜΝΙΩΝ 2015-2019», (<https://www.kalymnos.gov.gr/documents/dimos/kalymnos-strategic-planning-final.pdf>, πρόσβαση 27/12/21).

Δήμος Καλυμνίων (2019), «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου», (https://kalymnos.gov.gr/images/2019/09.Sep/lista_prakseon_16-9-2019.pdf, πρόσβαση 27/12/21).

Δήμος Πάτμου (2015), «Coesima», (<http://previous.patmos.gr/coesima/>, πρόσβαση 07/12/21).

ΕΣΠΑ (2014), «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ», (https://www.espa.gr/elibrary/Notio_Aigaiio_2014GR16M2OP013_1_4_el.pdf, πρόσβαση 27/12/21).

Η ΡΟΔΙΑΚΗ (2019), «Αγώνας δρόμου «Γιάννης Παπανικόλας» στην Κάλυμνο», (<https://www.rodiaiki.gr/article/407919/agwnas-dromoy-giannhs-paranikolas-sthn-kalymno>, πρόσβαση 11/11/21).

ΚΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ (χ.χ.), «Κάστρο Γαλατιανής», (<https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=galatiani>, πρόσβαση 13/11/21).

ΚΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ (χ.χ.), «Κάστρο της Χρυσοχεριάς», (<https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=xrysocher>, πρόσβαση 13/11/21).

Κουτελλάς Μ. (2012), «Κάστρο Χώρας Καλύμνου», (http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=5102, πρόσβαση 13/11/21).

Μαυρομιχάλοι λιμένη (2013), «Η Μάνη», (<http://mavromichalai.gr/el/mani-experience>, πρόσβαση 08/12/21).

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (2020), «Δυναμικότητες», (<https://www.grhotels.gr/category/epicheirimatiki-enimerosi/statistika/dynamikotites/>, πρόσβαση 05/11/21).

Οδηγός Καλύμνου (2015), «Εκκλησίες και Ναοί», (<http://www.kalymnos-guide.gr/node/74?language=el>, πρόσβαση 13/11/21).

Οδηγός Καλύμνου (2015), «Μουσεία», (<http://www.kalymnos-guide.gr/node/56?language=el>, πρόσβαση 13/11/21).

Οδηγός Καλύμνου (2015), «Μυθολογία και Ιστορία», (<http://www.kalymnos-guide.gr/node/84?language=el>, πρόσβαση 30/10/21).

Οινοποιία Βορείου Ελλάδας (χ.χ.), «Ένωση Οινοποιών Βορείου Ελλάδος», (<https://winemakersofnorthgreece.gr/>, πρόσβαση 07/12/21).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (2014), «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014 - 2020», (<https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/kalymnos.pdf>, πρόσβαση 03/11/21).

ΤΑ ΝΕΑ (2020), «Πάτμος: Το «νησί της Αποκάλυψης» προσελκύει χιλιάδες τουρίστες από όλο τον κόσμο», (<https://www.tanea.gr/2020/06/08/people/patmos-to-nisi-tis-apokalypsis-proselkyei-xiliades-touristes-apo-olo-ton-kosmo/>, πρόσβαση 07/12/21).

Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών (2021), «ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ», (<http://www.yra.gr/profile/statistics/historicaldata/>, πρόσβαση 09/11/21).

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2013), «ΕΙΔΙΚΕΣ - ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ», (<http://www.opengov.gr/mienv/?p=5145>, πρόσβαση 07/12/21).

Υπουργείο Τουρισμού (2018), «Θρησκευτικός και προσκυνηματικός τουρισμός», (<http://www.opengov.gr/tourism/?p=1441>, πρόσβαση 13/11/21).

Υπουργείο Τουρισμού (2018), «Πολιτιστικός Τουρισμός», (<http://www.opengov.gr/tourism/?p=1442>, πρόσβαση 08/12/21).

QGIS Desktop 3.20

IBM SPSS Statistics 26

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

Ανάπτυξη Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού νήσου Καλύμνου - Development of Special and Alternative Forms of Tourism of Kalymnos island

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τίτλο: "Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό".

Εκτιμώμενος χρόνος απαντήσεων: 7 λεπτά

The present research is carried out under the bachelor's thesis of MSc in collaboration between the Department of Tourism Administration of University of West Attica and the Department of Business Administration of University of the Aegean with the title: "Entrepreneurship and Innovation in Tourism".

Estimated response time: 7 minutes

Φύλο / Sex *

- Άντρας / Male
- Γυναίκα / Female

Ηλικία / Age *

- 18-30
- 31-45
- 46-64
- 65+

Βαθμίδα Εκπαίδευσης / Educational stage *

- Πρωτοβάθμια / Primary
- Δευτεροβάθμια / Secondary
- Ανώτερη ή Ανώτατη / Higher (Academic - University level)
- Μεταπτυχιακές / Postgraduate
- Διδακτορικές / PhD or EdD

Ποιος ήταν ο σκοπός της επίσκεψής σας στην Κάλυμνο; / Which was the purpose of visiting Kalymnos? *

- Επαγγελματικός / Professional
- Εκπαιδευτικός / Educational
- Διακοπές - Αναψυχή / Holidays - Pleasure
- Επίσκεψη σε συγγενείς ή φίλους / Visiting relatives or friends
- Άλλο: _____

Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί το νησί; / How many times have you visited the island? *

- 1
- 2-3
- 4-6
- 7+

Πόσες μέρες συνήθως είναι η διάρκεια της διαμονής σας στην Κάλυμνο; / How many days usually lasts your staying in Kalymnos? *

- 1
- 2-4
- 5-7
- 8+

Επαγγελματική κατάσταση / Professional situation *

- Δημόσιος υπάλληλος / Civil servant
- Ιδιωτικός υπάλληλος / Private sector employee
- Ελεύθερος επαγγελματίας / Entrepreneur or Self-employed
- Συνταξιούχος / Retired

Χώρα Καταγωγής / Country of Origin *

Η απάντησή σας _____

Είδος τουρίστα στην Κάλυμνο / Type of tourist in Kalymnos *

- Οικογένεια / Family
- Ζευγάρι / Couple
- Γκρουπ ταξιδιωτών / Travellers' group
- Επαγγελματικό ταξίδι / Business travel
- Συνταξιούχοι / Retired
- Αθλητής / Athlete
- Άλλο: _____

Ποια είναι τα κριτήρια επιλογής της Καλύμνου ως τουριστικού προορισμού (δυνατότητα πολλαπλών επιλογών); / Which are the reasons to choose Kalymnos as tourism destination (possibility of multiple choices) *

- Κόστος / Cost
- Ασφάλεια / Safety
- Ποιότητα υπηρεσιών καταλυμάτων / Accommodations' services quality
- Κατάλληλες υποδομές / Appropriate infrastructure
- Πολιτιστικά μνημεία / Cultural monuments
- Φυσικό περιβάλλον / Natural environment
- Τοπικά ήθη και έθιμα / Local customs and traditions
- Δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού / Alternative tourism activities
- Άλλο: _____

Με ποιο μεταφορικό μέσο φτάνετε στο νησί; / Which transport do you use to get to the island? *

- Αεροπλάνο / Airplane
- Επιβατικό πλοίο / Ferry (passenger ship)
- Άλλο: _____

Είδος καταλύματος διαμονής / Kind of accommodation for staying *

- Ξενοδοχείο / Hotel
- Ενοικιαζόμενο δωμάτιο / Room for rent
- Βίλλα - Επιπλωμένη τουριστική κατοικία / Villa
- Κάμπινγκ / Camping
- Άλλο: _____

Έξοδα ατόμου ανά ημέρα / Expenses for each person per day *

- < 100 €
- 101-200 €
- 201 € <

Ποια εποχή του χρόνου επισκέπτεστε συνήθως το νησί; / Which season of the year do you usually visit the island? *

- Χειμώνα / Winter
- Άνοιξη / Spring
- Καλοκαίρι / Summer
- Φθινόπωρο / Autumn

Από που ενημερωθήκατε για την Κάλυμνο; / From where did you get informed about Kalymnos? *

- Οικογένεια ή φίλους / Family or friends
- Περιοδικά / Magazines
- Έντυπα ή φυλλάδια / Forms or brochures
- Ραδιόφωνο / Radio
- Ιντερνετ / Internet
- Τουριστικό πρακτορείο / Tourist office
- Τηλεόραση / Television
- Διαφημίσεις / Advertisements
- Άλλο: _____

Η απόφαση για επίσκεψη στο νησί επηρεάστηκε από τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού (EEMT); / Did you choose to visit the island due to the Special and Alternative Forms of Tourism? *

- ΝΑΙ / YES
- ΙΣΩΣ / MAYBE
- ΟΧΙ / NO

Γνωρίζετε ποιες εναλλακτικές μορφές δραστηριοποιούνται στο νησί; / Do you know which are the alternative forms that occur in the island? *

- Ιαματικός τουρισμός / Spa tourism
- Καταδυτικός τουρισμός / Diving tourism
- Τουρισμός γιώτινγκ / Yachting tourism
- Αθλητικός τουρισμός (αγώνες δρόμου, θαλάσσιες αθλητικές δραστηριότητες) / Sports tourism (races, water sport activities)
- Πεζοπορικός τουρισμός / Hiking tourism
- Αναρριχητικός τουρισμός / Climbing tourism
- Θρησκευτικός τουρισμός / Religious tourism
- Πολιτιστικός τουρισμός / Cultural tourism
- Άλλο: _____

Θεωρείτε πως η Κάλυμνος είναι νησί που παρέχει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να ασχοληθεί με Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού; / Do you believe that Kalymnos is an island that provides visitor the opportunity to get involved in Special and Alternative Forms of Tourism? *

- ΝΑΙ / YES
- ΙΣΩΣ / MAYBE
- ΟΧΙ / NO

Πως θα αξιολογούσατε τον βαθμό ανάπτυξης των πιο κάτω ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο; κλίμακα 1 έως 5 (1 ελάχιστος - 5 ο υψηλότερος) / How do you evaluate the development level of the below Special and Alternative Forms of Tourism in Kalymnos? from 1 - 5 (1 lowest - 5 highest) *

	1	2	3	4	5
Ιαματικός τουρισμός / Spa tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Καταδυτικός τουρισμός / Diving tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Τουρισμός Γιώτιγκ / Yachting tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Αθλητικός τουρισμός (αγώνες δρόμου, θαλάσσιες αθλητικές δραστηριότητες) / Sports tourism (races, water sport activities)	☐	☐	☐	☐	☐
Πεζοπορικός τουρισμός / Hiking tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Αναρριχητικός τουρισμός / Climbing tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Θρησκευτικός τουρισμός / Religious tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Πολιτιστικός τουρισμός / Cultural tourism	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐	☐	☐

Θεωρείτε πως η Κάλυμνος έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει κι άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού; Εάν ναι, ποιες είναι αυτές; / Do you believe that Kalymnos has the ability to develop even more alternative forms of tourism? If yes, which are they?

Η απάντησή σας _____

Ποιο από τα πιο κάτω στοιχεία θεωρείτε πως ευνοεί πιο πολύ την ανάπτυξη ΕΕΜΤ στην Κάλυμνο; / Which of the below data do you believe that contribute more to the development of Special and Alternative Forms of Tourism in Kalymnos? *

- Κλίμα / Climate
- Μορφολογία εδάφους / Soil morphology
- Γεωγραφική θέση / Geographical position
- Πολιτικές τουρισμού / Tourism politics
- Άλλο: _____

Πόσο ικανοποιημένοι από το 1 έως το 10 είστε από τη διαμονή σας στο νησί; / How satisfied from 1 to 10 are you with your stay in the island? *

- 1   2   3   4   5   6   7   8   9   10
-

Θα προτείνατε το νησί και σε άλλους να το επισκεφθούν για τις ΕΕΜΤ που παρέχει; / Would you recommend the island to other people to visit it for the Special and Alternative Forms of Tourism that offers? *

- ΝΑΙ / YES
- ΙΣΩΣ / MAYBE
- ΟΧΙ / NO

Θεωρείτε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη και διατήρηση του τουρισμού στην Κάλυμνο σε ετήσια βάση; / Do you believe that alternative tourism can contribute to the development and preservation of tourism in Kalymnos annually? *

- ΝΑΙ / YES
- ΙΣΩΣ / MAYBE
- ΟΧΙ / NO
- ΔΕ - ΔΑ / Don't know - Don't answer

Email *

Η απάντησή σας _____

Λήψη συνδέσμου